

პოლიტიკური

კონსტანტინე ზ. გამსახურდია

სცენის
მიღმა

კონსტანტინე ზ. გამსახურდია

პოლიტიკური სცენის მიღმა

«განდელი»

F 80. 292

3

Pt

წიგნის რედაქტორები
ნანა ცირამუა
ზვიად ბოკუჩავა

წიგნი მხატვრულად გააფთორმა
ლევან ჭოღოშვილმა

კომპიუტერული დიზაინი
ბაქარ მათიკაშვილისა

© გამომცემლობა „კანდელი“

978.476
K 304.3

ISBN - 99928-27-12-2

თბილისი
2000

მკითხველის წინაშეა ძალზე საინტერესო და საჭირო წიგნი – „პოლიტიკური სცენის მიღმა“. თავიდანვე შეიძლება ითქვას, რომ ამ თემაზე ქართველ მკითხველს თითქმის არ გააჩნია ლიტერატურა და მით უფრო, სანდო ლიტერატურა. რელიგია, პოლიტიკა, საიდუმლო ორგანიზაციები, მასონები, ინკვიზიცია, ლენინი, სოროსი, დემოკრატია და რეაქცია – აი, იმ თემების მოკლე ჩამონათვალი, რაც მკითხველს შეხვდება აზრობრივად დატვირთულ, ღრმად და ობიექტურად გააზრებულ ამ სამეცნიერო ნაშრომში.

მაგრამ მთავარი მაინც სხვაა: წიგნი დაწერილია ქართველის მიერ, რომლისთვისაც გლობალური პრობლემების განხილვისას ამოსავალი წერტილი ყოველთვის ისაა, თუ როგორ გაართმევს თავს მსოფლიოს ურთულეს, ფარულ და აშკარა, პოლიტიკურ და რელიგიურ დინებებს მისი პატარა, ტანჯული სამშობლო....

ვაჟა კიკნაძე

ისტორიულ მეცნიერებათა კანდიდატი

წიგნის ზანდუკი

წინათქმა	4
მასონური ტრადიცია	9
მასონობა და საფრანგეთის რევოლუცია	29
„იესოს საზოგადოება“	43
იეზუიტიზმი და რუსეთი	53
რომის ახალი დოქტრინა	63
იეზუიტიზმი და მასონობა	71
მცირე ფსიქო-ისტორიული ინტერმეცო	83
ბრიტანელი ხალხის თავისებურებისთვის	91
ანგლოსაქსური ინტერესები	99
დემოკრატიზმი და რეაქცია მე-19 საუკუნეში	109
ლენინის დამფინანსებლები	117
პოლიტიკური „ისტებლიშმენტის“ წარმოქმნა	127
ფორსაიტის ახალი საგა	139
ჯორჯ სოროსის იდეები	145
პირთა საძიებელი	153
გამოყენებული ლიტერატურა	156

წინათქმა

პოლიტიკური სცენის მიღმა მოქმედი ძმობების, ორდენების და სექტების სრულყოფილი ისტორია ალბათ ვერასოდეს დაიწერება ემპირიული დოკუმენტების ნაკლებობის გამო, ხოლო კვლევა ყოველთვის ორმხრივი საფრთხის ქვეშ მოექცევა: საკითხების გადამეტებულად პოზიტიური ხედვა მიამიტურ, ნაივურ შეფასებებთან მიგვიყვანს, გადამეტებულად ნეგატიური — მცდარ, თითქმის შიზოფრენიულ დასკვნებთან.

ამ სფეროსთან თვით ზერელედ შეხებაც კი ცხადყოფს, რომ გარკვეული მასალები მაინც სახეზეა. მიუხედავად ამისა, საიდუმლო საზოგადოებების თანამედროვე მკვლევარი დიდი სიძნელეების წინაშე დგას: გარდა მართებული ინტერპრეტაციის და მიზეზ-შედეგობრივ მიმართებათა დადგენის პრობლემისა, ეს მასალები თანაბრად როდი შეეხება და აშუქებს ყველა საკითხს. ერთი სფეროს შესახებ შესაძლოა საკმაო ცნობა იყოს შემონახული, მეორეზე კი თითქმის არაფერი. არც ავთენტურის და ნამდვილის გარჩევაა იოლი ყალბისა და ხელოვნურად შეკოწიწებულიდან, ხოლო ზოგიერთ სფეროში ხელის ცეცებით თუ შეიძლება გზის გაკვლევა.

ისევე როგორც თეზესს მინოსის ლაბირინთში, მე დოქტორი რუდოლფ შტაინერის გამონათქვამები და მინიშნებანი მიწევდნენ არიადნეს ძაფის მაგივრობას, რათა გავრკვეულიყვი ამ საკითხთა ურთულეს კვანძებში. შევეცადე

ჩემებურად გამეაზრებინა ისინი, აგრეთვე მიმეცვლია მათი ფსიქოლოგიური და ისტორიული საფუძვლისათვის.

ამავე დროს მკვეთრად ვემიჯნები პოპულარულ ლიტერატურაში გავრცელებულ ანტიდასავლური, ანტიებრაული და ანტიკათოლიკური შეთქმულების თეორიებს, ყველას და ყველაფერს ერთ ქვაბში რომ ხარშავს, რადგან მიმაჩნია: კაცთმოძულეობაში გადავარდნა ჩვენი საბოლოო, უკვე შეუქცევადი დამარცხების ტოლფასი იქნება.

საქართველომ ჯერ კიდევ საუკუნეების წინათ გააკეთა არჩევანი და როგორც პოლიტიკური, ისე კულტურული ორიენტაცია დასავლეთზე აიღო. მისი პრიორიტეტი ჩემთვის ცალსახაა და გადამოწმებას არ ექვემდებარება, მით უმეტეს რუსულ-ევრაზიული და ჩინური იმპერიალიზმის ფონზე. მაგრამ არამართო დასავლეთს გააჩნია კეთილისმყოფელი მისია საქართველოს მიმართ, არამედ საქართველოსაც. სწორედ ამ მისიის აღქმას და განხორციელებას ესაჭიროება ისტორიისა და პოლიტიკის დაფარულ მხარეთა შემეცნება. დედა ღვთისმშობლის სახე დაჰნათის საქართველოს მეფეთა, წმინდანთა და სწავლულთა ნაღვაწს და მათი სიბრძნის გულისგულს წარმოქმნის. იგივე სახე თაურმდგენია ევროპის კულტურისა, რაოდენ დიდ კრიზისშიც არ უნდა იყოს იგი დღეს. ამავე დროს სიბეცე იქნებოდა დასავლეთის თანამედროვე პოლიტიკაში არ დაგვენახა დამანგრეველ ძალთა დიდი პოტენციალი, რომელთა მოქმედებაც ზოგჯერ თითქმის სტიქიური ძალების ფარდია. დასავლეთთან მიმართებაში, საერ-

თოდ, უპრიანია კონსტრუქციულის და დესტრუქციულის ურთიერთისაგან გარჩევა და ვიმედოვნებ, წინამდებარე ნაშრომით მცირეოდენი წვლილი შევიტანო ამ საქმეში.

რამდენადაც ახლოვდება მეორე ათასწლეულის დასასრული, მნიშვნელოვნად მიმაჩნია გონების თვალთ კიდევ ერთხელ განჰკრეტა ბოლო 3-4 საუკუნეში მიმდინარე ზოგიერთი პროცესისა, რომელთაც მოიტანეს დღევანდელი დღე.

ნაშრომი მთლიანობაში მიმოიხილავს ცალკეულ მოვლენებს რეფორმაციიდან დღემდე: იგი არ არის კონცენტრირებული რომელიმე ერთ ისტორიულ პერიოდზე ან პიროვნებაზე. რაც შეეხება დღეს აქტუალურ საკითხებს და მათი გადაწყვეტის მცდელობებს, ისინი წარმოდგენილია მოკლედ, შესაბამისი კომენტარებით.

კონსტანტინე ზ. გამსახურდია,
1999 წ. შვეიცარია

მეფე სოლომონი

მასონური ტრადიცია

მასონობა მე-18, მე-19 და მე-20 საუკუნეებში წარმოადგენდა მნიშვნელოვან ფაქტორს როგორც კულტურულ, ისე პოლიტიკურ და სოციალურ ცხოვრებაში. ლოჟის წევრობა იმდროინდელ საზოგადოებაში გავრცელებული იყო როგორც ერთგვარი მოდა: სახელმწიფო კაცნი, არისტოკრატები, სხვადასხვა ჯურის მოხელეები, მეფეები, მხედართმთავრები, მეცნიერები, მწერლები მისდევდნენ მას. ეს გასაკვირი სრულებითაც არ არის, ვინაიდან განმანათლებლობის ეპოქას თავისი განწყობა და მოდა მოჰქონდა, ხოლო კათოლიკური და პროტესტანტული რწმენა, აგრეთვე მათ მსახურთა შეზღუდულობა ვეღარ აკმაყოფილებდა ადამიანების მზარდ სულიერ-ინტელექტუალურ მოთხოვნილებებს. მასონთა ცერემონიები და რიტუალები ისევე გასაიდუმლოებული და მხოლოდ განდობილთათვის მისაწვდომი იყო, როგორც ანტიკური მისტერიებისა. თუმცა რ. შტაინერთან, რომელსაც, გარდა იმისა რომ ხელი მიუწვდებოდა ინფორმაციული თვალსაზრისით უაღრესად საინტერესო შრომებზე, გააჩნდა შემეცნების თავისებური მეთოდიც, ვკითხულობთ: ის, რაც ლოჟებში ხალხის დიდი მასისგან დაფარულად მიმდინარეობდა, უკვე აღარ იყო წილნაყარი ჯანსაღ სულიერ ცხოვრებასთან:

„ისევე როგორც ეგვიპტელ ქურუმთა შორის იყვნენ ისეთნი, რომლებიც მუმიებში ჩასახლებული ჩამორჩენილი სულების კარნახით ბევრ სიყალბეს სჩადიოდნენ როგორც აღზრდასთან, ისე კაცობრიობის წინამძღოლობასთან დაკავშირებით... ასევე მრავალი თანამედროვე ოკულტური ორდენის მუმიფიცირებულ ცერემონიებშიც არის ყალბი მისწრაფება, რაიმეს მიაღწიონ კაცობრიობის მართვის, წინამძღოლობის სფეროში.“

კულტურულ-ისტორიული თვალსაზრისით მასონური რიტუალების და ცერემონიების წარმომავლობა არ არის ბოლომდე გარკვეული, ხოლო მათი ნარატიული წესით გადმოცემის თეორია დაახლოებით, ზოგადად მიუთითებს რამდენიმე წყაროზე. გავრცელებული თვალსაზრისით, მასონებს ბევრი რამ უსესხებიან „ტაძრელთა“ (იგივე „ტამპლიერთა“) ორდენის როგორც მოძღვრებიდან, ისე რიტუალური პრაქტიკიდან. ამგვარ გადმოცემებთან, ცხადია, კრიტიკული ანალიზით მიდგომა სჯობს, რადგან ტაძრელთა ორდენის შესახებ, რომელიც განადგურებულ იქნა ინკვიზიციის მიერ მე-14 საუკუნეში, ძალზე მცირე ავთენტური ცნობაა შემონახული. ბევრი რამ განგებაა შეცვლილი, დამახინჯებული ან სულაც განადგურებული ინკვიზიციის მსახურთაგან, რომლებიც ტაძრელთა სასამართლო პროცესის დროს, და შემდგომაც, სრულიად გარკვეულ მიზანს ისახავდნენ: როგორღაც გაემართლებინათ ორდენის განადგურება. როგორც ჩანს შოტლანდიური მასონობის 33-საფეხურიანი რიტუალი მართლაც „ტაძრელთაგან“ მომდინარეობს,

დევნისას ორდენის არაერთმა წევრმა თავშესაფარი სწორედ შოტლანდიაში ჰპოვა.

სამეცნიერო ლიტერატურაში მითითებულია ისიც, რომ მასონებმა „ტაძრელთაგან“ ისესხეს ზოგიერთი არქაული გადმოცემა. თავის მხრივ ტაძრელებთან მანიქეური სიბრძნის ნაშთები შემორჩენილა, რომლის კვალიც ევროპაში დაახლოებით მე-5 საუკუნიდან ქრება. ადრეული მასონობის ტერმინოლოგიაში ასეთი უნდა იყოს გამოთქმა „ქვრივის ძენი“, რომელიც ზოგიერთ ლოჟაში ინიციაციის გარკვეულ საფეხურსაც კი აღნიშნავდა. ეს მართლაც მანიქეური მოძღვრებიდან უნდა იღებდეს სათავეს: ასე უწოდებდნენ თავს მანის მიმდევარნი. ზოლო თავად გამოთქმა „ქვრივის ძე“ ძველევგიპტური მისტერიებიდანაა წამოსული. იგი აღნიშნავს დაქვრივებულ ქალღმერთ იზისს, რომელიც იყო ოზირისის მეუღლე და ჰორუსის დედა. მანიქეველობის და ძველევგიპტური მისტერიების გარდა მასონობის ძირებს ეძიებენ გნოსტიციზმში, ძველინდურ სიბრძნეში, აგრეთვე კაბალისტიკასა და ალქიმიაში. რამდენადაც ტრადიციონალისტური მასონური სულისკვეთება მართლაც აღმოსავლეთისკენ ტენდირებს, გასაკვირი არ არის ისეთი სახელი, როგორც, მაგალითად, „დიდი აღმოსავლეთი“ (საფრანგეთის ყველაზე მნიშვნელოვანი ლოჟა).

როგორც არ უნდა იყოს, ფაქტია, რომ მასონობაში მრავალი არქაული რიტუალია დაკონსერვებული. შუასაუკუნეებში არსებულ ზოგიერთ ორდენში, საყოველთაო ღვთისმოსაობის და რელიგიურობის ხანაში, შესაძლოა დაცული ყოფილიყო გარკვე-

ული ცოცხალი ცოდნა ღმერთის, სამყაროს და ადამიანის შესახებ, მაგრამ მსოფლიოს რაციონალიზებასთან ერთად მასონობამ თანდათან შეიცვალა ღირებულება ახალ ეპოქაში, რამდენადაც იგი ძირითადად დაკავებული იყო „უძველესი კულტების კონსერვაციით“. ამ შემთხვევაში მუმიის სურათ-ხატი მართლაც რომ გამოსადეგია. ძველეგვიპტური „მკვდართა წიგნის“ მიხედვით, გარდაცვლილი ადამიანის ცხედარს მუმიად აქცევდნენ იმის გამო, რომ სწამდათ: მიცვალებულის სულს, რომელიც იმაგინატიურ წარმოდგენაში ფრთოსანი არსების სახით ცხადდებოდა, უნდა ჰქონოდა შესაძლებლობა კვლავაც ჩასახლებულიყო მუმიფიცირებულ სხეულში. ამგვარი რიტუალები განსაკუთრებით ხშირი იყო ძველეგვიპტური კულტების დეკადანსის, დაცემის ხანაში. ანალოგიას თუ დაუშვებთ მასონობასთან, დავინახავთ, რომ აქაც ისეთი რამაა კონსერვირებული, რაც დიდი ხანია მკვდარია და მისი მეტად შენახვა სრულიად უსარგებლოა.

მაშასადამე ის მაღალი სიბრძნე მისტერიებისა, რომლის დაკონსერვებაც სცადეს ლოჟებში, იქცა ცარიელ ფრაზად, შინაარსისაგან დაცლილ რიტუალად. აქედან ჩანს, რომ ლოჟის წევრთა განწყობა სხვადასხვა საფეხურებზე უკვე შტაინერის მოღვაწეობის დროს — მე-20 საუკუნის დასაწყისში — დაემსგავსა თანამედროვე ნომენკლატურის იერარქიას, საკმაოდ მძლავრი ელიტარისტული ინსტინქტებით მომქმედს. თვალსაჩინოებისთვის მას მოჰყავს „დიდი აღმოსავლეთის“ მასონური ლოჟების მაგალითი, რომელთაც წესით აქვთ 96 საფეხ-

ური. საკუთრივ ოკულტური საფეხურები 87-ედან იწყება, მაგრამ მისი მიღწევა პრაქტიკულად არავის ხელეწიფება. ე. წ. იოანიტურ მასონობას აქვს სამი საფეხური: მოწაფის, შეგირდის, ოსტატის. ეს დღეს დაბალ მასონობად ითვლება, ხოლო მაღალ მასონობად თვლიან შოტლანდიურ მემფის-მიზრაიმის ლოჟებს, რომლებიც ვითომდაც ძველი ეგვიპტიდან შემორჩენილა. ეს იოანიტი მასონებისთვის სხვა არაფერია, თუ არა ქედმაღლობა, საკუთარი პატივმოყვარეობის შენიღბვა, მისწრაფება სულიერი არისტოკრატიზმისაკენ. იქვე შტაინერი შენიშნავს, რომ იოანიტი მასონების წიაღში დღემდე ლაპარაკობენ ისეთ საგნებზე, როგორიცაა მშვენიერება, სიბრძნე, ძალაუფლება, ამასთან საერთოდ არა აქვთ წარმოდგენა, ადამიანის არსების რომელი ნაწილები ვითარდება მათი ინტენსიური განცდის შედეგად.

თავად რ. შტაინერის ბიოგრაფიაში გვხვდება ერთი ეპიზოდი, რომელიც დაკავშირებულია იმდროინდელ მასონობასთან: მას წაუკითხავს ლექციები „იარკერის ლოჟაში“, სადაც შეეცადა მსმენელისთვის განემარტა ის სიმბოლოები, რომელთა მნიშვნელობაც აქ აღარავის ესმოდა. მანვე ახლებური სახით ჩამოაყალიბა მასონური რიტუალი, მაგრამ ეს არ მოიწონა წევრთა დიდმა უმრავლესობამ, აგრეთვე თავად იარკერმა. ამას მოჰყვა გარკვეული უსიამო ამბები, რის გამოც შტაინერი იძულებული გახდა გარიდებოდა ლოჟას. იგი ფრიად ტაქტიანად იხსენებს ამ ისტორიას თავის მემუარისტულ ნაწარმოებში „ჩემი ცხოვრების გზა“:

„უკვე მომხდარის შემდეგ იოლია მსჯელობა, რამ-

დენად „ჭკვიანური“ იყო დაკავშირება იმ საზოგადოებასთან, რომელსაც თავისი წვლილი მიუძღვის ცილისწამებათა გავრცელებაში, მაგრამ მე სათანადო თავმდაბლობით მინდა აღვნიშნო: ჩემი ცხოვრების აქ აღწერილ პერიოდში მე ვეკუთვნოდი იმ ადამიანთა რიცხვს, ვინც თავის გარშემო მყოფ ადამიანებზე ფიქრობს, რომ ისინი არა მრუდე, არამედ პირდაპირი გზებით დადიან.“

რამდენადაც სოლომონის ტაძრის ლეგენდა საფუძვლად უდევს ლოყების განწესებას და რიტუალს, შევეცდები რამდენადმე შემოკლებულად გადმოვცე იგი. ვსარგებლობ იმ ვერსიით, რომელიც აღწერილია მასონობის ისტორიის დიდი სპეციალისტის, სერ ჩარლზ უილიამ ჰეკეთორნის წიგნში „საიდუმლო საზოგადოებანი, საიდუმლო ორდენები და იდუმალთსწავლანი“ (ლაიპციგი, 1900).

როდესაც მეფე სოლომონმა განიზრახა ტაძრის აშენება, მოიხმო ხუროთმოძღვარნი, დაჰყო ისინი ჯგუფებად და დაუქვემდებარა ტიროსის მეფის, ჰირამის მიერ გამოგზავნილ ხუროთმოძღვარს, ჰირამ აბიფს. ამ უკანასკნელს კიდევ მოიხსენიებენ ადონირამის სახელით. იგი იყო რვალის და ლითონების ოსტატის, თუბალ-კაენის შთამომავალი და მისი გენეალოგია იწყება კაენიდან. ძმათამკვლელობის შემდეგ იაჰვე, ანუ ადონაი, ერთ-ერთი ელოჰიმი (დემიურგი) შვიდთაგან, დევნიდა კაენის შთამომავლობას და ისინი დაუმორჩილა აბელის მოდგმას. ჰირამი მოწოდებული იყო ღვთისგან ყოფილ-იყო იმ თავისუფალ კაცთა წინამძღოლი, ვინც შეარიგებდა ცეცხლის შვილებს აზროვნების, წინს-

ვლისა და ჭეშმარიტების შვილებთან.

მან ააგო სოლომონის ტაძარი მორიას ბორცვზე, მაგრამ მიუხედავად ამისა მიუსაფარი და სხვათაგან დაუფასებელი დარჩა. მისი ხელოვნება მხოლოდ მცირედთ ესმოდათ, ხოლო მტერი გაცილებით მეტი ჰყავდა, ვიდრე დამფასებელი. არც მეფე სწყალობდა დიდად, რომლის სიბრძნე მთელს მსოფლიოში იყო განთქმული. როდესაც სოლომონთან ჩამოვიდა ბალკისი, საბას ქვეყნის დედოფალი, მეფემ დაათვალიერებინა მას თავისი სასახლე და ტაძარი. იგი იმდენად მოიხიბლა დედოფლის სილამაზით, რომ ხელიც კი სთხოვა მას, რაზეც ქალისაგან თანხმობა მიიღო. როდესაც დედოფალი მეორედ ჩამოვიდა, მან მოისურვა ტაძრის ხუროთმოძღვრის ნახვა და პირველი ნახვისთანავე კეთილად განეწყო მის მიმართ. ბალკისმა მოისურვა ტაძრის ყველა ხუროთმოძღვრის და კალატოზის ერთად შეკრება, მაგრამ მეფემ შეუძლებლად მიიჩნია ეს. მაშინ ჰირამი დადგა ქვაზე და ჰაერში შემოხაზა ასო „ტავ“. მაშინვე შეგროვდა იმ ადგილას ყველა მომუშავე. ამის შემდეგ დედოფალმა ინანა თავისი თანხმობა სოლომონის წინადადებაზე და ამიერიდან მისი გული მხოლოდ ჰირამს ეკუთვნოდა. მეფემ გუმანით იგრძნო ეს ამბავი, იგი ეჭვებმა შეიპყრო და ამიერიდან ცდილობდა ჰირამის დაღუპვას.

ჰირამის შეგირდებს შორის იყვნენ სამნი, სირიელი კალატოზი ფანორი (რომელზეც ფიქრობენ, რომ იყო კილიკიური წარმოშობის სომეხი, კ. გ.), ფინიკიელი დურგალი ამრუ და ებრაელი მაღაროე-

ლი მათუსაელი, რომლებიც სიზარმაცის გამო მან არ აკურთხა ოსტატებად. ესენი შეითქვნენ, ხელი შეეშალათ „ბრინჯაოს ზღვის“ ჩამოსხმისათვის, რაც უნდა ყოფილიყო ჰირამის საქმეთა დაგვირგვინება. მათ მავნებლობას შედეგად მოჰყვა ის, რომ გამდნარი ლითონი ყალიბში ჩასხმის ნაცვლად მიწაზე გადმოიღვარა. იგი ვერ შეაჩერა ვერც წყალმა და ვერც სხვა რამ დაბრკოლებამ. იქ შეკრებილი ხალხი პანიკამ მოიცვა და გაიფანტა.

როდესაც ჰირამი დამწუხრებული იდგა გავარვარებული ლითონის ლავასებრი ღვარის წინაშე და აღსასრულზე ფიქრობდა, მას ჩაესმა თავისი წინაპრის, თუბალ-კაენის ხმა, რომელმაც მოუწოდა, არ შეპუებოდა ცეცხლს და შესულიყო პირდაპირ ბრძმედში. ოსტატი ასეც მოიქცა. ცეცხლმა მას არაფერი ავნო და მალე აღმოჩნდა დედამიწის შუაგულში, სადაც იგი პირისპირ წარსდგა თუბალ-კაენის წინაშე, მისსავე საუფლოში. აქ იგი ეზიარა ცეცხლისა და მელითონეობის კიდევ უფრო ღრმა საიდუმლოებებს. ამის შემდგომ თუბალ-კაენმა ჰირამს და მის მოდემას უწინასწარმეტყველა დიდი მომავალი და გადასცა ურო, რომლითაც იგი განასრულებდა კაცებრივი სისულელის და სიბოროტის გამო ბოლომდე ვერმიყვანილ საქმეს. როდესაც იგი უვნებელი დაბრუნდა უკან, მალევე ჩამოასხა „ბრინჯაოს ზღვა“. ამის შემდგომ იგი მაინც იქნა მოკლული სამი მოღალატე შეგირდის მიერ, რომელთაც მეფემ დაავალა ეს საქმე. იგი გაგულისებულიყო იმის გამო, რომ ბალკისმა, საბას დედოფალმა თავის გულისსწორად ჰირამი აირ-

ჩია. თუმცა ხუროთმოძღვარმა სიკვდილის წინ მოახერხა ჭაში გადაეგდო ოქროს სამკუთხედი, რომელსაც ნიადაგ თან ატარებდა და რომელზეც წარწერილი იყო ოსტატის იდუმალი სიტყვა.

მასონურ სიმბოლიკას არამხოლოდ ესთეტიზმი ახასიათებს, არამედ მათში შეიძლება ღრმა აზრის ამოკითხვაც, თუკი მათი განმარტება მოხდება ბიბლიური და შუასაუკუნეების სახისმეტყველების მიხედვით, ე. ი. იმ წყაროებიდან, საიდანაც ნასესხებია ეს სიმბოლიკა. ავიღოთ თუნდაც წინაისტო-

რიული პოლარობა აბელისა და კაენისა, რომელიც დღემდე მხოლოდ მორალური კუთხით განიმარტება: აბელი „კეთილია“, ხოლო კაენი „ბოროტი“. მაგრამ ამ ყოველივეს უფრო ღრმა ასპექტიც

გააჩნია: „დაბადების“ წიგნი აქ გულისხმობს კაცობრიობის ორ განსხვავებულ ტიპს. პირველი მათგანი, აბელი „მწყემსია“, ანუ სასულიერო პირი. კაცობრიობის ამ ნაწილის ზრუნვის საგანი უფრო ადამიანის ფსიქო-მენტალური არსება იყო, რომელშიც ნაბიჯ-ნაბიჯ ხდებოდა ზნეობის კანონთა გაცნობიერება და მათი დანერგვა სოციალურ ცხოვრებაში. ეს ხდება ლიტურგიკული ღვთისმსახურების განვითარებით, მორალური მცნებების ჩამოყალიბებით და მისი ყველაზე თვალსაჩინო პროტაგონისტები არიან ძველი აღთქმის ლევიტელები. კაენი კი მიწათმოქმედია, მის შთამომავალთა ამოცანაა პირველყოფილი გარემოს გარდაქმნა, ბუნებისთვის ბრძოლით გამოტაცება იმ საიდუმლოთა, რომელიც სჭირდება ადამიანს სხვადასხვა ხელოვნებათა განვითარებისთვის. კაენის შთამომავალი თუბალ-კაენი მეღვთაობითა და რვალის ხუროთა წინაპარია, მასვე უკავშირდებიან თუბალთა, ხალიბთა და მოსხთა ქართველური ტომებიც, მოხსენიებულნი ბიბლიაში, რომლებიც რკინისა და ფოლადის საიდუმლოებას ფლობენ. როდესაც ტაძრის ლეგენდაში ლაპარაკია იმაზე, რომ ჰირამმა უნდა შეარიგოს ცეცხლის სულები აზროვნების, ჭეშმარიტების და სიბრძნის სულებთან, იგულისხმება სწორედ კაენიტური და აბელიტური ნაკადები. კაენის მოდგმის გზნება და ენთუზიაზმი (ცეცხლი) უნდა შეწყვილდეს აბელის მოდგმის გაწონასწორებულ, დაწმენდილ ხასიათთან (აზროვნება).

თუმცა ეს ცოდნაც უკვე დაკარგული ყოფილა ლოყებში. ამასთან დაკავშირებით რ. შტაინ-

ერი ამბობს: „თუკი დავუბრუნდებით მე-9, მე-10 და მე-15 საუკუნეებს და გადავხედავთ იმ დროის ცივილიზებულ სამყაროს, რომელშიც ვრცელდებოდა თავისუფალ კალატოზთა ეს საძმოები, აღმოვაჩინოთ, რომ ლოჟის საკურთხეველზე სიმბოლოების სახით დალაგებული ხელსაწყოები უწინ გამოიყენებოდა ეკლესიების და სახლების მშენებლობისას... მასონურ ლოჟებში დღეს ლაპარაკობენ ამ საგანთა შესახებ, მაგრამ ამას ცხოვრებისეულ პრაქტიკასთან აღარაფერი აქვს საერთო.“ ეს გამონათქვამი გასაგები გახდება, თუკი თვალს გადავავლებთ მასონობის ისტორიას. მე-16 საუკუნეში შექმნილი „კიოლნის ქარტიის“ მიხედვით, სახელი „მასონი“ გარკვეულ ძმობას პირველად ფლანდრიაში ეწოდა. თავდაპირველად ეს მართლაც ხუროთა და კალატოზთა ამქარი ყოფილა, რომელიც ძირითადად ტაძრების მშენებლობით იყო დაკავებული. შუასაუკუნეების გერმანიასა და ინგლისში ამგვარი გაერთიანებანი, როგორც წესი, 600-800 წევრს ითვლიდა ხოლმე. ისინი ხელშეკრულებას დებდნენ სასულიერო პირებთან, ვიდრე შეუდგებოდნენ კათედრალის ან მონასტრის მშენებლობას. მე-13 საუკუნიდან მოყოლებული კი თანდათან დამოუკიდებელნი ხდებიან. პირველი თავისუფალი ამქარი ჩამოყალიბდა კიოლნში, მას გააჩნდა ხელდასხმის რიტუალები, აგრეთვე ჰქონდა ფილიალები ვენაში, ციურიხსა და სტრასბურგში. მე-16 საუკუნიდან ლოჟებში იწყეს არაკალატოზთა მიღებაც და ამ ახალ წევრებს „მიღებული კალატოზები“ ეწოდებოდათ. ამის შედეგად ლოჟების

მოღვაწეობა უმაღლესი სიმბოლური გახდა, ვიდრე ტექნიკური. ნამდვილი კალატოზები და ხუროები ამგვარ გაერთიანებებს დროთა მანძილზე ტოვებდნენ და იფანტებოდნენ. ასე და ამრიგად, 1717 წლისთვის ლონდონში სულ რაღაც 4 ლოჟაღა იყო დარჩენილი. აქედან იწყება თანამედროვე მასონობის ისტორია, რომელიც წმინდად სიმბოლური ხასიათისაა, თუმცა ხუროთმოძღვრების სპეციალური ტერმინოლოგია შენარჩუნებული აქვს. მასონური რიტუალების გათვალსაზიარებისთვის მოეყვან საუბარს, რომელიც იმართებოდა ლოჟის გახსნის წინ ოსტატსა და დამსწრეებს შორის. ოსტატი საკუთარხეველზე ჩაქუჩის დარტყმით „იწყებს სამუშაოს“ და რწმუნდება, რომ ყველა დამსწრე მოწოდებულთაგანია. მასსა და დამსწრეებს შორის შემდეგი საუბარი იმართება:

„მეორე დამსწრე ძმაო, სად არის შენი მუდმივი ადგილი ლოჟაში?“

„სამხრეთით.“

„რისთვის იმყოფები მანდ?“

„რათა მივანიშნო, რომელ პერიდიანშია მზე, მოვუხმო ძმებს, რათა შეისვენონ სამუშაოს შემდგომ და დასვენებულებს კვლავ სამუშაოდ მოვუწოდო, მათდა სასიხარულოდ და სასარგებლოდ.“

„პირველო დამსწრე ძმაო, სად არის შენი მუდმივი ადგილი ლოჟაში?“

„დასავლეთით.“

„რატომ გაქვს განკუთვნილი ადგილი მანდ?“

„რათა მივანიშნო მზის ჩასვლაზე და დავხურო ლოჟა სათაყვანებელი ოსტატის ბრძანებით. თვალყური ვადევნო, რომ არავის მოაკლდეს სამართლიანი მოპყრობა.“

„რატომ აქვს ოსტატს თავისი ადგილი აღმოსავლეთით?“

„როგორც მზე ამოდის აღმოსავლეთით, რათა გააცისკროვნოს დღე, ასევე ზის სათაყვანებელი ოსტატი აღმოსავლეთით, რათა გახსნას ლოჟა და განასხივოსნოს იგი, დაასაქმოს და დამოძღვროს ძმები.“

„რა დროს იწყებენ კალატოზნი თავის სამუშაოს?“

„შუადღისას.“

„რომელი საათია ახლა, მეორე დამსწრე ძმაო?“

„ახლა შუადღეა.“

„რახან ასეა და ყველაფერი წესრიგშია, ლოჟას გახსინლად ვაცხადებ.“

ჰეკეთორნი თავის წიგნში აღწერს აგრეთვე მასონთა ხელდასხმის ცერემონიებსაც. როგორც მოწაფის, ისე შეგირდის და ოსტატის ხელდასხმის რიტუალები ერთმანეთისაგან განსხვავებულია და თან ახლავს საგანგებო ფიცის დადება. ოსტატის კურთხევის ცერემონია შემდეგნაირად გამოიყურება: ამ დღეს მასონთა ტაძრის კედლები ფლასითაა შებურვილი. კედლებზე დახატულია ჩონჩხები, თავის ქალა და ჯვარზე მიკრული ძვლები. აღმოსავლეთით ანთია თაფლის სანთელი, ხოლო საკარცხულის ოსტატის საკურთხეველზე დევს თავის ქალა, რომელსაც შიგნიდან ანათებს სანთელი. ოთახში მოჩანს კუბო, რომელშიც ან ფიჭული დევს, ან ლოჟის რომელიმე წევრი წევს. კუბოზე დადებულია აკაციის შტო, ფეხებთან — გახსნილი ფარგალი, ხოლო თავთან — გონიო. იქ მყოფ ოსტატებს აცვიათ შავი სამოსელი ცისფერი ლენტებით, რომელზეც გამოსახულია მასონ-

ნური სიმბოლოები, აგრეთვე მზე, მთვარე და შვი-
დი ვარსკვლავი. შეკრების მიზანია იმ სიტყვის
მოძებნა, რომელიც ჰირამმა სიკვდილის წინ წარ-
მოსთქვა. ცოტა ხნის შემდეგ შემოდის კანდი-
დატი. საკარცხულის ოსტატი ეუბნება მას, რომ
გლოვობენ გროსმაისტერის სიკვდილის გამო და
ჰკითხავს, იგი (ე. ი. კანდიდატი) ხომ არ არის
მკვლელი. ეს უკანასკნელი დაადასტურებს თავის
უცოდველობას. ამ დროს „ცხედარს“ კუბოდან
ამოიღებენ და კანდიდატს უყვებიან ხუროთმოძ-
ვარ ჰირამისა და სამი მოღალატე შეგირდის ამ-
ბავს: როდესაც ჰირამს არ გაუთქვამს ოსტატის
სიტყვა, ერთ-ერთ შეგირდთაგანს მისთვის თავში
ჩაურტყამს ჩაქუჩი. ამ სიტყვებზე საკარცხულის
ოსტატი მართლაც ჩაჰკრავს ჩაქუჩს ოსტატობის
კანდიდატს და ისიც მოცელილივით ეცემა იატაკზე.
ისევე როგორც ჰირამს, მასაც ჩაასვენებენ კუბოში
და ხელში ჩაუდებენ აკაციის რტოს, რამდენადაც
ჰირამი თავის მკვლელთა მიერ ფარულად იქნა
დასაფლავებული აკაციის ქვეშ. როდესაც თოთხმე-
ტი დღის შემდეგ მისი ცხედარი აღმოჩენილ იქნა
მისი ერთგული მოწაფეების მიერ, ერთ-ერთ მათ-
განს წარმოუთქვამს: „მაკებნახ“, რაც ნიშნავს –
„ხორცი მოცილებია ძვლებს“. სწორედ ეს არის
ოსტატის სიტყვა. ამის შემდეგ საკარცხულის
ოსტატი ხელის „ლომისებრი მოჭიდებით“ იპყ-
რობს კუბოში მწოლიარეს ხელს და წამოაყენებს.
შემდეგ აკურთხებს მას და ასწავლის მოწოდების
სიტყვას, შეცნობის ნიშანს და ოსტატის საფეხ-
ურისთვის დამახასიათებელ ხელის ჩამორთმევას.

1717 წელს ლონ-
დონში დაარსდა პირვე-
ლი დიდი ლოჟა ოთხი
ლოჟის გაერთიანების
შედეგად. ამ დროისთვის
არსებობდა მასონობის

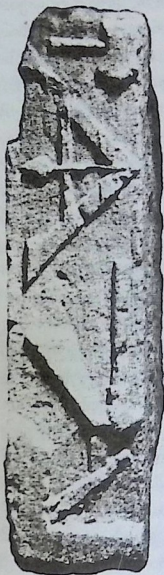
მხოლოდ ერთი წესი — ე. წ. „ძველი, თავისუფა-
ლი და მიღებული მასონობისა“. მაგრამ, როგორც
ჰეკეთორნი აღნიშნავს, ქედმაღლობისა და პარტი-
ული ინტერესების გამო შემოღებულ იქნა ახალ-
ახალი რიტუალები და საფეხურები, ასე რომ ევრო-
პასა და ამერიკაში მე-20 საუკუნის დასაწყისში
17 ერთმანეთისგან განსხვავებული წესი აღინუსხება,
სამი, შვიდი ან სულაც ოცდაათი საფეხურით (რ.
შტაინერი ზემოთ 96 საფეხურსაც კი ახსენებს).
ესენია: 1. იორკის წესი, 2. ფრანგული წესი, 3.
ძველი და მიღებული შოტლანდიური წესი, 4.
ფილოსოფიური შოტლანდიური წესი, 5. ძველ-
შოტლანდიური წესი, 6. ძველი რეფორმირებული
წესი, 7. ფესლერული წესი, 8. სამი სამყაროული
სფეროს ბერლინის ეროვნული ლოჟის წესი, 9.
სრულყოფილების წესი, 10. მიზრაიმის წესი, 11.
ტაძრის ბატონთა კლერიკატი, 12. შვედური წესი,
13. რეფორმირებული წესი, 14. შრიოდერის, ანუ
ჰამბურგის სისტემა, 15. სვედენბორგის წესი, 16.
ცინცენდორფის წესი, 17. ფრანკფურტის ეკლექ-
ტური კავშირის წესი. ასეთი მდგომარეობა ყოფილა
ჩვენი საუკუნის დასაწყისში. მიუხედავად ამ სხ-
ვადასხვაობისა, მათში ერთი მაგისტრალური ხაზი
მაინც შეიმჩნევა. მაკეის მიერ გამოცემულ „მა-

სონობის ენციკლოპედიაში“ ვკითხულობთ, რომ მასონობა რელიგიური ინსტიტუტია, ხოლო მისი მოძღვრება ყოფილა „უნივერსალური, მარადიული რელიგია, დანერგილი ისევე, როგორც თავად ღმერთი, მთელი კაცობრიობის წიალ“. იმავედროულად ხაზი გაესმის, რომ იგი „არ არის ქრისტიანობა, არც მისი შემცვლელი“. ის განსაკუთრებულ პატივს მიაგებს უდიდეს რეფორმატორებს, მოსეს, კონფუციუსს, ზოროასტრს, იესო ნაზარეველს, არაბ ხატმებრძოლებს. ბიბლიას იგი დღემდე „ყველაზე მეტად შეუცნობ წიგნად“ მიიჩნევს, რამდენადაც იგი პრეტენზიას აცხადებს მისი გასაღებების ფლობაზე. ხოლო რაც შეეხება ორგანიზაციას, მის უმთავრეს პრინციპად გამოცხადებულია ოსტატისადმი მორჩილება. მისი ძირითადი იმპერატივია: „დაემორჩილე ბრძანებებს იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მოგიწევს კავშირის გაწყვეტა შენიანებთან“. მოძღვრება სატანიზმისა „მწვალებლობადაა“ მიჩნეული, თუმცა ახალ დროში მასონობას განეკუთვნებოდნენ ისეთი სატანისტები, როგორიც იყვნენ, თუნდაც, დოქტორი პაპიუსი და ელისტერ კროული.

რ. შტაინერი ლაპარაკობს იმაზეც, რომ მე-18 საუკუნის მიწურულს ჯერ კიდევ არსებობდა ცალკეული სერიოზული ორდენული გაერთიანებანიც, სადაც „ადამიანი გაცილებით მეტს იღებდა, ვიდრე თანამედროვე საშუალო მასონი. ერთ-ერთ ასეთ ორდენს მიეკუთვნებოდა გოეტე. სხვა პატივცემული ვაიმარელები, ვილანდის და კანცლერ მიულერის გამოკლებით, იყვნენ უბრალო წევრები

ამგვარი ლოჟისა. ვაიმარში რომ ყოფილიყავით პატიოსანი მოქალაქე, ეს ნიშნავდა კვირაობით ეკლესიაში სიარულს და, ამავე დროს, რაც ამისი სრულიად საპირისპიროა, ლოჟის წევრობას.“ მასონური სიმბოლიკის და ინიციაციის ცოდნა მოჩანს გოეტეს ნაკლებად ცნობილ პოემაში „იდუმალე-ბანი“, მის ზღაპარში „მწვანე გველსა და თეთრ შროშანზე“, აგრეთვე მოცარტის ოპერაში „ჯადოსნური ფლეიტა“, სადაც მზიური ზარასტროსა და ღამის დედოფლის დაპირისპირების ფონზე გაშლილია საკაცობრიო იგავი: უფლისწულ ტამინოს მიერ განსაცდელთა დაძლევა და ბოლოს შეყრა პამინასთან, თავის გულისწორთან, რაც სულიერი ზიარების, ინიციაციის მხატვრული ასახვაა. ჩემის მხრივ დავსძენდი, რომ ორივე ხელოვანის მასონური ლოჟის წევრობის გარეგან-ისტორიულ ფაქტზე ბევრად მნიშვნელოვანია ხსენებული ცოდნის მათ მიერ შემოქმედებითად გადამუშავების ფაქტი ისე, როგორც ამ გენიალურ ქმნილებებში ვხედავთ. სერიოზული, ღრმა და გულწრფელი ძიება ჭეშმარიტებისა უღევს მათ საფუძვლად და სცდება ყოველგვარ ჩარჩოებს, იყოს ეს თუნდაც რომელიმე კონფესია ანდა ლოჟა. ამით მიღწეულია ხელოვნების ისეთი მასშტაბი, რომ იგი მისტერიაში გადადის თითქმის.

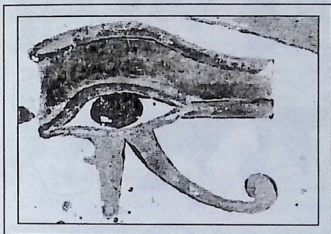
ცხადია, დაისძის საკითხი, თუ რაში ესაჭიროებოდათ მასონებს თავიანთი რიტუალების და მოქმედების გასაიდუმლოება. ინკვიზიციისა და დევნის პერიოდში, როდესაც ძალზე იოლი იყო კონკონზე მოხვედრა ჯადოქრობისა და მწვალებლო-

ბის ბრალდებით, ეს წმინდად პრაქტიკული მოსაზრებით უნდა ყოფილიყო ნაკარნახევი. ხოლო როდესაც მსგავსი დევნა რელიგიური ნიადაგზე რეალობას მოკლებული გახდა, გასაიდუმლოება შესაძლოა გაემართლებინათ იმით, რომ ლოუქებში დაცულ ცოდნას არ დაეზიანებინა გაუთვითცნობიერებელი პროფანები, თუმცა შესაძლოა სხვა მიზეზიც ვივარაუდოთ: როდესაც ცოდნა გადაიქცა ცარიელ ფრაზად, დაჰკარგა შინაარსი და უსარგებლო გახდა, გარკვეულ ადამიანთა წრეები მას ასაიდუმლოებდნენ იმის გამო, რომ სურდათ შეენარჩუნებინათ საკუთარი მნიშვნელობა და გავლენა. ასე მაგალითად, ჟორჟ სანდის რომან-

ში „გრაფინია რუდოლფშტადტი“ ვკითხულობთ, რომ ლოუქებში უამრავი ხარბი, ცნობისმოყვარე და მკვეხარა ადამიანია შეყრილი, რომლებიც პრეტენზიას აცხადებენ ჭეშმარიტებაზე. თუმცა იმავე რომანში დაუვიწყარია კონსუელი, გაწონასწორებული, ღრმად მოაზროვნე პიროვნება. იგი განასახიერებს ცრუბრძნობისგან არწახდენილ ევროპელს, ჯერ კიდევ

ქრისტიანს თავისი სულისკვეთებით. ამაზე მეტყვე-
ლებს მისი სიტყვები: „ქრისტე – ეს ღმერთკაცია,
რომელსაც ჩვენ თაყვანს ვცემთ, როგორც ძველი
დროის უდიდეს ფილოსოფოსს და უდიდეს წმინ-
დანს... ჩვენ მას ადამიანთა მაცხოვრად შევრაცხთ,
ვინაიდან თავის თანამედროვეთ იგი უქადაგებდა
ჭეშმარიტებებს, მანამდე მხოლოდ ბუნდოვნად რომ
კრთოდა ჩვენს თვალწინ.“

მასონობა და საფრანგეთის რევოლუცია

მე-18 საუკუნის მეორე ნახევრიდან შუა და დასავლეთ ევროპაში დიდი ძვრების მოახლოება იგრძნობა. განმანათლებლური ინტელექტი საზოგადოებრივ ცნობიერებაზე თუმცა განმანთავისუფლებლად მოქმედებს, მაგრამ მაინც შეზღუდულად, გარკვეულ ფარგლებში. რისგანაც იგი ადამიანს ათავისუფლებს, ეს არის შუასაუკუნეებიდან გამომყოლილი, იმჟამად უკვე ანაქრონიზმად ქცეული ურთიერთობანი. ადამიანი ტენდირებს იქით, რომ თავის თავს დაეყრდნოს. იზღუდება კლერიკალების ძალაუფლება როგორც სოციალურ-პოლიტიკური, ისე სულიერი თვალსაზრისით; ცენზურა იკლებს, განათლება, ისევე როგორც ქორწინება, საერო ინსტანციების საქმე ხდება, ამიერიდან დასაშვებია თვით მეფის პიროვნების გაკრიტიკებაც კი. მაგრამ ის, რაც ეკლესიისა და ფეოდალიზმის ძალაუფლების ნაცვლად მყარდება — არის ახალი დროის აბსოლუტისტური სახელმწიფო, მანქანურად მომართული უზარმაზარი ბიუროკრატიული აპარატით. ამჯერად სახელმწიფო იქცევა ეკლესიის ტირანად, რამდენადაც ისწრაფვის მისი გასახელმწიფოებრიობისკენ. თუკი ყოველივე ამას შევადარებთ რუსეთში პეტრე I-ის დროს მიმდინარე პროცესებს, ცხადი გახდება, რომ აქაც და იქაც ერთი და იმავე დროის სული მოქმედებს.

მე-18 საუკუნეშივე კაცობრიობისკენ გზას იკვ-

ლევს სამი ცნობილი იდეალი: „თავისუფლება, თანასწორობა, ძმობა“. დღევანდელი ადამიანისთვის ისინი ძირითადად სოციალისტურ და კომუნისტურ მიმდინარეობებთანაა ასოცირებული. მნიშვნელობა არა აქვს, თუ რამდენად რეალურად ახორციელებდნენ პრაქტიკაში ამ პარტიების მესვეურნი ხსენებულ პრინციპებს. მთავარი ის არის, რომ ეს ერთ-ერთი უმთავრესი ლოზუნგი გახლდათ, წარწერილი მათ დროშაზე. თუმცა ვერც ერთი ისტორიკოსი დღეს ვერ დაამტკიცებს, რომ ისინი სწორედ სოციალისტებისგან მომდინარეობს.

ასევე მეცნიერულად დაუმტკიცებადია მათი წარმოშობა მასონური ლოჟებიდანაც. აქა-იქ მე-20 საუკუნის სპეციალურ ლიტერატურაში ადგილი ჰქონდა სპეკულაციებს, ვითომდაც ეს სიტყვები ჯერ კიდევ 1740 წელს „ჩამოეყალიბებინოთ“ რომელიმე ლოჟაში. მაგრამ ერთადერთი, რისი თქმაც შეიძლება, არის შემდეგი: ზოგიერთი ცნობილი მასონი სიამაყით აცხადებდა, თითქოსდა იდეები 1789, 1830 და 1848 წლების სახალხო მოძრაობებისთვის სწორედ მათ მიეწოდებინათ ხალხის მასებისთვის და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მოძრაობების ხელმძღვანელთათვის. როგორც არ უნდა იყოს, ძირითადი პრობლემა ამ სამი იდეალის (თავისუფლება, თანასწორობა, ძმობა) გაგებაშია: გაიგებენ მათ სპირიტუალურად, თუ მატერიალისტურ-ინტელექტუალისტურად. მე-18 საუკუნის საფრანგეთში ამ უკანასკნელის შესაძლებლობა გაცილებით უფრო რეალური ჩანს. აქ ხომ პოლიტიკურ რევოლუციამდე ჯერ განმანათლებლურმა

რაციონალიზმმა და მატერიალიზმმა რევოლუცია ცნობიერებაში მოახდინა: უწინარეს ყოვლისა მხედველობაშია მისაღები დენი დიდროს და დ'ალამბერის ენციკლოპედია, რომლის შექმნის იდეაც ეკუთვნის „დიდი აღმოსავლეთის“ ლოჟის გროს-მაისტერს, ჰერცოგ დ'ანტენს.

რ. შტაინერი აღნიშნავს, რომ საფრანგეთის რევოლუციის მომზადებაში მასონურ ლოჟებს დიდი წვლილი მიუძღვით. ამასთან დაკავშირებით ერთ-ერთ ლექციაში იგი ამბობს: „გადაშალეთ 1850-იანი წლების ისტორიის ფილოსოფოსთა წიგნები და დაინახავთ, რომ მათში მითითებულია საფრანგეთის რევოლუციის და მისი შემდგომი განვითარების კავშირზე ლოჟებთან... ემანსიპაცია ამ მიმართებებისგან და თვითორიენტაცია მიუკერძოებელ, წმინდად ადამიანურ თვალსაზრისზე მოხერხდა იმ დიდი სულიერების ზეგავლენით, რომელიც განვითარდა ლესსინგთან, ჰერდერთან, გოეტესთან და შემდგომ გერმანულ ფილოსოფიაში.“ რევოლუციასთან დაკავშირებული მიმართებების მიღმა უწინარეს ყოვლისა იგულისხმება ფრანგული მატერიალისტური ენციკლოპედიზმიდან ამოზრდილი განმანათლებლობა, რომელმაც გერმანიაში საბოლოოდ ვერ მოიკიდა ფეხი. გერმანელმა ჰუმანისტებმა მას საკუთარი განმანათლებლობა დაუპირისპირეს, რასაც მოჰყვა გერმანული იდეალიზმის, აგრეთვე რომანტიკული პოეზიის აღორძინება. ფრანგულ-რაციონალისტური მსოფლმხედველობა მიუღებელი აღმოჩნდა იაკობ ბოემეს და პარაცელსუსის ქვეყანაში, რომლის სულისთვისაც „შტურმ უნდ

დრანგის“ ტრადიციით შთაგონებული ბუნების მოვლენათა და საგანთა ზეგრძნობადი ჭკრეტა გაცილებით უფრო მახლობელი იყო: ამ ახალი საპროტესტო მოძრაობის სულისკვეთება ყველაზე უკეთ ახალ გერმანულ დრამაში გამოიხატა.

მასონობას ხშირად ადარებდნენ ხეს, რომლის ფესვებიც სხვადასხვა წყაროებით იკვებება. როგორც უკვე აღინიშნა, ერთ-ერთი ასეთი წყარო იყო ქრისტიანობიდან ნასესხები იდეები, სიტყვები და სიმბოლოები, რაც ლოჟაში გარკვეულ განწყობილებას წარმოქმნიდა. რევოლუციის წინამორბედი სულიერი განწყობილება თავდაპირველად შთაგონებული იყო ზეციური სასუფეველის მოახლოების ესქატოლოგიური იდეით. თუმცა მალევე მოხდა ამ იდეის გაყალბება, ვულგარიზაცია, დამკვიდრდა მისი ზერელე, პროფანული გაგება და ეს თვით მასონობის წიაღშივე დაიწყო. ამას შედეგად მოჰყვა ათეიზმის და მატერიალისტური უმეტრების არნახული აღმავლობა, ძალადობა და ტერორი გარეგან პლანში. ქრისტიანობის სპირიტუალური მოძღვრება — რომ უფლის წინაშე ყველა ადამიანი თანასწორია, გადაკეთდა (მასონობის მიერ) წმინდად ამსოფლიურ მოძღვრებად, თითქოს ყველანი აქვე, ერთბაშად გათანასწორებულნი უნდა იქნენ. არადა ნაგულისხმევი იყო თანასწორობა შემოქმედი მამა-ღმერთის წინაშე, რომელმაც ადამიანი ხატად თვისად შექმნა და ყოველ ადამიანს შესაქმის გარკვეულ ეტაპზე მიჰმადლა უმაღლესი ინდივიდუალობა, როგორც ღვთაებრივი სუბსტანციის ნაწილი. ამდენად ცნება „თანასწორობისა“ ადა-

მიანს უპირველეს ყოვლისა მიუთითებს ცოდვით დაცემამდელ ყოფაზე. რელიგიური თვალსაზრისით „მიწიერი“ ისტორიის დაწყების უპირველესი სიმპტომაა ფიზიკური სხეულის სიკვდილი: თუმცა იგი, ისევე როგორც სამყაროს დემიურგი, უდიდესი „დემოკრატიცაა“ – ყველას გამათანასწორებელი. თანასწორობის ქრისტიანული გაგება ჩანს „ვეფხისტყაოსანში“, სადაც ნათქვამია, რომ მზე ვარდსაც და ნეხვსაც ერთნაირად მოეფინების. ხოლო ავთანდილის ანდერძში, სადაც ლაპარაკია მონების განთავისუფლებაზე, იგულისხმება პიროვნების მართლზომიერი ემანსიპაცია, რაც უმაღლესა არის ამ თანასწორობისკენ.

ჰეკეთორნისთვისაც ცნობილია ფრანგული მასონობის ზეგავლენის ფაქტი 1789 წლის რევოლუციაზე. მისი შენიშვნით, შარტრის ჰერცოგის (შემდგომში ფილიპ ეგალიტეს სახელით ცნობილის) გროსმაისტერად არჩევის შემდეგ ყველა ლოჟა გაერთიანდა „დიდი აღმოსავლეთის“ სახელით ცნობილ ლოჟაში, რომლის როლიც რევოლუციის მომზადებაში ისევე ისტორიულია, როგორც ჰერცოგის მძლავრი ზეგავლენა პოლიტიკაზე. მისი ხელდასხმა კადოშის რაინდების საფეხურზე შემდეგნაირადაა მოთხრობილი: ლოჟის ხუთ ძმას შემო-

ჰყავს იგი დარბაზში, რომელიც მოფენილია ადამიანის ძვლებით და განათებულია ჩირაღდნებით. ერთ-ერთ კუთხეში დევს სამეფო ინსიგნიებით მორთული ფიჭული. პერცოგს უბრძანებენ იატაკზე მკვდარივით დაწოლას, ჩამოთვლიან მის მიერ უკვე განვლილ საფეხურებს, გაიმეორებენ მის მიერ უწინ დადებულ ფიცს და დიდებით მოიხსენიებენ ახალ საფეხურს. შემდეგ უბრძანებენ ადგომას და მაღალ კიბეზე ასვლას, საიდანაც უნდა ჩამოხტეს. ამის შემდეგ გადასცემენ ხანჯალს, რომელიც უნდა ჩასცეს ფიჭულს. სისხლისმაგვარი სითხე გადმოსდინდება მისგან და დაუსვრის ხელებსა და სამოსს. მან თავიც უნდა მოჰკვეთოს ფიჭულს. დასასრულს აუწყებენ, რომ მან მოკლა მეფე ფილიპე ლამაზი, ხოლო იატაკზე მიმოხეული ძვლები კი ტაძრელთა გროსმაისტერს, იაკობ მოლეს ეკუთვნის. როგორც ვხედავთ, ამ შავბნელ რიტუალში მინიშნებულია 1314 წლის 18 მარტს მომხდარ ისტორიულ ფაქტზე — როდესაც პარიზში ფილიპე ლამაზის, გიომ ნოგარესა და პაპი კლიმენტ V-ის შეთქმულების შედეგად კოცონზე დაწვეს ტაძრელთა (ტამპლიერთა) ორდენის უკანასკნელი გროსმაისტერი იაკობ მოლე. აქვე ამოიკითხება სრულიად გარკვეული განაჩენი: სამეფო ტახტმა და დინასტიამ არსებობა უნდა შეწყვიტოს საფრანგეთში.

გრაფი დე სენ-ჟერმენი საფრანგეთის სამეფო კარზე პირველად გამოჩნდა მეფე ლუდოვიკო XVI-ის (1774-1792) ტახტზე ასვლის შემდეგ. გავრცელებული სპეკულაციების მიხედვით, იგი უნ-

გრელი დიდგვაროვანი უნდა ყოფილიყო, თუმცა კვლევამ დღემდე ვერ მოახერხა დაედგინა ნამდვილი წარმომავლობა კაცისა, რომლის სახელიც განუყრელადაა დაკავშირებული რევოლუციის ამ ავბედით ხანასთან. მის შესახებ არსებობდა და კვლავაც არსებობს უამრავი ცრურწმენა, ლეგენდა, რომლებიც ოდენ ნაყოფია ფანტაზიისა და სინამდვილის ერთ მარცვალსაც კი არ შეიცავს. ცნობილია, რომ რევოლუციის შემდგომ საფრანგეთში გამოჩნდა არაერთი შარლატანი, რომელიც თავს სენ-ჟერმენად ასაღებდა. ამის გამო ბევრი პოზიტივისტი მკვლევარი თვით ნამდვილი სენ-ჟერმენის არსებობასაც კი ეჭვქვეშ აყენებს და არგუმენტად მოაქვს ავთენტური წყაროს არარსებობა. დღეს უკვე დადგენილია, რომ არსებობს ერთადერთი წყარო, რომლის ავთენტურობაში ეჭვის შეტანის არავითარი საფუძველი არ არსებობს: ეს არის 1836 წელს პარიზში გამოსული სამეფო კარის სეფექალის, კომტესს (იგივე „გრაფინია“) დ'ადემარის მოგონებანი მარია-ანტუანეტაზე, საფრანგეთის დედოფალსა და ავსტრიის იმპერატორის ასულზე, რომელიც შეიცავს საკმაოდ რეალისტურ პასაჟებს ამ თემაზე.

გრაფი სამეფო კარზე პირველად უნდა გამოჩენილიყო დაახლოებით 1774-სა და 1781 წლებს შორის. კომტესს დ'ადემარის თქმით, მისი პირველი წინასწარმეტყველება მოსალოდნელი ამბებისა სწორედ ამ პერიოდს ემთხვევა. იგი დაწვრილებით წინასწარმეტყველებდა რევოლუციას, რომელიც სიცოცხლის ფასად დაუჯდებოდა მეფეს და

დედოფალს, სოციალურ ქაოსს, ძალადობას და ტერორს. მომყავს ერთი ამონარიდი მისი საუბრიდან ჯერ კომიტესთან, შემდეგ თვით დედოფალთან:

„ენციკლოპედიისტების პარტიას ძალაუფლების ხელში ჩაგდება სურს, რასაც შესძლებს სასულიერო წოდების სრული დათრგუნვის გზით. ამისთვის იგი განახორციელებს გადატრიალებას მთელს ქვეყანაში. ეს პარტია უკვე ეძებს თავის წინამძღოლს სამეფო ოჯახში და თვალი უჭირავს შარტრის ჰერცოგზე (შდრ. ჰეკეთორნის მონათხრობი ფილიპ ეგალიტეს ხელდასხმის შესახებ, კ. გ.); ხსენებული თავადი სწორედ იმათი ინტერესების სამსახურში ჩადგება, ვინც მაშინვე გასწირავს მას, როცა ჩათვლის, რომ უსარგებლო გახდა. მას საფრანგეთის გვირგვინსაც კი შესთავაზებენ, მაგრამ ეშაფოტი ექცევა ტახტად. ვიდრე სამართლიანობის დღე გათენდებოდეს, რამდენი სისასტიკეა მოსალოდნელი! რამდენი მკრეხელური საქმე! კანონები ვეღარ დაიცავს კეთილმსახურთ და ვეღარ შეაშინებს ბოროტებას. ეს უკანასკნელნი სისხლიანი ხელებით მოიხვეჭენ ძალაუფლებას, მოსპობენ კათოლიკურ სარწმუნოებას, არისტოკრატias, მაგისტრატურას... მე მოვსულვარ, რათა მივითითოთ იმ საფრთხეებზე, რაც დაემუქრება თქვენს ტახტს, თუკი არ შეეცდებით თავიდან აიცილოთ ისინი.“ უნდა ითქვას, რომ მსგავსი გამონათქვამები 1789 წლის რევოლუციამდე 10-15 წლით ადრე სამეფო კარზე ან ფანტაზიორობად იქნებოდა აღქმული, ან, სულ ცოტა, კადნიერებად ჩათვლი-

ბოდა მის მთქმელს.

გრაფი 1788 წლამდე რამდენიმეჯერ გააფრთხილებს მეფეს და დედოფალს, როგორც ამას დ'ადემარის წიგნში ვკითხულობთ. იგი ყოველნაირად ცდილობს მეფე დაითანხმოს ისეთი ღონისძიებების გატარებაზე, რაც ქვეყანას თავიდან ააცილებდა რევოლუციას. უპირველეს ყოვლისა მეფეს აუცილებლად უნდა გამოეცვალა ის კარისკაცი, რომელსაც ევალებოდა პოლიციური ფუნქციების შესრულება სამეფო ტახტის უშიშროების მიზნით. ამ უზომოდ ეჭვიანმა, უგუნურმა პირმა, რომელმაც (ხშირად სრულიად უსაფუძვლოდ) უამრავ ადამიანს უკრა თავი ბასტილიის კაზემატებში, მეფის ოჯახს თავისი „ერთგულებით“ რევოლუციონერებზე არანაკლებად ავნო. სენ-ჟერმენი, როგორც ჩანს, ცდილობდა ზეგავლენის მოხდენას ლოჟებზეც, მაგრამ მისმა მეცადინეობამ ამაოდ ჩაიარა. მატერიალიზმის და პოლიტიკანობის სენით დაბრმავებულნი ველარ სცნობდნენ მის სახეს და ვერ იხსენებდნენ მის სახელს, ვინც თავად იყო ცხოვრების უდიდესი ხელოვანი და ოქრო-ქვის რაინდი. მის ერთ-ერთ ბოლო წერილში დედოფლისადმი, რომელიც 1788 წლით თარიღდება, შემდეგი ლექსია ჩართული:

„აჰა, დადგა ჟამი, ოდეს უგუნური საფრანგეთი
მოიწევს უბედურებას, რომლის თავიდან აცილებაც შეეძლო,
და ეს ემსგავსება ჯოჯოხეთს, დანტეს მიერ აღწერილს.
დედოფალო, ახლოა ეს დღე, უეჭველად.
მშიშარა და ქვენა პიდრა, უსაშველო თავისი ზომით,
დაამხობს ტახტს, საკურთხეველს და თემიდას.
ჯანსაღი აზრის ნაცვლად გაუგონარი სიშლევე გაჟეფდება.“

ბოროტებას ყველაფრის ნება ექნება,
დიახ, დაემხოა სკიპტრა, სასაკმევლე და სასწორი,
კოშკები, გერბიანი ფარები, თვით თეთრი დროშები.
ნაცვლად ტკბილი განსვენებისა
პპოვებენ სიცრუეს, მკვლელობას, ძალმომრეობას.
ქალაქებში მოედინება სისხლის უგრძესი ნაკადულები,
აღარაფერი მესმის გოდების გარდა, ვხედავ მხოლოდ
ლტოლვილთ.

ყველგან ბოხოქრობს სამოქალაქო განხეთქილების
ყრუ მრისხანება.

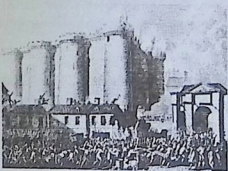
ყველგან თელავენ სათნოებას და იგი მოსთქვამს.
დიდი კრებული სიკვდილს განაჩინებს.
მაღალო ღმერთო! ვინ გასცემს პასუხს ჯალათ-მსაჯულებს?
ეს რა დიდებულ შუბლებზე ვხედავ დაშვებულ მახვილს!
ეს რა ურჩხულებს შერაცხავენ გმირებად!
მჩაგვრელი, ჩაგრული, მძლეველი, ძლეული... ქარიშხალი
მოგეწევათ ჟამით ჟამამდე თქვენი ზომალდის დაღუპვისას.
რა დანაშაულობანი, რა სიბოროტე, რა საზარელი
თავდასხმები

ემუქრება როგორც ქვეშევრდომთ, ისე მათ ბატონთ!
უზურპატორზე უარესია, ვინც ტრიუმფით გასცემს ბრძა-
ნებას,

მეტია შემუსვრილ გულზე, თავს ვინც დაიმდაბლებს
და განიწმინდება.

ბოლოს დაიხშობა უფსკრული და შობილი შავი სამარიდან
იხარებს ნორჩი შროშანი, ბედნიერი და მშვენიერი.“

ის, რაც ამის შემდეგ
მოხდა, საყოველთაოდ
ცნობილია ისტორიიდან:
1789 წლის 14 ივლისს
– ბასტილიის აღება, 1792
წლის აგვისტოში – ტი-
უილერის სასახლის აღე-
ბა შტურმით, იმავე წლის სექტემბერში – მეფის
გადაყენება ეროვნული კონვენტის მიერ და რეს-

პუბლიკის გამოცხადება, 1793 წელს – მეფის და დედოფლის სიკვდილით დასჯა, რის შემდეგაც რობესპიერულმა ტერორმა ფართოდ გაშალა ფრთები.

თავისუფლება გრაფი სენ-ჟერმენისთვის წმინდა იდეალი იყო, მაგრამ იგი სხვათაგან განსხვავებით თვლიდა, რომ კაცობრიობა ნელა უნდა განვითარდეს, თუკი სურს ჭეშმარიტი გაგებით ეზიაროს მას: არ არსებობს არანაირი თავისუფლება ზნეობრიობის განცდის და სამყაროული კანონების შემეცნების გარეშე, რასაც ინდივიდი მიჰყავს მორალური სამყაროული წესრიგისაკენ. მის მიერ რევოლუციის წინ ნათქვამი სიტყვები: „ვინც ქარს დასთესს, გრიგალს მოიმკის“, განმეორებაა ოსია წინასწარმეტყველის ბიბლიური სენტენციისა (ოსია 8, 7). იგი, შტაინერის თქმით, სახელმძღვანელო მაქსიმადაც კი გამოადგებოდა ევროპულ კულტურას და ნიშნავს შემდეგს: „თქვენ (ე. ი. ევროპელები, კ. გ.) გაათავისუფლებთ ადამიანს – თავად სული ღვთისა შეუერთდება თქვენს თავისუფლებას და ადამიანებს გახდის თავისუფალთ უფლის წინაშე. მაგრამ მანამდე სული გადაიზრდება გრიგალში, ანუ გაჩაღდება ომი ყველასი ყველას წინააღმდეგ.“

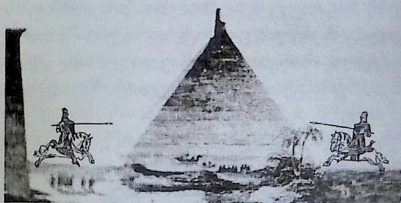
რევოლუციის დროს სამი იდეალადქცეული (და იმავდროულად სოციალისტების მიერ პრიმიტიულად გაგებული) პრინციპის ინტერპრეტაცია სენ-ჟერმენისეული სულიდან გამომდინარე, შემდეგია: სრული თავისუფლება უნდა განხორციელდეს სულიერ ცხოვრებაში, რაც მოიცავს მეცნიერებას,

ხელოვნებას, რელიგიას, სამართალწარმოებას და ა. შ. სრული თანასწორობა — მართვა-განმგებლობისა და ადმინისტრაციის სფეროში იმის საფუძველზე, რომ კანონის წინაშე ყოველი ადამიანი, განურჩევლად წოდებრივი თუ ქონებრივი მდგომარეობისა, გათანაბრებულ იქნეს. ხოლო ძმობის პრინციპს ხელი უნდა შეეწყოს ეკონომიკურ ცხოვრებაში, სადაც ხშირად უკიდურესი კონკურენცია და ჯუნგლის კანონები ბატონობს. „ძმობა“ გულისხმობს მეურნეობის ასოციატიურობას და გამორიცხავს სოციალ-დარვინისტულ გადარჩევას წარმოებისა და გასაღების სფეროში. ამავე დროს ეს სამი პრინციპი სინქრონულადაა განსახორციელებელი სოციალური ორგანიზმის სხვადასხვა ნაწილებში, რათა მიღწეულ იქნეს სრული ჰარმონია და შეიქმნას ისეთი სივრცე, სადაც შესაძლებელი იქნება თავისუფალი ინდივიდუალობის განვითარება.

ის გარემოება, რომ სხვადასხვა პოლიტიზირებული საიდუმლო საზოგადოებანი ხშირად უჭერდნენ მხარს კონსტიტუციური წესრიგის, ავტოკრატიის შეზღუდვის და პიროვნული თავისუფლების უზრუნველყოფის ტენდენციებს, სრულიადაც არ ნიშნავს, თითქოს ეს მოთხოვნები თავისთავად ცუდია და მხოლოდ კაპრიზული, სექტანტური გონების ნაყოფია. ვგონებ, საკამათო ნამდვილად არ არის, რომ დესპოტიზმს დემოკრატია სჯობია, ხოლო პიროვნების ჩახშობას — მისი განთავისუფლება. ხსენებული საზოგადოებანი ამ პროცესს ხელს უწყობდნენ იმის გამო, რომ იმე-

დოვნებდნენ: ახალ პირობებში გაჩნდება შესაძლებლობა მეტი ძალაუფლების და გავლენის მოპოვებისა, ვინაიდან ეძინა პოლიტიკოსებისა და ინტელექტუალების აბსოლუტურ უმრავლესობას, აგრეთვე ხალხის მასებს. ამასთანავე მათ ჰქონდათ საოცრად უტყუარი შეგრძნება, თუ რამდენად ღრმაა ცნობიერების ეს ძილი ამა თუ იმ ეტაპზე. სამწუხაროდ ისტორია გვიჩვენებს, რომ მათი მოლოდინი მართლდებოდა ხოლმე. საბოლოოდ ხალხს ცოტა რამ თუ რჩებოდა იქიდან, რაც მისი სახელით მოიპოვებოდა. „ხალხი სახელმწიფოს ის ნაწილია, რომელმაც არ იცის, რა უნდა“, დაასკენიდა ჰეგელი, როდესაც შეისწავლიდა ახალ დემოკრატიას საფრანგეთის რევოლუციის მაგალითზე.

„იესოს საზოგადოება“

მასონური ძმობების ერთგვარ ანტიპოდს ევროპის ისტორიაში წარმოქმნის „იესოს საზოგადოება“, რომლის წევრებსაც იეზუიტების სახელით იცნობენ. ეს ორდენი თუმცა ლეგალურად არსებობს კათოლიკურ ეკლესიაში, მაგრამ მისი ნამდვილი მიზნები გარესამყაროსთვის ყოველთვის დაფარულია. ჰეკეთორნი თავის წიგნში იეზუიტურ ორდენს საიდუმლო საზოგადოებათა რიცხვს განაკუთვნებს თუნდაც იმიტომ, რომ იმ ქვეყნებში, სადაც იგი აკრძალულია, სხვა სახელით განაგრძობს არსებობას. იეზუიტები ფარულად აღწევენ ასეთ ქვეყნებში და იკიდებენ ფეხს, ამ მიზნით კი ჯერ ან ნამდვილ საიდუმლო საზოგადოებებთან ამყარებენ კონტაქტს, ან თავიანთსავე მოკავშირეებთან და წარმომადგენლებთან სხვადასხვა დონეზე. ეს უკანასკნელნი კი თავიანთ კავშირს იეზუიტებთან საგულდაგულოდ ჩქმალავენ, სპეციფიური მეთოდებით ავრცელებენ ორდენის პრინციპებს და მხედველობაში იღებენ მათ ინტერესებს.

როგორც ისტორიიდანაა ცნობილი, იეზუიტების ორდენი დაარსებულ იქნა 1534 წელს პარიზში, ესპანეთის არმიის ყოფილი ოფიცრის, იგნაციუს ლოიოლას მიერ. იგი ოფიციალურად აღიარა და დაამტკიცა 1540 წელს რომის პაპმა პავლე III-მ. ორდენის წევრობა გულისხმობდა აღთქმის დადებას სიღარიბესა და ცელიბატთან დაკავშირებით, მისიონერულ მოღვაწეობას და პაპისადმი მორჩილებას. მისი იერარქია მკაცრი დაქვემდებარების

პრინციპს ეფუძნებოდა. თითოეული წევრი ვალდებული იყო უპირობოდ დამორჩილებოდა ორდენის გენერალს და პაპს.

ორდენის დაარსება პირდაპირ კავშირშია იმ დროს ევროპაში საკმაოდ გავრცელებულ რეფორმატორულ მოძრაობასთან და მან იმთავითვე კონტრრეფორმაციის მედროშეობა იკისრა. ამ დროიდან მოყოლებული იეზუიტები მნიშვნელოვან როლს თამაშობდნენ კულტურულ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში, ხელში იღებდნენ განათლების სადავეებს სკოლებსა და უნივერსიტეტებში, ხელმძღვანელობდნენ პრინციპების აღზრდას სამეფოში. ჯერ კიდევ 1551 წელს ლოიოლამ რომში დააარსა „კოლეგიუმ რომანუმ“, რომელიც დღესაც ცნობილია პაპის უნივერსიტეტის, „გრეგორიანას“ სახელით. თავისი არსებობის მანძილზე საზოგადოება გამოირჩეოდა მტრული დამოკიდებულებით სამოქალაქო და რელიგიური თავისუფლებებისადმი, აგრეთვე მიზნად ისახავდა ყოველგვარ წინსვლასთან ბრძოლას ლიტერატურასა და მეცნიერებაში. პირველი საიდუმლო კონგრეგაციები დაარსებულ იქნა საფრანგეთსა და იტალიაში, რომლებიც გასაიდუმლოებულ ვითარებაში იკრიბებოდნენ და გააჩნდათ საკუთარი კატეხიზმო, რომელიც ორდენის თითოეულ წევრს სიკვდილის წინ უკან უნდა დაებრუნებინა თავისი მოძღვრისათვის. ამასთან დაკავშირებით ჰეკეთორნი ახსენებს პარიზის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცულ ხელნაწერს, დათარიღებულს 1709 წლით, „იეზუიტური კონგრეგაციების ისტორია და ძმობები 1563 წლიდან დღემდე“.

იეზუიტების გასაიდუმლოებული რიტუალები, რომელთა შესახებაც არსებობს გარკვეული ცნობები, დაახლოებით მე-17 საუკუნიდან უნდა იღებდეს სათავეს. იეზუიტური ორდენის ნეოფიტი, კიდრე მას წევრად მიიღებდნენ, გადიოდა ორსაფეხურიან გამოცდას. ეს გულისხმობდა მძიმე მარხვას, შემდეგ ხელოვნურად მოწყობილ გამოცდას, რომლის დროსაც იგი შედიოდა სრულიად დაბნელებულ სივრცეში, სადაც მას შეხვედრა უწევდა დემონებთან, მოჩვენებებთან, ჩონჩხებთან. ამ დროს მას ფარულად თვალყურს ადევნებდნენ. ნეოფიტი ყოველნაირად უნდა ცდილიყო არ შეეწყვიტა ლოცვა. გამოცდის წარმატებით გავლის შემთხვევაში მას საზეიმოდ ადებიანებდნენ ფიცს:

„ჯვარცმული ქრისტეს სახელით ვფიცავ, რომ დავხსნი ყველა ურთიერთობას, ჯერ კიდევ რომ მაკავშირებს მამასთან, დედასთან, ძმასთან, დასთან, ნათესავთან და მეგობართან, მეფესთან, ხელისუფლების ორგანოებთან და ყოველ ავტორიტეტთან, ვისთვისაც ოდესმე შემიფიცავს ერთგულება, მორჩილება, მაღლიერება ან მზადყოფნა მსახურებისთვის. უარვყოფ ჩემი დაბადების ადგილს, რათა მომავალში სხვა სფეროდ დავმკვიდრდე. ვფიცავ, ჩემს ახალ მოძღვარს მოვახსენო ყველაფერი, რაც გამიკეთებია, მიფიქრია, წამიკითხავს, გამიგია და აღმომიჩენია... ვფიცავარ, ჩემს მოძღვარს დავემორჩილო ისე, როგორც სიცოცხლისაგან დაცლილი, საკუთარ ნებას მოკლებული ცხედარი.“

იეზუიტების მოქმედების მეთოდები საკმაოდ მრავალფეროვანი იყო. პრინციპი „მიზანი ამართ-

ლებს საშუალებას“ ძალაში შედიოდა მეტადრე მაშინ, როდესაც არასასურველი პირის ჩამოშორებას განიზრახავდნენ. ამისთვის საგანგებოდ შერჩეულ იეზუიტს კისერზე ჩამოჰკიდებდნენ ხანჯალს, რომელიც მანამდე „აკურთხა“ ორდენის რომელიმე ფუნქციონერმა. შემდეგ ეტყოდნენ, რომ იგი „ღვთისგანაა არჩეული“ ამა თუ იმ პირის მოსაკლავად. ხოლო ასეთი სიკვდილი შესაძლოა დაემსახურებინა ადამიანს, რომელსაც იეზუიტები შერაცხავდნენ ან „ტირანად“, ან „მწვალებლად“. ასეთი რამ თეოლოგიური თვალსაზრისით ეყრდნობა მოძღვრებას „ინტენციოზე“, ანუ კეთილ განზრახვაზე, რაც აკრძალულ ქმედებას ნებადართულს ხდის, თუკი ის მაღალ მიზნებს ემსახურება.

იეზუიტები (ისევე როგორც მასონები) პოპულისტები არასოდეს ყოფილან: ისინი თავიანთი მიზნების მიღწევას ცდილობდნენ არა ხალხის მასებთან ურთიერთობით, არამედ ხელისუფლების სათავეში მყოფ არისტოკრატიაზე, აგრეთვე განათლებული ადამიანების ვიწრო წრეებზე ზემოქმედების გზით. ამგვარ მოქმედებას მათთვის ხშირად მოუტანია წარმატება.

იეზუიტური ორდენის შეფასება რ. შტაინერთან საკმაოდ მკაფიო, კატეგორიული ფორმითაც გვხვდება. მისი თქმით, „იეზუიტების საზოგადოება არსებობს მხოლოდ იმ მიზნით, რომ აღმოფხვრას იესო ქრისტეს ხატი და დაადგინოს იესო, როგორც ვინმე ტირანი კაცობრიობის განვითარებაში.“ ამ კონტექსტში იგი ყურადღებას ამახვილებს მათ მრავალწლიან ასკეტურ განსწავ-

ლაზე, სადაც ძირითადი აქცენტი ნებისყოფის მუშტვრაზეა გაკეთებული, თუმცა მათი მიზანია არა იმდენად ასკეტური ცხოვრება, არამედ „მორჩილების“ გამოძუშავება. წვრთნის ერთ-ერთი უმთავრესი ეგზერციტია (ანუ სავარჯიშო) გამოიყურება ასე: მოწაფემ ცხადად უნდა წარმოიდგინოს ჯერ იერუსალიმი, სადაც აღსაყდრებულია იესო, როგორც მთავარსარდალი, და ყოველი მიმართულებით აგზავნის თავის ჯარისკაცთ; შემდეგ ბაბილონი მასში აღსაყდრებული ლიუციფერით, რომელიც ასევე ყოველი მიმართულებით აგზავნის თავის მსახურთ. მოწაფე, რომელიც შეგნებულად ამბობს უარს თავის ინდივიდუალურ ნებაზე, მთელი ცხოვრების მანძილზე უნდა ჩააგონებდეს თავს, რომ იესოს ერთ-ერთი რიგითი ჯარისკაცია. ამგვარად გაწვრთნილი იეზუიტების მიზანია უშუალოდ სხვა ადამიანის ნებაზე ზემოქმედების მოხდენა თავიანთი ცხოვრების წესით, თვით მეტყველებითაც კი ისე, რომ სხვები, ვინც არ არიან განდობილნი მათ მიზნებს, აქციონ თავიანთი ორდენის შორსმიმავალი გეგმების არაცნობიერ ინსტრუმენტებად. შტაინერი დასძენს, რომ ეგზერციტიების საშუალებით იესოს ჯარისკაცს ეძლევა ძალა, ისე ჩამოაყალიბოს თავისი მეტყველება, რომ მის მიერ გაკეთებული და ნათქვამი შთაილვრება სხვა ადამიანის ქვეცნობიერ იმპულსებში. თანამედროვე გამოთქმას თუკი მოვიხმართ, ეს სხვა არაფერია, თუ არა ადამიანის ზომბირება.

სწორედ იეზუიტური ორდენის მიერ, რამდენადაც მიზნად ისახავდა „ლუთერანული ერესის“

ამოძირკვას, იქნა ინსპირირებული 30-წლიანი ომი ევროპაში. ომი 1618 წლიდან 1648 წლამდე მძვინვარებდა აქ და ნანგრევებად აქცია არაერთი მხარე. ომის დაწყების წელს, როდესაც პრაღაში ფანჯრიდან გადმოაგდეს კაიზერის ორი კათოლიკე მრჩეველი, შუა ევროპაში გავრცელდა პროკლამაცია, რომელშიც იეზუიტებს ბრალი ედებოდათ 1568 წლიდან მომხდარი ზოგიერთი პოლიტიკური მოვლენის ინსპირირებაში: ესპანეთის ტახტის მემკვიდრის, დონ კარლოსის მკვლელობაში, ე. წ. „დენტის შეთქმულებაში“, რომელსაც ადგილი ჰქონდა ინგლისში 1605 წელს, აგრეთვე 1618 წლის ბიომენის აჯანყებაში. პროკლამაციაზე დახატული იყო კარიკატურა, კერძოდ — მძინარე მარტინ ლუთერი ხის ქვეშ, რომელსაც დასევიან ანაფორიანი იეზუიტები ნაჯახებით ხელში და ცდილობენ მის მოჭრას, ნაჯახის ყოველი მოქნევა ვითომდაც „დენტის სიტყვაა“.

სხვათა შორის, ზემოხსენებული „დენტის შეთქმულება“ იყო მცდელობა კონტრრეფორმაციისა ინგლისში. 1605 წლის ნოემბერში შეთქმულებმა სცადეს პარლამენტის შენობის აფეთქება და მეფე იაკობ I-ის მოკვლა. შეთქმულება ორგანიზებული და დაფინანსებული იყო ესპანეთიდან მეფე ფილიპე II-ის მიერ. შეთქმულებასთან ერთად ჩაიშალა კონტრრეფორმაცია. მეფე იაკობ I, მარია სტიუარტის ვაჟი, ინგლისური მასონობის საკვანძო ფიგურაა მე-17 საუკუნეში. იგი ერთგვარი წინამორბედია მემარჯვენე-კონსერვატიული მიმდინარეობისა პოლიტიკაში. მსგავსი მასონობა, რომელიც თავიდან

დაპირისპირებული იყო იეზუიტიზმთან, თავადურ-არისტოკრატიული განწყობილებიდან წარმოსდგა; ამ სპეციფიკის გამო როგორც ინგლისური, ისე ფრანგული ლოჟები სავსე იყო გრაფებით, ჰერცოგებით, ბარონებით.

იეზუიტიზმზე მსჯელობისას მხედველობაში მაინც მისაღებია ერთი ფაქტორი, როდესაც საქმე შეეხებათ უშუალოდ იგნაციუს ლოიოლას და მის ექვს თანამოაზრეს, „იესოს ორდენის“ დამაარსებელთ. ისინი სულიერად მოღვაწე ადამიანები იყვნენ, რომელთა მოქმედების მიღმაც წმინდად რელიგიური მოტივების გარდა სხვა არრა შეიცნობა. ისინი სრული იდეალიზმით და ენთუზიაზმით ცდილობდნენ ებრძოლათ ქრისტიანული საქმისთვის სამყაროში. ლოიოლას გარდაცვალების შემდეგ ორდენი თანდათან ჩაიძირა პოლიტიკანიზმის ჭაობში, თანდათან შემოღებულ იქნა ცრურწმენაზე, ცრუმისტიციზმზე დამყარებული რიტუალები. ამის შემდეგ სახელი „იეზუიტი“ თანდათან იღებს ფართო წრეებში უარყოფით, პეიორატიულ მნიშვნელობას.

არც ის არის გასაკვირი, რომ ლოიოლა მარტინ ლუთერის მოწინააღმდეგე იყო. ეს უკანასკნელი თავისი უკიდურესი რიგორიზმით, სულიერი სიუხეშით, ყოველი კულტისმიერი ესთეტიზმის უარყოფით იმსახურებდა არაერთი ჰუმანისტის, აგრეთვე ღრმად მოაზროვნე ღვთისმეტყველის ანტიპატიებს. ასეთთა რიცხვს ცენტრალურ ევროპაში განეკუთვნებოდნენ თეოლოგები როიხლინი და ბენგელი, ასტრონომი კეპლერი, თეოსოფი ოეტინგერი და სხვანი. ეს მოაზროვნენი აშკარად თუ

არ უცხადებდნენ ბრძოლას რეფორმაციას, ყოველ შემთხვევაში არც მის აქტიურ მომხრეთა ბანაკში იმყოფებოდნენ. ლუთერისთვის ადამიანური ინტელექტი სხვა არაფერი იყო, თუ არა „მეძავი გონება“. იგი ცდილობდა მორწმუნე ადამიანის წარმართვას გონების, აზროვნების მიღმა მყოფი რელიგიურობისკენ. რელიგიური თავისუფლებისათვის ბრძოლა კი მისი გაგებით არ ნიშნავდა ბრძოლას ადამიანის აზროვნების თავისუფლებისათვის, მიიღოს და გადაამუშაოს ის სულიერი შინაარსები, უწინ გამოცხადებით რომ ეძლეოდა კაცობრიობას. სწორედ ამ მიზეზთა გამო ამაგებდა ნოვალისი რეფორმაციას თავის ცნობილ ესსეში „საქრისტიანო ანუ ევროპა“. ხოლო მის მიერ იეზუიტური ორდენის აპოლოგია ამავე ესსეში უწინარეს ყოვლისა მის დამაარსებლებს უნდა შეეხებოდეს და არ გააჩნია არანაირი მიმართება შემდეგდროინდელ იეზუიტებთან.

ფრიდრიხ შილერის დრამაში „ვალენშტაინი“ ასახულია ცენტრალური ევროპისთვის საბედისწერო მოვლენები, რომლებიც მანდ განვითარდა ოცდაათწლიანი ომის მიმდინარეობისას: ალბრეხტ ვალენშტაინი, კათოლიკური კოალიციის მთავარსარდალი, მზად არის მოლაპარაკებაზე წავიდეს ჩრდილოეთის პროტესტანტულ კოალიციასთან, რომელსაც სარდლობს შვედეთის მეფე გუსტავ-ადოლფი. კათოლიკური ქვეყნების „ომის პარტიებს“, ცხადია, არ ეპიტნავათ ეს ამბავი. ბანაკში მადრიდიდან, რომიდან და ვენიდან ჩამოდიან დაჯგუფებები, რომლებსაც იეზუიტები მართავენ და

ცდილობენ ჩაშალონ მოსალოდნელი დაზავება. ვალენშტაინი, რომელსაც სწამს ვარსკვლავთა კეთილისმყოფელი გავლენა ისტორიულ მოვლენებზე, ელოდება ხელსაყრელ მომენტს, რათა გააღდგას გადამწყვეტი ნაბიჯი. იმავდროულად მისი მოწინააღმდეგენი მოისყიდიან ასტროლოგს, რომელიც მას არწმუნებს, რომ ჟამი ჯერაც არ დამდგარა. საბოლოოდ ვალენშტაინი მოკლული იქნა ღალატით. ისტორიკოსი გოლო მანი ამასთან დაკავშირებით წერს, რომ ცენტრალური ევროპა ალბათ გადარჩებოდა თავისი ცივილიზაციის საშინელ კატასტროფას, თუკი ვალენშტაინი შესძლებდა თავისი პოლიტიკური გეგმების განხორციელებას.

ივანე მრისხანე

იეზუიტიზმი და რუსეთი

აღმოსავლეთ ევროპაში იეზუიტიზმს ორ ფრონტზე უწევდა ბრძოლა: ერთის მხრივ რეფორმაციასთან, მეორეს მხრივ მართლმადიდებლობასთან. ორდენმა წარმატებას მიაღწია პოლონეთში, სადაც მეფე სტეფანე ბატორის ზეობაში (1575-1596) ფაქტიურად გაანადგურეს რეფორმატორული მოძრაობა. ხოლო ის, რაც იეზუიტებმა მართლმადიდებლობასთან დაკავშირებით გაახერხეს, იყო უნიის შექმნა, ანუ, უფრო სწორად, განახლება. ეს პაპის უზენაესობის აღიარებასთან ერთად გულისხმობდა აღმოსავლურ წესსა და სლავურ ლიტურგიას. უნიტარული მოძრაობის გაძლიერების მიზნით იეზუიტებმა ვილნაში შექმნეს „კოლლეგიუმ რუსსიკუმ“, სადაც სწავლის საშუალება ჰქონდათ რუს, უკრაინელ და ბელორუს ახალგაზრდებს. ლათინური აქ უმთავრესი ენა იყო, მაგრამ იმავდროულად სლავურ ენებზე ითარგმნებოდა კათოლიკური საღვთისმეტყველო და ეგზეგეტიკური თხზულებანი. (კოლლეგიუმში ამ სახელით დღესაც არსებობს ვატიკანში.) ამგვარი მოღვაწეობის სული და გული იყო იეზუიტი ფუნქციონერი პეტრე სკარგა, რომელიც დიდი გავლენით სარგებლობდა როგორც სტეფანე ბატორის, ისე სიგიზმუნდ III ვაზას კარზე. მისი დიდი მეცადინეობით 1596 წელს მოწვეულ იქნა ბრესტის კრება, სადაც საბოლოოდ უნდა გადაწყვეტილიყო უნიის საკითხი. ამის შემდეგ პოლონეთში მცხოვრები 4 მილიონი მართლმადიდებელიდან ნახევარი იძულები-

თი ღონისძიებების გატარებით გადაყვანილ იქნა უნიტარულ ეკლესიაში.

ისტორიულად ეს უნია დაკავშირებულია 1439 წლის ფერარა-ფლორენციის კრებასთან, როდესაც თურქებისაგან შევიწროებული ბიზანტიელები პოლიტიკური მოსაზრებით კომპრომისზე წავიდნენ რომთან. როგორც ისტორიიდანაა ცნობილი, რუსეთის მართლმადიდებლურმა ეკლესიამ ფერარა-ფლორენციის უნიის გადაწყვეტილებანი არ სცნო. ამდენად ჯერ კიდევ ივანე III-ის დროიდან პოლონეთში, ლიტვაში, ლიფლანდიაში, უკრაინასა და ბალკანეთში ხდებოდა რუსეთისა და რომის ინტერესების დაპირისპირება.

რელიგიისა და თვითმპყრობელურ-იმპერიული პოლიტიკის გადახლართვას რუსეთში განსაზღვრავს „მესამე რომის“ იდეის განვითარება. ეკლესიის მამა ანდრია კესარიელი მე-7 საუკუნეში კონსტანტინოპოლს მოიხსენიებდა „მეორე რომად“. მისი დაცემის შემდეგ (1453 წ.) ცალკეულმა მართლმადიდებლურმა წრეებმა იმედის თვალით შეხედეს რუსეთის მეფე ივანე III-ს, როგორც მართლმადიდებლობის ბურჯს და სტარეცმა ფილოთეოსმა ერთადერთ ქრისტიან მეფედ მოიხსენია იგი თავის ეპისტოლეში. მისი თქმით, რომი დაეცა აპოლინარული მწვალებლობის, ხოლო კონსტანტინოპოლი — ლათინებთან უნიის გამო. მისი საყდარი დაემხო, მაგრამ იხვევ როგორც იოანეს გამოცხადებაში აღწერილმა ქალმა, ურჩხულისაგან დევნილმა, ეკლესიამ თავი შეაფარა „მესამე რომს“, ანუ რუსეთს.

ეს იდეა, რომელიც ღვთისმოსავი ბერებისა და სტარეცების სულიერი ჭვრეტიდან წარმოსდგება, თავისთავად არ იყო მცდარი. ასე მაგალითად, საქართველოშიც გელათის მონასტერს უწოდებდნენ ახალ იერუსალიმს, ახალ ათინას და ახალ რომს, რომელსაც იოანე შავთელი შემდეგნაირად მოიხსენიებდა:

ახალო რომო, შენთვის თქვეს რომო
 უფროს იქმნესო მყოფთა ყოველთა.
 ვნატრი ელადსა, თვით მას გელათსა,
 სად რომ დაჰრკძალვენ წმინდათ სხეულთა.

მცდარი იყო „მესამე რომის“ იდეის განხორციელების გზები, რაც რუსეთში გულისხმობდა ეკლესიის სახელმწიფოს ინსტრუმენტად ქცევას, მის პოლიტიზირებას, დამპყრობლური ომების, იმპერიული პოლიტიკის, ძალმომრეობის კურთხევას და მხარდაჭერას. ეს კი, ჭეშმარიტი ქრისტიანული მსოფლმხედველობიდან თუ ამოვალთ, გზა უმაღლ წარმართი ცეზარების რომისკენ, ბაბილონის მეძავისკენ. ამ პროცესს რუსეთში უპირისპირდებოდნენ ისეთი სასულიერო მოღვაწეები, როგორიც იყო, მაგალითად, ათონიდან დაბრუნებული მოწესენილ სორსკი, დევნილი ივანე მრისხანეს დროს. მოგვიანებით ეკლესიის სახელმწიფოს ინსტრუმენტად გადაქცევის ტენდენციას დაუპირისპირდნენ „სტაროვერები“ პროტოპოპ აბაკუმის მეთაურობით, თუმცა არა იმდენად ცნობიერად, რამდენადაც უფრო ინსტინქტურად, მიუხედავად იმისა, რომ გარეგნულად საქმე თითქოს ლიტურგიკული ტექსტების შესწორებაში იყო. ეს საქმე ხელში აიღო

პატრიარქი ნიკონის კომისიამ, ხოლო „სტაროვერები“ არ ეთანხმებოდნენ შესწორებებს. პეტრე I-ის ღროს ეს პროცესი დაგვირგვინდა საპატრიარქოს ფუნქციათა „სინოდისთვის“ გადაცემით და საეკლესიო საქმეთა „ობერპროკურორის“ თანამდებობის შემოღებით.

მართლმადიდებლობას მე-17 საუკუნის იეზუიტები უწოდებდნენ „ფოტიანურ მწვალებლობას“. აქ იგულისხმებოდა ფოტიოსი, თავისი ღრის უნივერსალურად განსწავლული პიროვნება და იმავდროულად კონსტანტინოპოლის პატრიარქი მე-9 საუკუნეში. მის მიერ წარმართული თეოლოგიური დისკუსია რომთან უკვე შეიცავდა ისეთ საკითხებს, რომელთაც ლოგიკურად უნდა მოჰყოლოდა „ფილიოკვეს“ დავა, ძირითადი მიზეზი აღმოსავლეთის და დასავლეთის ეკლესიების გაყოფისა მე-11 საუკუნეში. აღმოსავლეთის ეკლესიისთვის ჭეშმარიტია სულიწმინდის გამომავლობა მხოლოდ მამისგან, დასავლეთის ეკლესიისთვის – მამისგან და ძისაგან. „ფილიოკვე“ სიტყვა-სიტყვით ნიშნავს „და ძისაგან“.

პატრიარქი ფოტიოსი ერთმანეთისაგან განასხვავებდა დაბალ (გრძნობად-ფსიქიკურ) და მაღალ (ინტელიგიბლურ, პნევმატურ) სულს, რაც სრულ შესაბამისობაშია ადამიანის არსების პავლე მოციქულისეულ ტრიხოტომიასთან: სხეული-სამშენველი-სული. 869 წელს გამართულმა მე-8 საეკლესიო კრებამ კი, რომელიც ფოტიოსის გადაყენების შემდგომ რომის დიქტატით ჩატარდა კონსტანტინოპოლში, ცდომილებად მიიჩნია ფოტიო-

სის მოძღვრება და დაადგინა, რომ ადამიანის სული ერთგვაროვანია და არ არის დიფერენცირებული. ამდენად ტრიხოტომია (სამპიროვნება) იქცა დიხოტომიად (ორპიროვნებად). მართლმადიდებლური ეკლესიები, რომლებიც მხოლოდ შვიდ საეკლესიო კრებას ცნობენ, მე-8 კრების გადაწყვეტილებებს არ მიიჩნევენ მართებულად და სავალდებულოდ.

„მესამე რომი“ პეტრე I-ის დროიდან მოყოლებული პრეტენზიას აცხადებდა აღმოსავლეთ ევროპის მართლმადიდებელი ხალხების პროტექტორატზე. ეს მართლმადიდებლები მოსახლეობდნენ პოლონეთის ჩრდილოეთში, რუმინეთის ტრანსილვანიაში (ზიბენბიურგენი) და ვალახეთში, აგრეთვე ოსმალთა მიერ დაპყრობილი ბალკანეთის ნაწილში. მათი ერთი ნაწილი სახლობდა ავსტრია-უნგრეთის იმპერიის ტერიტორიაზე, თუმცა მათი ეროვნული და სარწმუნოებრივი მიზიდულობის ცენტრი სახელმწიფოს გარეთ იყო მოქცეული: პოლონელთათვის ეს იყო „რუსეთის“ პოლონეთი, რუსინებისთვის – უკრაინა, სერბებისთვის – სერბიის სამეფო.

ფრიდრიხ ენგელსი თავის წერილში „ავსტრიის სისუსტეები“ (ნიუ-იორკ დეილი ტრიბუნი, 1855) ყურადღებას ამახვილებს პანსლავიზმზე, რომლის უკანაც იდგა რუსეთის პოლიტიკური ინტერესები. ისე გამოდის, თითქოს „რასიული“ ფაქტორი გადამწყვეტი იყო მანდ. მაგრამ ეს არის საკითხისადმი სრულიად არადიფერენცირებული მიდგომის ნიშნები. ცხადია, რუსეთის აგენტურა მე-19 საუკუნის 50-იანი წლებიდან ინტენსიურად მუშაობდა როგორც ოსმალეთის, ისე ავსტრიის სლავებში, მაგრამ კათოლიკეებს და მართლმადიდებლებს მაინც განსხვავებული მიდგომა ჰქონდათ ამ საკითხისადმი. კათოლიკე სლავებზე ზემოქმედებას ახდენდა უფრო ფრანგული პოლიტიკური აზროვნება, რაც გულისხმობდა უნიტარულ-ერთგვაროვანი სახელმწიფოს მოდელს: თვით ცნება „შოვინიზმის“ ეტიმოლოგია ფრანგული წარმოშობისაა და მიანიშნებს ეროვნულ უმცირესობათა სისტემატიურ გამიჯვნაზე. გერმანული პოლიტიკური აზროვნება, საპირისპიროდ ამისა, უფრო ფედერატიულ მოწყობას გულისხმობს, რასაც, ცხადია, თან ახლავს სათანადო პოლიტიკური კულტურა. მართლმადიდებელი სლავების ცნობიერებაზე კი მოქმედებდა როგორც სახელმწიფოს მოწყობის „ფრანგული მოდელი“, ისე „მესამე რომის“ იდეა, რომლის მედროშედაც რუსეთს მოჰქონდა თავი. ამადაც ყველაზე კლასიკური მაგალითი ერთმანეთის მონათესავე, იმავდროულად რადიკალურად დაპირისპირებული ქვეყნებისა დღეს არის მართლმადიდებლური სერბია და კათოლიკური ხორვატია. აგრეთვე ისტო-

რიულად ჩამოყალიბებული მენტალიტეტიდან გამო-
მდინარე აიხსნება სერბიისა და საფრანგეთის სა-
განგებო ურთიერთობა მე-20 საუკუნეში.

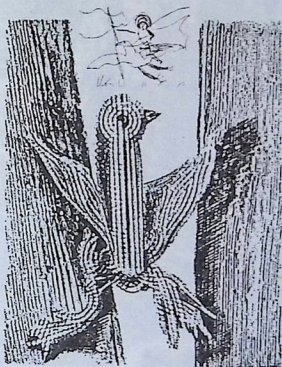
მე-19 საუკუნეში ვატიკანი ძირითადად კარგ
ურთიერთობას ინარჩუნებდა რუსეთის სამეფო
კართან, იმავდროულად ოცნებობდა „მესამე რო-
მის“ დაბრუნებაზე კათოლიკური ეკლესიის წიაღში.
ასე მაგალითად, რომის ორი მნიშვნელოვანი პაპი,
გრეგორ XVI და პიუს IX გაგებით ეკიდებოდნენ
ნიკოლოზ I-ის, მეტსახელად „ევროპის ჟანდარ-
მის“ პოლიტიკას, რომელსაც იგი დაპყრობილ
პოლონეთში ატარებდა და რაც უპირველეს ყოვ-
ლისა გულისხმობდა პოლონელი კათოლიკეების
დისკრიმინაციას. იგი მწვავდება 1830 წლის აჯან-
ყების შემდეგ, როდესაც პოლონელმა პატრიოტებ-
მა შეადგინეს დროებითი მთავრობა და შეეცადნენ
ეროვნული სეიმის შექმნას. ეს აჯანყება 1831
წელს პრუსიისა და რუსეთის ჯარებმა ჩაახშეს.
პოლონური ოფიცერთა კორპუსი გააუქმეს, მრავა-
ლი პატრიოტი გაასახლეს რუსეთის იმპერიის
სხვადასხვა მხარეში, მათ შორის საქართველოშიც.
წარჩინებულებს ჩამოართვეს ქონება, დაიხურა
ვარშავის უნივერსიტეტი. ვატიკანს, დიდ ბრიტა-
ნეთს და საფრანგეთს ამჟამად პოლონელთა გამო
დიდად არ გამოუდვიათ თავი.

შესაბამისად მეფე ნიკოლოზმა, „მართლმადიდე-
ბლობის ბურჟმა“, თვალი დახუჭა, როდესაც პიუს
IX-მ თავისი 1848 წლის ენციკლიკით მართლმა-
დიდებლურ ეკლესიებს მოუწოდა აღედგინათ საქ-
რისტიანოს დარღვეული მთლიანობა „პეტრე მო-

ციქულის უმაღლესი საყდრის“, ანუ ვატიკანის უზენაესობის აღიარებით. კონსტანტინოპოლში ამასთან დაკავშირებით მალევე შედგა დიდი საეკლესიო კრება, რომლის მონაწილეებმაც ერთხმად უარჰყვეს პაპის მოწოდება.

რუსეთის ეკლესია და მეფე კი სდუმდნენ, რათა ხმის ამოღებას არ დაერღვია რომთან მიღწეული პოლიტიკური თანხმობა, ანუ კონკორდატი, რაც რომის მზრიდან გულისხმობდა პოლონეთის ეროვნულ-განმანთავისუფლებელი მოძრაობის დალატს. თუმცა ეს კონკორდატი ყირიმის ომის წინ დაირღვა: 1852 წელს ნაპოლეონ III-მ, რომელსაც ზურგს იეზუიტები უმაგრებდნენ, წააქეზა ოსმალეთის სულთანი, წაერთმია ბეთლემის ეკლესიის გასაღები იერუსალიმის პატრიარქისთვის და გადაეცა კათოლიკური სამღვდელოებისათვის. სულთანი ასეც მოიქცა. მას შემდეგ, რაც რუსეთის მეფემ ამ ამბებთან დაკავშირებით ინგლისს წარუდგინა ოსმალეთის იმპერიის სრული დემონტაჟის გეგმა (რაც გულისხმობდა რუსეთის მიერ მოლდავეთის, ვალახეთის, სერბიის და ბულგარეთის ოკუპაციას), შეიკრა ინგლის-საფრანგეთ-ოსმალეთის ანტირუსული ალიანსი და მას ზურგს ვატიკანი უმაგრებდა. ნიკოლოზის რუსეთის „ჟანდარმული“ როლი, თუმცა ფრიად მისაღები ევროპის ზოგიერთ სატახტოში, სულაც არ გაიგებოდა როგორც ჩრდილოეთის იმპერიის გავლენის სფეროთა უსაზღვროდ გაფართოება: ხომ შეიძლებოდა ეს „ჟანდარმი“ ერთ მშვენიერ დღეს ინდოეთსაც დამუქრებოდა, უპატიოსნეს თვალს ინგლისის

სამეფო გვირგვინში. სხვათა შორის ამ პერიოდში ინგლისელებს გაახსენდათ კავკასიელი ხალხების ბრძოლა რუსი დამპყრობლების წინააღმდეგ, რომელსაც ისინი უკვე ათეულობით წელია ეწეოდნენ. ბრიტანეთის მთავრობის ემისრებმა იმამ შამილს კი მოინახულეს.

რომის ახალი დოქტრინა

რომის ახალი დოქტრინა 1870 წლის 17 ივლისიდან ემყარება პაპის უცდომელობის დოგმას. ამ დოგმის დამტკიცებას საეკლესიო კრებაზე მხარი დაუჭირა 533-მა დელეგატმა, მხოლოდ ორი წავიდა წინააღმდეგი. პაპი პიუს IX-ის მიერ დეფინირებულ გადაწყვეტილებაში ვკითხულობთ:

1. პაპი არის წმინდა პეტრეს მემკვიდრე და როგორც ქრისტეს მოადგილეს და ეკლესიის თავს აქვს სრული ძალაუფლება მთელს ეკლესიაზე. 2. პაპის, როგორც თანამდებობის მქონეს (Ex cathedra) მიერ მთელი ეკლესიისთვის გამოტანილი გადაწყვეტილებანი სარწმუნოებისა და ზნეობის საკითხებში უცდომელია და ცვლილებას არ ექვემდებარება.

ეს დოქტრინა, ცხადია, ციდან არ ჩამოვარდნილა: მას გასულ საუკუნეებშიც ჰყავდა თავისი წინამორბედნი, რომლებმაც შეიმუშავეს პაპის ინსტიტუტის იურიდიული და თეოლოგიური სტატუსები. ასეთი დოკუმენტია, მაგალითად, მე-11 საუკუნეში (მალევე მართლმადიდებლურ ეკლესიასთან 1054 წლის განხეთქილების შემდეგ) პაპი გრეგორ IX-ის მიერ გამოცემული „დიქტატუს პაპაე“, სადაც აღიარებულია სასულიერო ხელისუფლების (საკერდოტიუმის) პრიმატი საერო ხელისუფლებაზე (იმპერიუმზე). მისი ძირითადი პოსტულატებია: 1. პაპი წმინდა პეტრეს განსაკუთრებული მფარველობის ქვეშაა. 2. პაპი განიკითხავს ყველას და არავისგან იქნება განკითხული. 3.

პაპი შეუზღუდავი მეუფეა საყოველთაო ეკლესიისა. 4. პაპი არის მსოფლიოს უზენაესი მპყრობელი. 5. პაპისტური და საერო ხელისუფლება ისეთსავე მიმართებაში არიან ერთმანეთთან, როგორც მზე და მთვარე: მთვარე თავის ნათელს მზისგან იღებს.

1870 წლის დოგმის პროკლამირებას კი თავისი პოლიტიკური წინაპირობები ჰქონდა: 1848 წელს ევროპაში რამდენიმე რევოლუცია მოხდა: ჯერ პროტესტანტულ პრუსიასთან ალიანსში მყოფმა იტალიის სამეფომ, რომელსაც ლიბერალური და დემოკრატიული ძალები განაგებდნენ, ვენეციიდან განდევნა ავსტრიელები და პრეტენზია განაცხადა რომზე, როგორც გაერთიანებული იტალიის დედაქალაქზე. რევოლუციის შედეგად საფრანგეთში დაემხო მეფე ლუი-ფილიპეს და პრემიერმინისტრ გიზოს ძალაუფლება. მთავრობაში საბოლოოდ ზომიერი რესპუბლიკელები მოვიდნენ, ხოლო პრეზიდენტი გახდა ლუი-ნაპოლეონ ბონაპარტე, დიდი ნაპოლეონის ძმისშვილი, საკმაოდ უნიჭო მმართველი, რომელსაც მხოლოდ ინტრიგები ეხერხებოდა; გერმანიაშიც ფართო ფენებმა დააყენეს მოთხოვნები კონსტიტუციური მმართველობისა, რაც დაგვირგვინდა პირველი გერმანული პარლამენტის სხდომით პაულუსკირხეში (ანუ ფრანკფურტის წმინდა პავლეს ეკლესიაში).

პაპი ყოველნაირად ეწინააღმდეგებოდა ახალ წესწყობილებას და „დამღუპველ იდეებს“, რაც კონსტიტუციურ მმართველობასთან ერთად გულისხმობდა ეკლესიის ზედამხედველობითი ფუნქციე-

ბის შეკვეცას საერო ცხოვრებაში, სხვადასხვა კონფესიის მოქალაქეთა გათანასწორებას, შეკრებების და პრესის თავისუფლებას და ა. შ., მაგრამ ველარაფერს აწყობდა: „წმინდა კათედრა“ ძველი დიდების აჩრდილიდა იყო. ამიტომაც ვატიკანი ფართო ფრონტით ამზადებს ახალ კრებას: არსდება ახალი გაერთიანებანი, მიმდინარეობს „მორჩილების“ და პაპის უცდომელობის გაცხოველებული პროპაგანდა და ამაში ლომის წილი იეზუიტთა ორდენს მიუძღვის. 1864 წლის 8 დეკემბრის ენციკლიკაში პაპის მიერ განსჯილია 80 ცდომილება სამეურნეო ცხოვრებიდან, პოლიტიკიდან, მეცნიერების და რელიგიის სფეროებიდან, მათ შორის ლიბერალიზმი, სოციალიზმი, საზოგადოებრივი თუ მეცნიერული პროგრესის იდეები.

როგორც ცნობილია, 1870 წლის ახალ დოგმასთან დაკავშირებით არაერთი პროტესტი გამოითქვა თვით კათოლიკურ ეკლესიაში, ლიბერალურ და განმანათლებლურ წრეებზე რომ არაფერი ვთქვათ. განხეთქილება მოხდა თვით კათოლიკობაში, რის შედეგადაც წარმოიქმნა ვატიკანისაგან დამოუკიდებელი „ძველკათოლიკეთა“ მოძრაობა და ეკლესია, რომელიც ხსენებული კრების გადაწყვეტილებებს დღემდე არ სცნობს. „უცდომელობის“ საკითხს დაახლოებით 40 წლის შემდგომ შეეხება შტაინერიც, თუმცა მისი კრიტიკა, ზემოხსენებული წრეებისგან განსხვავებით, სრულიად სხვა თვალთახედვისგან მომდინარეობს და განზოგადოებულია: „თავისი უცდომელობის დოგმით რომს სურს აღმართოს ჯებირი სულიერი სამყაროდან წამო-

სულ სპირიტუალურ ჭეშმარიტებათა შესაკავებლად; ეს ცენტრი ცნობიერად უწყობს ხელს მატერიალიზმის გავრცელებას თანამედროვე კულტურულ სამყაროში.“ მისი თქმით, ამგვარი ეკლესია არ აიძულებს ადამიანებს ღმერთის სიტყვიერ უარყოფას, მაგრამ იგი ხელს უწყობს ადამიანის ცნობიერების დაბნელებას, რამაც ადამიანები მიიყვანა მეტად ძნელად დასაძლევ მატერიალიზმამდე. „ამ მატერიალიზმის წყაროებს დღეს წარმოადგენენ არა რომელიმე ბიუზნერი, მოლემოტი, ფოგტი, არამედ რომი და ყოველივე ის, რასაც აქვს რაიმე კავშირი მატერიალიზმის ამ ცენტრთან.“

ამ ერთი შეხედვით პარადოქსული თვალსაზრისების გაგებისათვის, თუ როგორ ვრცელდება მატერიალიზმი კლერიკალთა საშუალებით, საჭიროა მეცნიერების და კულტურული ცხოვრების გათვალისწინება მეტადრე მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში. იგი აღბეჭდილია კაცობრიული პროგრესისა და ბუნებისმეტყველების ახალი მიღწევებისადმი რწმენით. „სინამდვილე“, რომელიც ზუსტი, ფხიზელი დაკვირვების შედეგად შეიმეცნება, ხდება ამოსავალი წერტილი არამხოლოდ ბუნებისმეტყველურ დისციპლინებში, არამედ ფილოსოფიაში, პოლიტიკურ ეკონომიკაში, თვით ფილოლოგიურ და ისტორიულ კვლევაშიც კი. ამ განწყობიდან გამომდინარე ვითარდება პოზიტივიზმი, რომელიც უკავშირდება ფრანგი ფილოსოფოსის, მათემატიკოსის და სოციოლოგის ოგიუსტ კომტის სახელს. ახალ სისტემაში უარყოფილია ყოველგვ-

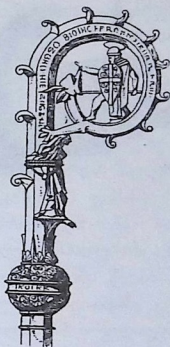
ვარი მეტაფიზიკა და ლეგიტიმურად აღიარებულია მხოლოდ ცდაზე და დაკვირვებაზე აღმოცენებული შემეცნება, როგორც „პოზიტივი“. გერმანიაში ვითარდება ახალი ტიპის ისტორიზმი, რომლის მიზანია ისტორიულ ფაქტებზე ზუსტი დაკვირვებით გამოიკვლიოს თანამედროვეობის ფენომენები და მათი წარმომავლობა, კრიტიკულ ანალიზს დაუქვემდებაროს ისტორიული გადმოცემები. ეს მიმდინარეობა ყველაზე უფრო თვალსაჩინოდ ლეოპოლდ რანკეს თხზულებებში წარმოჩინდება, ვინც მიიჩნევდა, რომ ისტორია უნდა დაიწეროს ისე, „როგორც ის სინამდვილეში იყო“. ახალი სიტყვა ითქმის ბუნებისმეტყველებაში და პოლიტიკურ ეკონომიკაში: 1859 წელს იბეჭდება ორი მნიშვნელოვანი ნაშრომი: ჩარლზ დარვინის „სახეობათა წარმოშობის შესახებ“ და კარლ მარქსის „პოლიტიკური ეკონომიკის კრიტიკისათვის“.

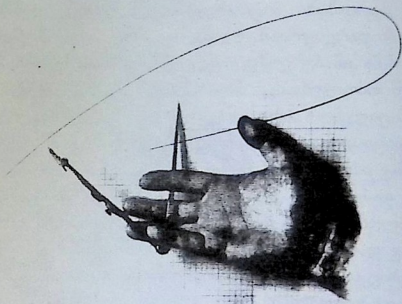
ყოველივე ამას კათოლიკური ეკლესია ფაქტიურად ვერაფერს ვერ უპირისპირებს არამეცნიერული, არაარგუმენტირებული უარყოფისა და დეკრეტირების გარდა. გარეგანი ექსპერიმენტირებით მიღებული ცოდნის ხელაღებით უარყოფა სიშლეგია. საქმე ამ მეცნიერებათა მიერ გრძნობადი დაკვირვებით მონაპოვარის მართებულ ინტერპრეტაციაში და შევსებაშია, რამდენადაც მატერიალისტურ-პოზიტივისტური მეთოდით მოპოვებული მხოლოდ ერთი ნაწილია მთელი სინამდვილისა. ასეთ შემთხვევაში რომის სწავლულთა ამოცანა იქნებოდა სამყაროსთვის მიეცა განახლებული ანტროპოლოგია და კოსმოლოგია, რომელიც ახალი

მეცნიერების მონაპოვარს სრული სერიოზულობით გაითვალისწინებდა და მოახდენდა მის რეინტერპრეტაციას, რითიც დადგინდებოდა სრული ჭეშმარიტება ნაცვლად ნაწილობრივისა. მაგრამ ამ ამოცანის გადაწყვეტას რომმა თავი აარიდა.

თუმცა მეტად საინტერესოა ის ფაქტი, რომ ამ პერიოდში ახალმა იეზუიტებმა საკმაოდ კარგად აუწყვეს ფეხი ახალი დროის მეცნიერებას, ისე, რომ პოზიტივისტური და მატერიალისტური წარმოდგენების ტრანსფორმაცია არანაირად არ მოუხდენიათ. ისინი საკმაოდ ნაყოფიერად მოღვაწეობდნენ საუნივერსიტეტო ცხოვრებაში. ამასთან დაკავშირებითაც შტაინერთან ვკითხულობთ შემდეგს: „გამოიკვლიეთ ლიტერატურა, რომელიც მომდინარეობს იეზუიტებისგან, ოღონდ დაიცავით სიზუსტე, და თქვენ დაინახავთ, რომ თავისი განწყობით, თავისი წარმოდგენებით იგი უაღრესად მატერიალისტურია... იგი ცდილობს ცოდნა მხოლოდ გრძნობად სამყაროში შეაკავოს და მკაცრად გამიჯნოს ეს, როგორც მხოლოდ გრძნობადი დაკვირვების შედეგად მიღებული რამ, ექსპერიმენტული დაკვირვებისთვის მისაწვდომი ფაქტებისაგან, რწმენისგან ან გამოცხადებისგან. ამგვარი წარმოდგენების თანახმად, არასოდეს უნდა იქნეს გაღებული ზიდი გარეგან მეცნიერებასა და რწმენას შორის.“ ამაში არაფერია გასაკვირი: მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრიდან თვით ფილოსოფოსებიც კი თავიანთ კვლევას საბუნებისმეტყველო მეთოდების მიხედვით წარმართავდნენ და დიდწილად უგულებელჰყოფდნენ ძველი დროის ფილოსოფოს-

თა აზროვნების წესს – ახალი დროის ფილოსოფიურ წიგნებში მთელი თავები ეძღვნება საბუნებისმეტყველო კვლევის შედეგებს, მათ ანალიზს. ხოლო მე-19 საუკუნის ბუნებისმეტყველნი ძალზე შორს იყვნენ აინშტაინისეული მიგნებისგან, რომლის თანახმადაც მატერია სხვა არაფერია, თუ არა ენერგია (გავიხსენოთ მისი ცნობილი ფორმულა $E=MC^2$).

იეზუიტები და მასონობა

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ჰეკეთორნი იეზუიტებს საიდუმლო საზოგადოებად იმის გამოც მიიჩნევს, რომ ისინი იმ ქვეყნებში, სადაც მათი ორდენი აკრძალულია, კონტაქტს ამყარებენ „ნამდვილ“ საიდუმლო საზოგადოებებთან. ჰეკეთორნი აღარ აკონკრეტებს, თუ რომელ პერიოდს გულისხმობს აქ, მაგრამ ისტორიიდან ცნობილია: ორდენის საწინააღმდეგოდ მიმართული აქციები ევროპაში დაიწყო 1759 წლიდან, როდესაც პორტუგალიის პრემიერმინისტრმა, მარკიზ პომბალმა აკრძალა „იესოს საზოგადოება“ და განკარგულება გასცა მათი სავაჭრო მაქინაციების გამოძიებისა. ისინი გამოაძევეს აგრეთვე პარაგვაიდან, რომელიც პორტუგალიის კოლონია იყო და სადაც იეზუიტმა მოძღვრებმა საკუთარი სახელმწიფოც კი დააარსეს ადგილობრივი ინდიელების ხარჯზე. 1764 წელს, როდესაც ორდენს ჩაუვარდა სავაჭრო ოპერაცია კუნძულ მარტინიკაზე და ფინანსურ სკანდალში გაეხვია, იგი აკრძალული იქნა საფრანგეთშიც, პირადად მარკიზ დე პომპადურის აქტიური ჩარევით და მეცადინეობით. სამი წლის შემდეგ ისინი განდევნეს აგრეთვე ესპანეთიდან, ავსტრიიდან და ნეაპოლის სამეფოდან. ამ ყოველივეს მოჰყვა პაპი კლემენს XIV-ის გადაწყვეტილება იეზუიტების ორდენის გაუქმების თაობაზე. ორდენმა იატაკქვეშეთში გადაინაცვლა და მისი წევრები, რარიგ უცნაურადაც არ უნდა ჩანდეს, „გამოსაზამთრებლად“ გადავიდნენ პროტესტანტულ პრუსიაში, სადაც

ფრიდრიხ II მეფობდა იმუამად, და მართლმადიდებლურ რუსეთში, სადაც სარგებლობდნენ ეკატერინე II-ის და გრაფი პოტიომკინის მფარველობით. 1776 წლიდან აქ თავი მოიყარეს ავსტრიელმა, ფრანგმა, იტალიელმა, ბელგიელმა და ლათინური ამერიკის იეზუიტებმა. მათი უმრავლესობა აქ რჩებოდა, ვიდრე პაპმა პიუს VII-მ არ მოახდინა ორდენის რეაბილიტაცია 1814 წელს.

ისინი, ვინც ევროპაში დარჩნენ, როგორც ჩანს მიეკედლნენ სხვადასხვა საიდუმლო საზოგადოებებს. ამასთან დაკავშირებით შტაინერი წერს, რომ მე-18 საუკუნის ბოლოს და მე-19 საუკუნის დასაწყისში მასონურ ორდენებში შეაღწიეს „იესოს საზოგადოების“ წევრებმა და დააწესეს მასონობის მაღალი საფეხურები (გრადუსები). ასე რომ, წმინდა წყლის იეზუიტიზმი არამარტო იქაა საძიებელი, სადაც გმოებენ მასონობას და ქადაგებენ მის საწინააღმდეგოდ, არამედ მასონობის მაღალ საფეხურებზეც. თავად იეზუიტების აზრით, დიდი უბედურება როდია თავდასხმა იმაზე, რაც თვითონ დააწესეს, თუკი საქმე შეეხება პოლიტიკის სფეროს, ადამიანთა რეალურ წინამძღოლობას. „როდესაც ვინმეს სურს ადამიანებს წარუძღვეს ნათლად დასახული მიზნისაკენ, ამისთვის ხომ საკმარისია გვერდში ამოუდგეს მათ და უჩვენოს ერთადერთი გზა აქეთკენ. მაგრამ თუ უნდათ ადამიანების დაბურანება, გაბრიყვება, დაძინება, მათ მიუთითებენ ორ გზაზე, ზოგჯერ უფრო მეტზეც; ყოველ შემთხვევაში დასაწყისში საკმარისია ორი. შ. ხაზავს ორ ისარს, რომელთაგანაც ერთი მიმა-

როგორც მაღლა, მეორე კი დაბლა.) თუ ადამიანი არის იეზუიტი და ოფიციალურად არის წევრი „იესოს საზოგადოებისა“, ის მიდის ამ გზით (აჩვენებს მაღლა მიმართულ ისარზე); ხოლო თუ ის არის იეზუიტი და იმავდროულად არის წევრი რომელიმე მაღალი საფეხურების მქონე მასონური ორდენისა, მაშინ ადგება მეორე გზას (აჩვენებს დაბლა მიმართულ ისარზე). სხვები შეჰყურებენ ამ ყოველივეს და ვერასგზით ვერ ახერხებენ ორიენტირებას.“ აქვე შესაძლოა პარალელი გავავლოთ შიდაპოლიტიკურ ბრძოლასთან: მსგავსად დამაბნეველია ცრუოპოზიციის ფენომენი, რომელიც შესაძლოა ხელისუფლებას გარკვეულწილად ებრძოდეს, მაგრამ ფარულად მის მიერვე იმართებოდა.

ჰეკეთორნი მასონური ორდენების ამგვარ ინფილტრაციაზე პირდაპირ არაფერს ამბობს, მხოლოდ ერთგან, როდესაც განიხილავს ინგლისური „არწივის რაინდების“ ერთ-ერთ „მაღალ“ საფეხურს, გაკვრით აღნიშნავს, რომ ეს საფეხური „იეზუიტურია“. საერთოდ, მოგვიანებით შექმნილ ამ მაღალ საფეხურებთან დაკავშირებით იგი წერს, რომ მათ გამო მასონობა დაყოფილია ორ ნაწილად, „ნამდვილად“ და „გაყალბებულად“.

აქედან გამომდინარე ის საზოგადოებანი, რომლებიც წარმოადგენენ ორ ძირეულად განსხვავებულ ინტერესს – ერთის მხრივ მსოფლიოში რომის უნივერსალური ეკლესიის ძველი ზეგავლენის აღდგენა-განმტკიცებისა და მეორეს მხრივ თავისუფლების, თანასწორობის და ძმობის საფარველში

გახვეული ბრიტანიზმისა — მე-19 საუკუნის დასაწყისიდან გარკვეული თანაარსებობის წესს გამოიმუშავებენ და შესაძლოა კონსენსუსის პრინციპითაც კი იმოქმედონ. ამრიგად წარმოიქმნა „ეროვნული სახელმწიფოების ეპოქაში“ იეზუიტიზმისა და მასონობის უცნაური ჰიბრიდი, რომელსაც სხვაგვარად „მარცხენა წრესაც“ კი უწოდებენ. შტაინერის თქმით, არსებობს იმპერიები, რომლებიც ერთნაირი გაგებით კარგად ემსახურება როგორც იეზუიტიზმს, ისე მასონობას: ერთიც და მეორეც იქ შეწყობილად მოქმედებს და აღწევს საკუთარ მიზნებს. ეს ნიშნავს, რომ ახლებურ სიტუაციაში იეზუიტური ძალები თავისუფლად მოქმედებენ და გავლენას იხვეჭენ რესპუბლიკურ სისტემაში, ხოლო ლოჟები თვით კლერიკალური რეაქციის პირობებშიც კი ეფექტურად ზემოქმედებენ პოლიტიკაზე.

თუმცა ისიც ცხადია, რომ იეზუიტებისთვის ასეთი რამ მაინც საშუალებაა, რომელსაც ამართლებს მიზანი. მათთვის მასონები დაღუპულ და დაცემულ კაცობრიობას განასახიერებენ. ისინი ახალი დროის შვილები არიან, რაც სრულიად მოკლებულია ღვთის მადლს. თუ როგორ აზროვნებდნენ იეზუიტები მე-18 საუკუნის მიწურულს და მე-19 საუკუნის დასაწყისში, ყველაზე თვალსაჩინოდაა კრისტალიზებული ფრანგი მწერალი-იეზუიტის, ჟოზეფ დე მესტრის წიგნებში. მისთვის ქრისტეს აქეთ მე-4 საუკუნის შემდეგ სინათლე, როგორც ასეთი, საერთოდ აღარ არსებობს კაცობრიობაში. არიან ცალკეული მართალნი, რომელთაც ამჩნევს განგების თვალი, მაგრამ ასეთე-

ბისტვის თანამედროვე ცივილიზაციაში ადგილი აღარ რჩება. ეს მართალნი გამოირჩევიან იმით, რომ ძველი ჭეშმარიტებების, ძველ სიქველეთა ერთგულნი დარჩნენ. დე მესტრისთვის ცხოვრებისა და აზროვნების ის წესი, რომელიც ბრიტანეთის კუნძულიდან წარმოსდგება, საძულველი და მიუღებელია. იგი პატრიცული კულტურის აპოლოგეტია, ხოლო ერთადერთი კანონიერი ხელისუფლება ამსოფლად მისტვის არის პაპის საყდარი, ეს კი არ არის იგივე, რაც ცალკეული პაპი. დე მესტრის ოცნება იყო როგორმე დაეყოლიებინა რუსეთის ხელისუფლება და მართლმადიდებლური ეკლესია რომთან უნიაზე, რისთვისაც იგი სპეციალური მისიით დადიოდა პეტერბურგში. ამგვარად ფიქრობდა იგი ანგლოსაქსური იდეის ოპონირებას, თუმცა მისმა მცდელობებმა რუსეთში მარცხი განიცადა. სწორედ იეზუიტებს გულისხმობდა ვლადიმერ სოლოვიოვი, როდესაც თავის ცნობილ ლექსში წერდა:

**და მლიქვნელები ჩაგაგონებენ,
მოსკოვო, შენ ხარ მესამე რომი.**

დე მესტრის პროგრამის ცალკეული ელემენტები დღემდე მომქმედია თანამედროვე ეკუმენიზმის სიღრმეში, მართლმადიდებლურ-კათოლიკური ურთიერთობების მიღმა.

მასონებისა და იეზუიტების თანამშრომლობამ დიდი პოლიტიკის დონეზე მხოლოდ მე-19 საუკუნის ბოლო მეოთხედში გამოიღო ნაყოფი

და გამოიხატა როგორც ბრიტანიზმის და კატიკანის ალიანსი. საფრანგეთ-პრუსიის 1870-1871 წლების ომის შემდეგ (რომელიც საფრანგეთის დამარცხებით დასრულდა), დიდი ბრიტანეთის პოლიტიკურ წრეებს არანაირად არ აწყობდათ გერმანიის გაძლიერება. ისინი ჯერ ფარული დიპლომატიური არხებით მოსინჯავენ ანტიგერმანული კოალიციის შექმნას ევროპაში. რ. რიმეკი თავის გამოკვლევაში მოსკოვისა და კატიკანის ურთიერთობებზე ამასთან დაკავშირებით ახსენებს რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს მიერ გამოქვეყნებულ დოკუმენტს დიდ ბრიტანეთში შემუშავებული ერთი გეგმის შესახებ. იგი წარმოსდგება გავლენიანი წრიდან, რომელშიც შედიოდნენ უელსის პრინცი, შემდგომში მეფე ედუარდ VII, ლორდი სოლსბერი, როტშილდი და რანდოლფ ჩერჩილი (უინსტონ ჩერჩილის მამა). გეგმა გულისხმობდა ანტანტის შექმნას რუსეთ-საფრანგეთ-ინგლისის მონაწილეობით.

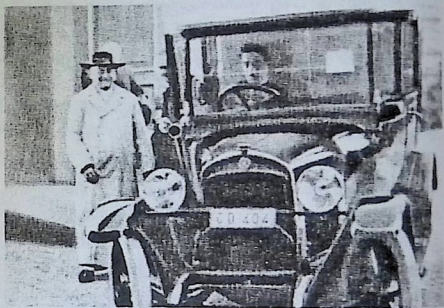
ამ საქმეში ინგლისელებმა ჩართეს რომის პაპი ლეო XIII, რომელთანაც დაახლოებული იყო ნორფოლკის კათოლიკე ჰერცოგი, ზემოხსენებული წრის ერთ-ერთი გავლენიანი პირი. ლეო XIII, ფრიად გამჭრიახი პოლიტიკოსი, ისტორიაში პირველი პაპი იყო, რომელმაც შეცვალა თავისი წინამორბედის, პიუს IX-ის რეაქციულ-აბსოლუტისტური კურსი და ლეგიტიმურ წესრიგად აღიარა სამოქალაქო საზოგადოება და კაპიტალისტური ეკონომიკა.

იმჟამად დასავლეთის დიპლომატია და პაპი საკმაოდ ძნელად გადასაწყვეტი ამოცანის წინაშე

იდგნენ: მათ უნდა შეერიგებინათ რეაქციულ-ავტოკრატიული რუსეთი და ლიბერალურ-ანტიკლერიკალური საფრანგეთი. ამისთვის საჭირო იყო ერთის მხრივ ფრანგი კათოლიკეების დარწმუნება ეთანამშრომლათ რადიკალურ-რესპუბლიკურ და სოციალისტურ ძალებთან, მეორეს მხრივ რუსეთის მიერ დაპყრობილ პოლონეთში კათოლიკე ნაციონალისტების მოთოკვა, რომლებიც მუდამ პრობლემებს უქმნიდნენ პეტერბურგის სამეფო კარს. ეს საქმე პაპმა ითავა და წარმატებითაც განახორციელა. 1887 წელს დიეპეში პირველად შეხვდნენ ერთმანეთს რუსეთის, დიდი ბრიტანეთის და საფრანგეთის წარმომადგენლები. ინგლისის მხარეს ამ შეხვედრაზე წარმომადგენდა თავად ლორდი სოლსბერი. ამითაც ჩანს, თუ რა დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა დაუნიგ სტრიტი ამგვარ თანამშრომლობას. ამ პერიოდში ბერლინის პოლიტიკურ წრეებს მსგავსი თანამშრომლობა უტოპიად მიაჩნდათ.

ამ ყოველივეს მოჰყვა 1891 წლის რუსეთ-საფრანგეთის სამხედრო კონვენცია, რომელიც ძალაში იქნებოდა სამთა კავშირის (გერმანია, ავსტრია-უნგრეთი და იტალია) არსებობის მანძილზე. კონვენციის ძალით, თუკი ხელშეკრულების ერთ-ერთ სუბიექტს თავს დაესხმოდა რომელიმე სახელმწიფო, დანარჩენი სუბიექტები აგრესორს ავტომატურად ომს უცხადებდნენ. 1904 წელს გაფორმდა ინგლისისა და საფრანგეთის ანტანტა, ხოლო 1907 წელს პეტერბურგში დაიდო ანალოგიური ხელშეკრულება დიდ ბრიტანეთსა და

რუსეთს შორის. ასე ჩაეყარა საფუძველი სამთა ანტანტას. ყირიმის ომის წინა პერიოდისაგან განსხვავებით, როდესაც ინგლისმა და საფრანგეთმა არ დაუშვა ოსმალეთის იმპერიის ევროპული ნაწილის ოკუპაცია, ამჯერად ანტანტის პარტნიორები რუს დიპლომატებს ჰპირდებოდნენ, რომ თურქეთის ანექსიის და დაყოფის შემთხვევაში რუსეთი მოიპოვებდა სრულ კონტროლს დარდანელზე და თავისი გავლენის სფეროში მოაქცევდა კონსტანტინოპოლს. ამით დასავლეთი რუსული პოლიტიკის ნევრალგიურ წერტილს შეეხო: დღის წესრიგში დგებოდა მეჩეთად ქცეულ ჰაგია სოფიაში მართლმადიდებლური წირვა-ლოცვის აღდგენა.

სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ რუსეთის რევოლუციიდან მოყოლებული ვატიკანს თანმიმდევრულად ანტიკომუნისტური პოზიცია ეჭირა. 1918 წელს, გენუის კონფერენციის მიმდინარეობისას, როდესაც საბჭოთა რუსეთის სა-

გარეო საქმეთა კომისარმა ჩიჩერინმა სცადა მოლაპარაკება ვატიკანთან, გენუის მთავარეპისკოპოსმა მას ამცნო ვატიკანის პოზიცია: გამორიცხული იყო ყოველგვარი ურთიერთობა, ვიდრე არ შეწყდებოდა მორწმუნეთა დევნა და ეკლესიას არ დაუბრუნდებოდა ჩამორთმეული საკულტო ინვენტარი. ვატიკანს ამ გზიდან არც მეორე მსოფლიო ომის პერიოდში გადაუხვევია: 1943 და 1944 წლებში სტალინი ყველანაირად ცდილობდა მოლაპარაკებოდა პიუს XII-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უარზე იდგა, მიუხედავად ლობიერებისა ვაშინგტონისა და ლონდონის მხრიდან, დაეთანხმებინათ იგი საბჭოელებთან დიალოგზე. პაპი პრინციპულად განაგრძობდა კომუნიზმთან დაპირისპირებას ომის შემდგომაც. ამგვარი პოლიტიკის პირდაპირი შედეგია დასავლეთ გერმანიაში აღმოცენებული კათოლიკური პარტიები (უწინარეს ყოვლისა „ქრისტიანულ-სოციალური კავშირი“ ბაიერნში), რომლებიც აქტიურად თანამშრომლობდნენ ამერიკელებთან და მხარს უჭერდნენ „ცივი ომის“ დოქტრინას. იგივე შეიძლება ითქვას პოლონეთის „სოლიდარობაზე“, რომელმაც 80-იან წლებში გადამწყვეტი როლი ითამაშა აღმოსავლეთ ევროპის განთავისუფლებაში: მისი გააქტიურება იწყება იოანე პავლე II-ის ვიზიტის შემდეგ ვარშავაში, რომელიც 1979 წლის ივნისში შედგა, „ცივი ომის“ ყველაზე მეტად გახურებულ სტადიაში.

არ უნდა ვიფიქროთ, თითქოს იეზუიტების მოღვაწეობა დღეს მხოლოდ ვატიკანით და ევროპის ქვეყნებით შემოიფარგლება: მისი სიმძიმის ცენ-

ტრი მნიშვნელოვანწილად ამერიკის კონტინენტზეა გადატანილი. შეერთებული შტატების საგარეო-პოლიტიკური კადრების სამჭედლო, იელისა და ჰარვარდის უნივერსიტეტების მახლობლად არის ჯორჯთაუნის იეზუიტური უნივერსიტეტი, რომლის დოცენტებიც წარმოსდგებიან მსოფლიოს თითქმის ყველა კუთხიდან. მომავალი პრეზიდენტები, ფუნქციონერები და დიპლომატები მათგან სწავლობენ პოლიტოლოგიას, ქვეყანათმცოდნეობას, რელიგიათა ისტორიას. თანამედროვეობის ისეთი პოპულარული წიგნი, როგორიც არის ჰარვარდის პროფესორის, სამუელ ჰანტინგტონის „ცივილიზაციათა შეჯახება“, რომლის მიხედვითაც კაცობრიობის მომავალი კონფლიქტები რელიგიური ხასიათისა იქნება, არის თანამედროვე იეზუიტური განსწავლულობის ნიმუში. არ ვარგა, როდესაც ამ განსწავლულობას სათანადოდ არ აფასებენ, თუმცა დამღუპველი იქნებოდა აქედან აღებული იდეებით ხელმძღვანელობა. წიგნს შეუძლია აზროვნებას გაუწიოს „სასინჯი ქვის“ სამსახური, თუკი კრიტიკული სერიოზულობით მიუდგებიან. ამგვარ ნაშრომებში დოკუმენტირებული მასალა და დასკვნები ფრიად ლოგიკური თანმიმდევრულობითაა წარმოდგენილი, ამდენად მასთან პოლემიკა არც თუ იოლია, თუმცა უმთავრესი ცდომილება იმალება ამოსავალი წერტილის მიღმა. კრიტიკოსმა ჯერ მას უნდა მიაგნოს, რამდენადაც იგი არასოდეს ხდება მსჯელობის საგანი. ჰანტინგტონის ნაშრომიდან გამომდინარე შესაძლოა მივიღეთ ისეთ დასკვნამდე, თითქოს ერთი რელიგიის

მეორესთან დაპირისპირების უმთავრესი მიზეზი იმთავითვე ჩადებული ყოფილიყოს თავად ამ რელიგიების (ანუ „ცივილიზაციების“) არსში. თუმცა ისტორიული გამოცდილება ამის საპირისპირო სურათს წარმოგვიჩენს: როგორც წესი, სარწმუნოებრივი დაპირისპირებისას „რელიგია“ მხოლოდ ფასადი იყო იმ საგანგებო ინტერესების შესანიშნავი, რომლებიც ძალაუფლების და პოლიტიკის სფეროდან წარმოსდგებოდნენ. იმავდროულად, არც ერთი დიდი რელიგია ამქვეყნიური ძალაუფლებისთვის ბრძოლას არ აცხადებს უმაღლეს საკაცობრიო იდეალად.

THE HORSE IN AMERICAN FOLK ART

მცირე ფსიქო-ისტორიული ინტერმეცო

ვიდრე შევეხებოდე მასონური მოძრაობის სპეციფიკას და მის ისტორიულ წინაპირობებს დიდ ბრიტანეთში, მსურს გავაკეთო მცირე ფსიქო-ისტორიული გადახვევა. ძალზე ზოგადი კლასიფიკაცია რომ მოვახდინო, დღევანდელ მსოფლიოში ადამიანის სამი ტიპის არსებობა შეიმჩნევა. ისინი შეიძლება პირობითად განისაზღვროს როგორც მითოლოგიური, ანალიტიური და ცნობიერი. მსგავსი კლასიფიკაციები გვხვდება ხოლმე ფილოსოფიურ ნაშრომებში — ასე მაგალითად, გ. ფარნერი ერთმანეთისაგან განასხვავებს ნაივურ (მიამიტ) და კრიტიკულ ადამიანს. თუმცა საბოლოო ჯამში ასეთი გაგება დუალიზმის ფარგლებს ვერ სცდება.

მითოლოგიური, ანალიტიური და ცნობიერი ელემენტი იმავდროულად ყოველ ცალკეულ ადამიანში თანაარსებობს, ხოლო მათი თანაფარდობა განსაზღვრავს მის ფსიქოლოგიურ კონსტიტუციას. ზემოთქმული კიდევ უფრო ცხადი რომ გავხადო, შევეცდები მოკლედ დავახასიათო თითოეული მათგანი:

მითოლოგიური ადამიანისთვის სამყარო ჯერ კიდევ ერთიანი, დიადი ნაგებობაა, რომელსაც ის

სურათ-ხატოვნად განიცდის. ამგვარი მსოფლალქმა შეიძლება დახასიათებულ იქნეს როგორც ეიდეტურ-არასწორხაზოვანი. ასეთი ადამიანისთვის ბუნება გასულიერებულია, ისტორია ღმერთებით, ღემონებით და გმირებითაა სავსე. ზნეობრივი და რელიგიური იმპულსების მისაღებად მას ესაჭიროება ავტორიტეტი — მოძღვარი ან მეფე. ჭეშმარიტების წყარო მხოლოდ გამოცხადებაა, რომელიც მის სულში სიზმარეულ ხატებებად პროექცირდება, ხოლო საგანთა ურთიერთისაგან გარჩევას იგი არა ცნებებით ახდენს, არამედ 'ასოციატიურად. დადებით პოლუსზე მყოფისათვის ის, რაც ზნეობრივი და მშვენიერია, სრულიად ინსტინქტურად სიზმარულის მომტანია, ხოლო უზნეო და უგვანი — მწუხარებისა. უარყოფით პოლუსზე მყოფისთვის კი ამის საპირისპირო პროცესი ხდება.

ანალიტიური ადამიანი იწყებს რეფლექსიას და თვითგამორკვევას სამყაროული ნაგებობიდან. მისი მსოფლალქმა ხდება კრიტიკულ-რაციონალური. იგი იწყებს საგანთა გარჩევას განსაზღვრით და შემდეგ მათ ლოგიკურად დაკავშირებას. ძირითადი შეკითხვა, რომლითაც იგი სამყაროს წინაშე დგას, არის „რატომ“. მას შეუძლია უწინ გამოცხადებით მიღებულ ჭეშმარიტებებს ცნებითი ახსნა გამოუძებნოს. ასევე ცდილობს ცნებითი სისტემის სახით ჩამოაყალიბოს ჭეშმარიტის და მცდარის, კეთილის და ბოროტის რაობა, განსაზღვროს სასარგებლო და უსარგებლო. მას შეუძლია ეჭვქვეშ დააყენოს ესა თუ ის დებულება, რაც აძლევს

ამოსავალ წერტილს კრიტიკისთვის. იგი ჯერ კიდევ საჭიროებს მოძღვარს, რომელიც პირდაპირ მითითებებს აძლევს ამ გზაზე, ან მეფეს, რომელიც მისთვის ავტორიტეტია. დადებით პოლუსზე მყოფი შეიცნობს და ამკვიდრებს ლოგიკურად ჭეშმარიტს, მცდარს კი განაგდებს. უარყოფით პოლუსზე მყოფი კი სჩადის ამის საპირისპიროს. ანალიტიკური ადამიანის უმთავრესი წინააღმდეგობრიობა მდგომარეობს იმაში, რომ ყოფიერებას გარესამყაროში განიცდის, ცნობიერებას კი საკუთარ თავში. ამის გამო მისთვის გარდაუვალი უფსკრული ჩნდება ყოფიერებას და ცნობიერებას შორის.

ცნობიერი ადამიანი უკვე თვითგამორკვეულია სამყაროული ნაგებობიდან. მისი მსოფლალქმა არის სინთეზურ-კომპლექსური. უმთავრესი შეკითხვა, რომლითაც იგი სამყაროს წინაშე წარსდგება, არის „როგორ“ და ეს იმავდროულად ინიციატივის სასტარტო წერტილსაც გულისხმობს. იგი არამარტო შეიცნობს და აანალიზებს გარესამყაროს კანონებს და ღირებულებებს, არამედ ცდილობს საკუთარ ინდივიდუალურ გამოცდილებად აქციოს ისინი. აქედან გამომდინარე იგი გარდაქმნის თავის გარემოს და ამ აქტივობისას ადგენს თავისი სუვერენული არსების ადგილსა და როლს სამყაროში. სწორედ ამითია ის „ცნობიერი“. მას უკვე აღარ ესაჭიროება ავტორიტეტი — მოძღვარი ან მეფე. იგი თვითონ ხდება საკუთარი თავის წინამძღოლი. დადებით პოლუსზე მყოფი აღმშენებლობითი (კონსტრუქტიული) ადამიანია, ვისთვისაც თავისუ-

ფლება საქმისადმი სიყვარულია. მასში თითქოს სინთეზირებულია მითოლოგიური და ანალიტიკური ადამიანი, ამდენად მათი ანტიპოდურობა გადალახულია. მითოლოგია და ტრადიცია მისთვის შესაძლოა იყოს შთაგონების წყარო და აღუძრავს სურვილს, ნიადაგ საკუთარ გამოცდილებად აქციოს ის, რაც სხვა ტიპის ადამიანს პირდაპირი ღირექტივის სახით მიეწოდება. მას შეუძლია ცნობიერება და ყოფიერება განიცადოს როგორც საკუთარი სულის შინაარსი, ამდენად დასძლიოს ის უფსკრული, რომელიც ჩვეულებრივ განხნულია მათ შორის. უარყოფით პოლუსზე მყოფი კი დამანგრეველი (დესტრუქტიული) ადამიანია, დახვეწილი ეგოისტი, რომელიც საკუთარ ქმედებათა მოტივებზე და შედეგებზე არ იღებს არანაირ პასუხისმგებლობას. ნაცვლად სინთეზირებისა, იგი უპირისპირდება როგორც მითოლოგიურ, ისე ანალიტიკურ ადამიანს. ცხადია, ადამიანის სამივე ტიპთან დაკავშირებით ნახსენებ პოლიუსებს შორის სახეზეა უამრავი გრადაცია.

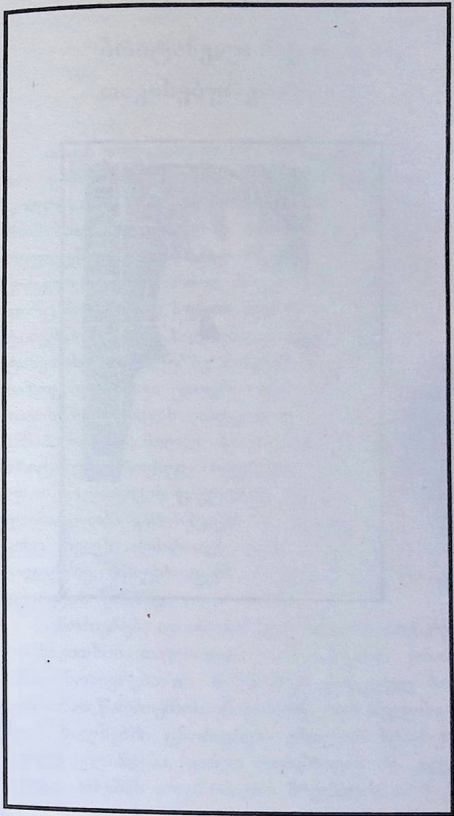
ადამიანის თითოეული ტიპი განსხვავებული ასაკისაა. მათ შორის ყველაზე ძველია მითოლოგიური. მისი თაურფენომენი საძიებელია იმ ეპოქაში, როდესაც იქმნებოდა ძველევგიპტური და ასურულ-ბაბილონური მითოსი. მისი სოციალურ-პოლიტიკური ფორმაცია იყო უძველესი თეოკრატია „მეფე-ღმერთით“ სათავეში. შემდეგ მოდის ანალიტიკური ადამიანი, რომლის თაურფენომენიც ვლინდება სოკრატულ საბერძნეთში და ელინიზმში, გონების ემან-

სიპატორული რევოლუციის ხანაში. მისი სოციალურ-პოლიტიკური ფორმაციაა მეორადი თეოკრატია „ღმერთებისგან ან ღმერთისგან დადგენილი მეფით“ სათავეში. ხოლო მესამე, ანუ ცნობიერი ადამიანი ყველაზე ახალგაზრდაა. მისი თაურფენობენი სახეზეა დიდი გეოგრაფიული აღმოჩენების და განახლებული ევროპული რაციონალიზმის ეპოქაში. მისთვის ორგანულია პარლამენტარიზმი, რომელსაც შესაძლოა თან ახლდეს „მეფე, როგორც კულტურული სიმბოლო“.

ცნობიერი ადამიანის წინაშე ახალი ფერებით, მკაფიო კონტურებით წარმოჩნდება მატერიალური გარესამყარო, როგორც მონაცემი. მემკვიდრეობით მიღებული რელიგიურობა თანდათან იშრიტება, მის სანაცვლოდ ვითარდებიან ახალი შეგრძნებანი, ახლებური წვდომა მიწიერისა. შესძლებს კი ყოველი კაცი გზა გაიგნოს ამ სინამდვილეში და განსაზღვროს თავისი ჭეშმარიტი დანიშნულება სამყაროში? თანაც ისე, რომ „ცოცხალი მკვდარს არ ემსგავსოს“ — სოფლისთვისაც იზრუნოს ამსოფლად მყოფმა. ასეთ ადამიანებს, გარკვეული ინტერესებიდან გამომდინარე, საზოგადოებათა ორგანიზების უნარი, დიახაც, შესწევთ, მაგრამ ორდენის, ძმობის, პარტიის ფორმადქმნა, შუასაუკუნეებისაგან განსხვავებით, უკვე სხვა ძალების მიერ და სხვა პრინციპების მიხედვით ხდება. ტამპლიერთა ორდენი ალბათ უკანასკნელი იყო ევროპაში, რომელიც ჯერ კიდევ რეალურად სულდგმულობდა ძველი დროის ღვთისმოსაობით და იმავდროულად იბრძოდა პალ-

ესტინაში, მონაწილეობდა პოლიტიკურ ცხოვრებაში, ერთ-ერთ პირველ საბანკო ოპერაციებს წარმართავდა. ახალი ღროის ცნობიერმა ადამიანებმაც შექმნეს ორდენები, რომლებიც ტაძრულთა მემკვიდრეობაზე აცხადებდა პრეტენზიას, მაგრამ ისტორია აღარ განმეორდა. მათ თანდათან დაჰკარგეს მეცნიერება, ხელოვნება და რელიგია, მაგრამ ცხოვრების სხვადასხვა სფეროთა მართვის ტექნოლოგია მათ ხელში მაგიად იქცა. ცალკე საკითხია, თუ რამდენად სასარგებლო იყო ასეთი რამ სამყაროსათვის. მითოსის მკვლევარი ჯეიმს ჯორჯ ფრეზერი თვლიდა, რომ ვიდრე კაცობრიობას მიეცემოდა რელიგია, ჰქონდა მაგია. ვფიქრობ, საიდუმლო საზოგადოებებმა ეს პროცესი გააგრძელეს უძველესის აღდგენის პრინციპით: მათ დაჰკარგეს რელიგია და შეიძინეს მაგია.

პოლიტიკის და ეკონომიკის მართვა ფარული წრეების მიერ, ამრიგად, სიმპტომია ახალი ეპოქისა და განსაკუთრებით მე-20 საუკუნეში გახდა ძალზე ქმედითი. ამ თემაზე არსებობს ცალკეულ მწერალთა და მოღვაწეთა გამონათქვამები, რომელთაგანაც მოვიყვან ერთს: ავსტრიის საგარეო საქმეთა მინისტრი ვალტერ რატენაუ (1867-1922) საუკუნის დასაწყისში წერს, რომ ევროპის ბედს — პოლიტიკური და ფინანსური თვალსაზრისით — განაგებს სულ რაღაც სამსსიოდე კაცი. ისინი ერთმანეთს კარგად იცნობენ და მემკვიდრეებსაც თავიანთი წრიდან ირჩევენ, ხოლო მათი ძალა მათსავე ანონიმურობაშია.

ბრიტანელი ხალხის თავისებურებისთვის

იოჰან ვოლფგანგ გოეტე, რომელიც ნამდვილად არ გახლდათ დიდი მეგობარი ბრიტანული კომერციალიზმისა და მერკანტილიზმისა, თვლიდა, რომ ბრიტანელი ხალხი მიმართულია არა ღრმა რეფლექსიისაკენ, არამედ პრაქტიკული, გარეგანი კონკურენტული ბრძოლისაკენ. ინტელექტი, როგორც მოაზროვნე სულის სუბსტანცია, ლამის ინსტინქტში აქვთ იმ ხალხებს, რომლებიც დიდი ბრიტანეთის კუნძულებზე სახლობენ. იგი ვლინდება საზოგადოებრივი ცხოვრების წვრილმანებში, იგი თავისებურ ბეჭედს დაატყობს ეროვნულ ხასიათს, განაპირობებს მაღალ პოლიტიკურ შეგნებას და ბრიტანულ ეროვნულ ინტერესებს თანდათან მსოფლიო პოლიტიკის ფაქტორად აქცევს. იმპერიული ქედმაღლობა გამოსჭვავის სიტყვებიდან, რომ ის, ვინც ხელს აღმართავს დიდი ბრიტანეთის მოქალაქეზე, პასუხს აგებს ამ ქვეყნის არმიისა და ფლოტის წინაშე.

ცნობიერება და ინსტინქტი? ამგვარი განჭვრეტა საკითხისა თავისთავად პარადოქსულია, ვინაიდან ცნობიერება და ინსტინქტი გარკვეულ პოლარობას წარმოქმნის. ეს ნიშნავს, რომ ანგლოსაქსურ ხალხებში ცნობიერება ერთგვარ სტიქიურ ძალად ვლინდება, გარეთ მიისწრაფის რა კაცებრივი არსების არაცნობიერი შრეებიდან. ამ ფაქ-

ტორს ერთის მხრივ შეუძლია განაპირობოს ინდივიდუალიზაციის მაღალი ხარისხი თავისი ეთიკური, აგრეთვე, ნეგატიური, ანტისოციალური ასპექტებით. ეს უკანასკნელი შესაძლოა გამოვლინდეს როგორც არცთუ ზნეობრივი „ნება ძალაუფლებისკენ“ და უპასუხისმგებლობა საკუთარ მოქმედებათა მოტივებზე.

საზოგადოებრივ ცხოვრებას, პირად ურთიერთობას და ეტიკეტს ინგლისში არეგულირებს ერთი მაქსიმა: იყო თავისუფალი და სხვასაც მისცე ამის საშუალება. აქედან გამომდინარე ინგლისელი განსაკუთრებით აფასებს და თავადაც ფლობს ხილული თუ უხილავი დისტანცირების უნარს. იგი,

როგორც წესი, არ არის დაინტერესებული ვინმეს მოახვიოს საკუთარი თავი, ანდა თვით გახდეს დამოკიდებული ვინმეზე. სხვათა შორის ინგლისელების ეს თავისებურება დაახლოებით ასევე დაინახა იაკობ გოგებაშვილმა, დიდმა ქართველმა განმანათლებელმა და მწერალმა,

მხოლოდ ამას სიტყვა „ცნობიერებით“ არ აღნიშნავს და თავის სათქმელს სხვაგვარად გამოხატავს: „ინგლისელს ერთი საოცარი თვისება აქვს“, წერს იგი თავის „ბუნების კარში“. „მას მაგდენ არაფრად მიაჩნია ის, თუ სხვა რა აზრისაა მასზე, ამიტომ სრულიადაც არა

სცდილობს სხვას თავი მოაწონოს. სამაგიეროდ, დიდად აფასებს თავისს საკუთარს აზრს თავის პიროვნებაზე და ცდილობს დაიმსახუროს თავისი საკუთარი პატივისცემა. ამიტომ ერიდება ყოველს ცუდსა, რასაც კი შეუძლიან დაამციროს იგი საკუთარს თვალში. ქართული ანდაზა: „თუ თავი ჩემი მეგობრად მყავს, ღარიბად არ ვიხსენებო“, ზედ გამოჭრილია ინგლისელზე. გარეგან რიგიანობასთან ინგლისელი იცავს შინაგან სიფაქიზეს, სულის ღირსეულობასა. ამას ინგლისურად დჟენტლმენობა ჰქვია. მართალია, ამ თვისების გამო ინგლისელებს ამპარტავნებს ეძახიან; მაგრამ ნეტავი ყველა ხალხი დჟენტლმენად გადაიქცეს და დაე ამპარტავანი დაუძახონ.

ინგლისურს ამპარტავნობას აი რა ნაყოფი მოაქვს, სხვათა შორის: ინგლისურს ყმაწვილს, რომელმაც მდიდარი მშობლების ხარჯით სწავლა დაამთავრა, სამარცხვინოდ მიაჩნია ისარგებლოს კიდევ მამის შეძლებით, და ამიტომ ყოველს ღონისძიებას ხმარობს რაიმე საქმეს დაუყოვნებლივ დაადგეს და საკუთარი შრომით იცხოვროს. თუ შესაფერი საქმე არ აღმოუჩნდა, იგი არა თაკილობს სულ უკანასკნელ სამუშაოსაც.“ როგორც ცნობილია, იაკობ გოგებაშვილი არასოდეს ყოფილა დიდ ბრიტანეთში და მისი ეს პასაჟი ინგლისურ ხასიათზე არა უშუალო დაკვირვებას, არამედ გარკვეულ ლიტერატურულ წყაროს უნდა ეყრდნობოდეს.

ინგლისური მენტალიტეტისთვის დამახასიათებელია საგანგებოდ ფრთხილი მიმართება ყოვე-

ლივე პიროვნულისადმი. კუნძულზე, რომელიც კონ-
ტინენტური ევროპისაგან იზოლირებული იყო
არამართო გეოგრაფიული, არამედ სხვა თვალ-
საზრისითაც, განვითარდა კულტურა, რომელსაც
პირობითად შეიძლება ეწოდოს „პიროვნების ავ-
ტონომიურობის“ კულტურა. პიროვნების განდიდება,
„მისი ბრწყინვალეების“ წინა პლანზე წამოწევა აქ
არ ხდება, თუმცა შენარჩუნებულია გარკვეული
პატივისცემა მონარქისადმი. საინტერესოა ისიც,
რომ დიდ ბრიტანეთში არ არსებობს კანონი, რომ-
ლის მიხედვითაც დაისჯება „მისი უდიდებულე-
სობა“ დედოფლის ან მეფის შეურაცხყოფელი.
შესაძლოა ბულვარული პრესის ფურცლებზე
ათასნაირად გააკრიტიკონ დედოფალი ან სამეფო
ოჯახის რომელიმე წევრი, თუმცა იმავდროულად
შეეცდებიან შეურაცხყოფლად არ შეეხონ მათ
პიროვნებას. ამას ინგლისელებს გარედან არავინ
არ უკრძალავს, გარკვეული საზღვრის დაცვა არის
უმალ მათი შინაგანი მოთხოვნილება.

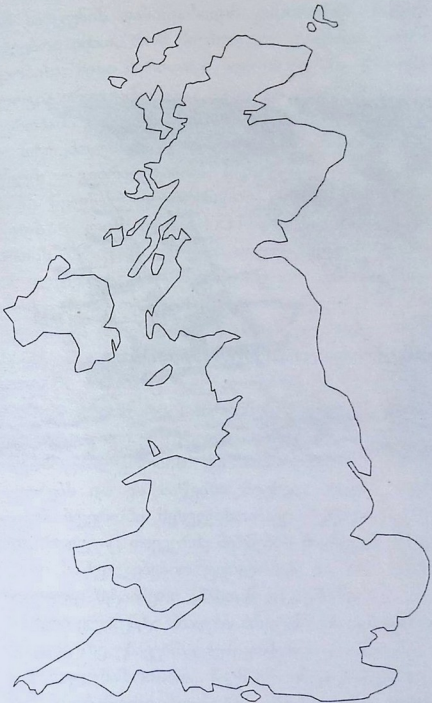
თუმცა ეს ინდივიდუალიზმი და მიდრეკილება
კონკურენტულობისაკენ სოციალურ ცხოვრებაში
შესაძლოა უაღრეს დისციპლინიზებულობასთან იყოს
შეწყვილებული. ოქსფორდის შემოგარენში დღესაც
შემორჩენილია ძველი გალავნის ნაშთი, რომელთ-
ანაც ერთმანეთს ებრძოდნენ მეფე იაკობ II-ისა და
პარლამენტის ჯარები. წარმოდგინეთ პარლამენ-
ტი, რომელსაც ჯარი ისევე ემორჩილება, როგორც
ერთ პიროვნებას — ასეთი რამ ალბათ მხოლოდ
ინგლისშია შესაძლებელი. 1689 წლის 13 თებერ-
ვალს ინგლისში მოხდა კონსტიტუციურ მონარ-

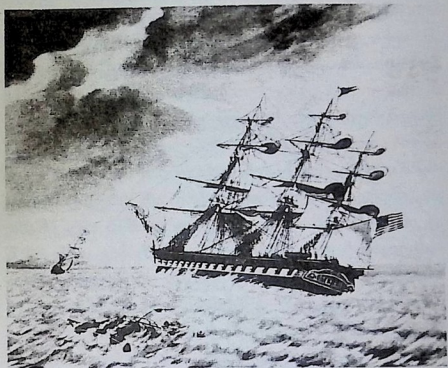
ქიაზე გადასვლა: მეფე ვილჰელმ III ორანელს ორივე მძლავრმა პარტიამ, ტორიმ და ვიგსმა ხელი მოაწერინა ღოკუმენტზე, რომლის მიხედვითაც ძალაუფლება გადაეცა პარლამენტს. იმავე წელს ვესტმინსტერში შეკრებილმა პარლამენტმა დაამტკიცა ეს კანონი. მეფეს ამიერიდან ეკრძალებოდა კანონის მიღება ან მისი განხორციელება პარლამენტის თანხმობის გარეშე. ამიერიდან ვერცერთი სასამართლო ვერ შეზღუდავდა სიტყვის, კამათის და მოლაპარაკებების თავისუფლებას პარლამენტში.

იმ გარემოებას, რომ ინგლისური დღეს საყოველთაოდ გავრცელებული ენაა, თავისი მიზეზები აქვს და მხოლოდ პოლიტიკით არ აიხსნება. თუ გადავხედავთ მე-16 და მე-17 საუკუნეების მიჯნას, აღმოვაჩენთ ენისადმი ორგვარ მიდგომას: ბეკონისეულს და შექსპირისეულს. ფრენსის ბეკონი, რომელსაც ყოველგვარი მეცნიერების დამყარება საქმიან საფუძველზე სურდა, ანუ ისეთ ემპირიაზე, რომლის აწონ-დაწონაც მხოლოდ ფაქტებითაა შესაძლებელი, თვლიდა, რომ შემეცნების მაძიებელი არ უნდა მოექცეს ცალკეული სიტყვებიდან წარმოქმნილ „ცდომილების ხატებათა“ ტყვეობაში. მისთვის ენას გააჩნდა როგორც რაციონალური, ისე ირაციონალური კომპონენტები, თუმცა ამ უკანასკნელთა ღირებულება მისთვის მეტად საეჭვო იყო. რაც შეეხება უილიამ შექსპირს, მკვლევართა მონაცემებზე დაყრდნობით თუ ვიმსჯელებთ, იგი დაახლოებით 20000-მდე სიტყვას ხმარობს. აქედან მრავალი სიტყვა, რომელიც დღეს თითქმის აღარაა ხმარებაში და მხოლოდ სპეციალ-

ისტებს თუ ესმით, საოცრად გამომსახველი და ჭკრეტიითა. ამ დროიდან მოყოლებული ინგლისურმა ენამ თუმცა დაკარგა გამომსახველობითი უნარი, მაგრამ სამაგიეროდ იქცა ეფექტურ იარაღად პრაქტიკული აზროვნებისთვის და ურთიერთობებისთვის. იგი იმდენად ქმედითი გახდა, რომ სიტყვების მცირე მარაგითაც (ალბათ დაახლოებით 3000-მდე სიტყვით) შესაძლებელია კომუნიცირება ბევრნაირ სიტუაციაში. ამიტომაც იქცა ეს ენა დღეს საერთაშორისო პოლიტიკის, ეკონომიკის და ბიზნესის ენად.

თუ თვალს გადავავლებთ ინგლისურენოვანი სამყაროს განვითარებას განსაკუთრებით ბოლო სამი საუკუნის მანძილზე, შესაძლოა ასეთ აზრამდეც მივიდეთ: რა მოსაწყენი ფილისტერობა, რა უსაშველო მაშინერია წალეკავდა მაღაროებით და შახტებით გამოხრულ, ინდუსტრიით, მაღალი ძაბვის სადენებით და რკინიგზებით დაქსელილ დედამიწას, რომ არ ყოფილიყვნენ ქვეყნად შექსპირი, უაილდი, ბაირონი, უორდსვორთი, შელლი, უოლტ უიტიმანი, ედგარ პო, ემერსონი და მათი მსგავსნი. ამ ინდივიდუალობებმა ცნობიერების ინსტინქტურობა ჭეშმარიტად „კულტურის“ დონეზე აიყვანეს და ამით ზურმუხტი და ამეთვისტო ჰმატეს ევროპის საკაცობრიო კულტურის მძივისებრ ასხმულ მთლიანობას, რომლის აკვანიც პალესტინაში და ანტიკურ საბერძნეთში დაირწა. ამადაც უპირველეს ყოვლისა მათი წარმოდგენა ხამს ცნობიერ ადამიანებად, არა პოლიტიკანების და ვაჭრებისა.

ანგლოსაქსური ინტერესები

ის მასონობა, რომელიც დიდ ბრიტანეთში მე-18 საუკუნის დასაწყისიდან განვითარდა, საყურადღებოა იმით, რომ მიუხედავად უამრავი სახესხვაობისა, მისი ძირითადი სულისკვეთება და იდეოლოგია ერთგვაროვანია. ლოჟების დაარსება მთელს ევროპაში კუნძულის სამეფოდან მოხდა: 1726 წელს – სტოკჰოლმში, 1728 წელს – მადრიდში, 1729 წელს – გიბრალტარში, 1731 წელს – მოსკოვში, 1735 წელს – ფლორენციასა და ფენევაში, 1736 წელს – ლისაბონში, 1737 წელს – ჰამბურგში. ერთის მხრივ ეს ლოჟები თავის თავში ატარებდა იმ ელემენტს, რაც წარმოსდგება „ცნობიერების“ ეპოქიდან. ამ თვალსაზრისით იგი უაღრესად თანამედროვეა და ეხმიანება ახალი კულტურის პოზიტიურ ამოცანებს. მაგრამ „ცნობიერების“ განვითარებას, როგორც უკვე აღინიშნა, გააჩნია თავისი ჩრდილოვანი მხარეც: პიროვნების სრული ავტონომიურობა და თავისუფლება თავის თავში მოიცავს ანტისოციალურობის და ბოროტების შესაძლებლობებს და ეს საწყისი მოქმედი ხდება პოლიტიკის სფეროში შესვლისთანავე, მეტადრე კი მაშინ, როდესაც თავკერძა მიზნების მიღწევას ოკულტური საშუალებებით ცდილობენ. აი, რას ამბობს რუდოლფ შტაინერი ამასთან დაკავშირებით: „ბრიტანული ელემენტი ჰბადებს პრეტენზიას გაბატონდეს მსოფლიოზე უნივერსალურ-კომერციულ-ინდუსტრიული თვალსაზრისით... ჩვენ არ უნდა მოველოდეთ, რომ ბრიტანული პოლიტიკა მორალური გახდება

და განსაკუთრებული მოსაზრებებიდან გამომდინარე უარს იტყვის მსოფლიოს პყრობაზე. ამის გამო არ არის გასაოცარი, რომ ისინი, ვისაც ეს ამბები ესმით, აარსებენ საზოგადოებებს ერთადერთი მიზნით, რომლის განხორციელებაც მათ სურთ სულიერი საშუალებებით. აქ ვაწყდებით ჩვენ აკრძალული თამაშის დასაწყისს. რადგან თავისთავად ცხადია, ოკულტური კანონები, ოკულტური საშუალებანი, ოკულტური იმპულსები არ უნდა იქნენ გამოყენებული როგორც მოძრაობაში მომყვანი ქამანდები მე-5 ანტლანტიდისშემდგომ კულტურაში, რომელიც წმინდად მატერიალური უნდა იყოს... თუმცა არსებობს მისწრაფება მსოფლიო ბატონობისკენ ოკულტიზმის იმპულსების დახმარებით, იმ იმპულსებისა, რომლებიც საკრალურ სფეროში სუფევენ და შეუძლიათ ხელი შეუწყონ კულტურას.“

დიდ გეოგრაფიულ აღმოჩენებს და ზღვაოსნობის განვითარებას შედეგად მოჰყვა კოლონიალიზმი და ბრიტანეთის მსოფლიო იმპერიის წარმოქმნა. ამან გარკვეული პოზიტიური ცვლილებებიც გამოიწვია, კერძოდ, ახალი მიწების ათვისება, ცივილიზაციის მონაპოვართა დამკვიდრება ველურ ხალხებში და ა. შ. იმპერია, რომლის შექმნაც დაიწყო და შეიძლება ითქვას დასრულდა ვიქტორიანულ ეპოქაში (დედოფალი ვიქტორია ქვეყანას განაგებდა 1837-1901 წლებში) მოიცავდა და სიმბოლურად („თანამეგობრობის“ სახით) დღესაც მოიცავს დედამიწის მნიშვნელოვან ნაწილს. იგი არის არა კომპაქტური წარმონაქმნი, არამედ გაფანტული და დაქუცმაცებულია ამერიკის, აფრიკის,

აზიის, ავსტრალიის კონტინენტებზე, აგრეთვე სხვადასხვა ოკეანეების ცალკეულ კუნძულებზე. თავისი განფენილობით იგი არ ჩამოუვარდება თვით რუსეთის იმპერიას თავის ცარისტულ და საბჭოთა საზღვრებში, მაგრამ იგი არ არის მისებრ ჰომოგენური. რუსეთის იმპერია, მიუხედავად დამპყრობლური გზით ზრდისა, მაინც ორგანულ წარმონაქმნს ჰგავს, რამდენადაც ივანე მრისხანეს დროიდან მოყოლებული მე-19 საუკუნის ბოლომდე ნაბიჯ-ნაბიჯ იზრდებოდა ჩრდილო-დასავლეთით, სამხრეთ-აღმოსავლეთით და აღმოსავლეთით.

ბრიტანული საქმის წარმატების ძალზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი იყო ტექნიკური პროგრესი. ტექნიკა, როგორც ცივილიზაციის მძლავრი ინსტრუმენტი, დიდ ბრიტანეთში დგამდა თავის პირველ ნაბიჯებს. სწორედ აქედან ვრცელდებოდა იგი ყველგან, როგორც რევოლუციური ფაქტორი. ტექნიკურ პროგრესს ყველგან თან მოჰყვებოდა ლიბერალიზმი, როგორც ძირითადი პოლიტიკური და კულტურული მიმართულება, თავისი ეკონომიკური ძირეული ინტერესებით. იგი ადგილს იმკვიდრებდა სოციალური ცხოვრების სხვადასხვა სფეროებში და გადამწყვეტ როლს თამაშობდა. ამის გამო აქ ყველაფერი წყდებოდა არა თეორიიდან ან იდეოლოგიიდან გამომდინარე, როგორც ეს მე-19 საუკუნის საფრანგეთში შეიმჩნევა, არამედ პრაქტიკული სავაჭრო მიმართებებიდან, მრეწველობიდან. ლიბერალიზმის ძირითადი პოსტულატებია: ადამიანური გონების და მის მიერ განპირობებული პროგრესის პრიმატი, ცალკეულის თავისუფლება, თავისუფლე-

ბა ეკონომიკურ სფეროში, სახელმწიფოს ძალაუფლების შეზღუდვა მართვა-განმგებლობის პროცესში მოქალაქეთა მონაწილეობით.

ის პროგრესი, რომელიც ბრიტანეთში დაიწყო, ადამიანის ბუნებრივი მოთხოვნილებაა და თანამედროვე ეპოქის სრულიად ჯანსაღ კანონზომიერებებს შეესაბამება. იმავდროულად არაჯანსაღად მოქმედებდნენ რეტროგრადული სულით მართული საიდუმლო საზოგადოებები. ისინი ზემოხსენებულ პროცესებს ხელს უწყობდნენ იმის გამო, რომ მასში ხელავდნენ საკუთარი ძალაუფლების მსოფლიოში განვრცობის ინსტრუმენტს. ამდენად ის გარემოება, რომ მასონურმა ორდენებმა ინგლისურენოვანი ხალხები აქცია თავიანთი შორსმძიმავალი გეგმების ინსტრუმენტად, თავისებური ლოგიკით აიხსნება. ამასთან დაკავშირებით რ. შტაინერი განმარტავს: „ეს ოკულტური ძმობები არ მოქმედებენ რაიმე განსაკუთრებული ბრიტანული პატრიოტიზმიდან გამომდინარე. მათ სურთ მთელი დედამიწა დაუქვემდებარონ მატერიალიზმს. და რამდენადაც ბრიტანიზმის გარკვეული ელემენტები, როგორც ცნობიერი სამშვინველის მატარებელნი, მეტადრე გამოსადეგია ამისთვის, მათ რუხი მაგიის საშუალებით სურთ ამ ელემენტის გამოყენება მატერიალიზმის მფარველის როლში... კაცობრიობის არც ერთი შემადგენელი ნაწილი, არც ერთი სხვა ხალხი არ არის ამ ზომამდე ვარგისი მთელი დედამიწის მატერიალისტურ სფეროდ ქცევისთვის. ამიტომაც დააჭერენ ამ ხალხს წიხლს და ჩამოაშორებენ ყოველგვარ სპირიტუალურ მისწ-

რაფებებს.“ ერთი შეხედვით დაუჯერებელიც კი არის, თუ როგორ უნდა მოახერხონ ამ ძალებმა ყოველივე სპირიტუალურის ჩამოშორება იქ, სადაც კონსერვატიზმის კულტივირებულ ელემენტს ლამის ჰაერთან ერთად შეისუნთქავს ადამიანი. იგი შეიგრძნობა პარლამენტში, არქიტექტურაში, იუსტიციის სისტემაში, კოლეჯებში, ტრანსპორტში, ჩვეულებრივ ურთიერთობებშიც, მაგრამ ეს ყოველივე მხოლოდ სამოსელია, ფორმაა, ხოლო მის შინაარსს ისევე ნაკლებად გააჩნია მიმართება შუასაუკუნეებთან, როგორც თანამედროვე პოლიტიკოსებს მეფე არტურთან.

ბრიტანეთის კუნძულზე ძალზე დახვეწილი სოციალ-ეკონომიკური თეორიები შეიქმნა. ისინი წმინდად თეორეტიული განსწავლულობის გარდა იმ სამეურნეო და საზოგადოებრივი მიმართებებიდან აღმოცენდნენ, რომელთა დაკვირვებაც აქ შესაძლებელი იყო. ფაქტია, რომ ისინი არ განხორციელებულან პრაქტიკულად ამ მიწაზე. საფიქრებელია, რომ ამას ხელს უშლიდა ერთის მხრივ კონსერვატიზმი, მეორეს მხრივ მძლავრად განვითარებული ინდივიდუალური თვითცნობიერება. მაგრამ ძალზე სიმპტომატურია, რომ ამ თეორიების გადანერგვა მოხდა უმაღლეს ხარისხზე, სადაც მათ გადატრიალებანი გამოიწვიეს. საკმარისია ამ მხრივ გავიხსენოთ ადამ სმიტი და დევიდ რიკარდო, რომელთა ნაშრომებიც მარქსისტული პოლიტიკური ეკონომიკის ერთ-ერთ წყაროს წარმოადგენს. სოციალისტურ უტოპიზმს მარქსი დაესესხა ფრანგებს — სენ-სიმონს, ფურიეს, ლუი ბლანს, ხოლო

დიალექტიკურ აზროვნებას — გერმანელ ჰეგელს. სწორედ ამ საბედისწეროდ შერჩეული ინგრედიენტებით განოყივრებულ ნიადაგზე აღმოცენდა საბჭოთა სოციალიზმის შხამიანი მცენარე.

თუ დავუბრუნდებით ზემოთქმულს, იხატება შეგდები სურათი: ახალი ეპოქის სრულიად კანონზომიერ, ნორმალურ იმპულსს განვითარებისა გადაეხლართება საგანგებო ინტერესები, რომლებიც წარმოსდგებიან გარკვეული ლოყებიდან და ფართო მასშტაბით ახდენენ ზეგავლენას მსოფლიო პოლიტიკაზე. ეს ინტერესები უკვე სცდება ვიწრო გაგებით „ბრიტანულ“ პოლიტიკას და მიზნად ისახავს ზოგადად ინგლისურენოვანი სამყაროს უნივერსალიზებას. გაფართოებული ინტერესების წარმომადგენელთათვის ბრიტანეთი, ხატოვნად თუ ვიტყვით, „საბერძნეთია“, კულტურული, თუმცა გარკვეული თვალსაზრისით უკვე დახავსებული. იგი საჭიროებს „რომს“, შესაძლოა ნაკლებად კულტურულს (ან სულაც უკულტუროს), მაგრამ ახალი ენერგიით აღვსილს, დინამიურს და, რაც მთავარია, მისი პოლიტიკური ტრადიციების გამგრძელებელს. მახვილი თვალი მაშინ უკვე ამოიცნობდა ბრიტანიზმის მემკვიდრეს ამერიკის კონტინენტზე: ეს იყო აშშ, რომელიც 1823 წლიდან ერთგულად იცავდა პრეზიდენტ მონროს მიერ პროკლამირებულ დოქტრინას თავისი მხრიდან ევროპულ შიდაპოლიტიკაში, და ამავე დროს ევროპის მხრიდან ამერიკის კონტინენტის საქმეებში ჩაურევლობასთან დაკავშირებით.

განახლებული ანგლოსაქსური ინტერესების ლოყა პირველად დაარსებულ იქნა 1905 წელს სამხრეთ

აფრიკის კოლონიის გუბერნატორის, სესილ როუდსის და ლორდი მილნერის მიერ ოქსფორდში. მას სახელად ერქვა „მრგვალი მაგიდა“, ისევე როგორც მეფე არტურისა და მისი რაინდების შესაკრებელს. როუდსი ანგლოსაქსურ რასას მიიჩნევდა ყველაზე განვითარებულ რასად და თვლიდა, რომ მან უნდა იბატონოს მთელს მსოფლიოზე. მისი მრწამსი გამოხატულია შემდეგ სიტყვებში:

„მე ვამტკიცებ, რომ ჩვენ მსოფლიოს უპირველესი რასა ვართ და მით უკეთესი კაცობრიობისათვის, რაც უფრო მეტად განვივრცობით მსოფლიოში... ჩვენი მართვა-განმგებლობის ქვეშ მსოფლიოს უდიდესი ნაწილის მოქცევა მოასწავებს ყველა ომის დასასრულს... ღმერთი, ირჩევს რა ინგლისურენოვან რასას თავის რჩეულ იარაღად და მით წარმოშობს სამართლიანობაზე, თავისუფლებაზე და მშვიდობაზე დამყარებულ საზოგადოებას, უნდა იწონებდეს ჩემს საქმიანობას, რომლის საშუალებითაც ჩვენს რასას მიეცემა რაც შეიძლება მეტი სასიცოცხლო სივრცე და ძალაუფლება. და თუ არსებობს ღმერთი, ვფიქრობ, მისი ნება იქნება აფრიკის რუკა რაც შეიძლება მეტად ბრიტანული წითელი ფერით შემოვხაზოთ და ყველაფერი ვიდლონოთ ინგლისურენოვანი რასის გავლენის სფეროთა განვრცობისათვის.“

ჯორჯთაუნის უნივერსიტეტის პროფესორი კეროლ კუიგლი თავის წიგნში „ტრაგედია და იმედი“ აღწერს, თუ როგორ იღვწოდა როუდსი აშშ-ის თანამედროვე ისტებლიშმენტის პირველ უჯრეტთა ფორმირებისათვის. ამ უკანასკნელთ დიდ ბრი-

ტანეთსა და ამერიკაში თანდათანობით უნდა წარმოექმნათ უფრო დიდი, გასაიდუმლოებული ინსტიტუტები, რომელთა საშუალებითაც მოხდებოდა ფინანსურ-ეკონომიკურ სფეროში მსოფლიო მასშტაბით მოქმედ ძალთა კოორდინაცია. ამგვარად ორიენტირებულმა ძალებმა პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ ამერიკაში დააფუძნეს „საგარეო ურთიერთობათა საბჭო“. ბრიტანიზმის იდეას როუდსი სრულიად უანგაროდ, თითქმის ასკეტურად ემსახურებოდა. მან უდავოდ ღირსეული ადგილი დაიმკვიდრა მსოფლიო იმპერიული პოლიტიკის ფანატიკოსთა ისტორიაში, მაგრამ ცივილიზებულ დასავლეთში ამას არად დაგიდევენ: „ჩვენიანის“ რასიზმი საშიში არ არის, ფიქრობენ აქაურ წრეებში, საშიშია „არა-ჩვენიანების“ რასიზმი. მის პატრიოტულ იდეებს დიდწილად ზორცი შეესხა, დიდ ბრიტანეთში არსებობს როუდსის სახელობის სტიპენდიატი, რომელიც განსწავლის წლებში მიუღიათ სრულიად „არაფანატიკოს“, პრაგმატულად მოაზროვნე პირებს: მათ რიცხვში არიან აშშ-ის დღევანდელი პრეზიდენტი უილიამ ჯეფერსონ კლინტონი და სახელმწიფო მდივნის მოადგილე ნელსონ სტრობრიჯ ტალბოტი. მაგრამ აქვე საინტერესოა იმის გარკვევა, თუ რა მიმართებაში უნდა იდგნენ მსგავსი საგანგებო ინტერესები დემოკრატიასთან.

საქმე ისაა, რომ დემოკრატია, როგორც სისტემა, არის აუცილებელი, მაგრამ არასაკმარისი პირობა ამგვარი ინტერესების განხორციელებისთვის, ვინაიდან ხანგრძლივ პერიოდზე გათვლილი გეგმები სათანადო მსოფლმხედველობრივ, პოლიტიკურ

და ეკონომიკურ ბაზისს მოითხოვს. იქ, სადაც წარამარა ერთმანეთს ცვლიან პარტიები და მიმართულებანი, ასეთი რამ წარმატებით ვერ განხორციელდება. ამიტომაც დემოკრატიის შიგნით საჭიროა პარალელური ინსტიტუციების შექმნა, რომლებიც ამ მიზნების სამსახურში იდგება. მხოლოდ საიდუმლო საზოგადოებათა ქსელით შორს ვერ წავლენ. ამის გამო ხდება ახალი ფონდების დაარსება და სრულიად მიზნობრივი დაფინანსება საუნივერსიტეტო კათედრებისა, ბიბლიოთეკებისა, სამეცნიერო პროექტებისა სტიპენდიებით. ეს ყოველივე უკვე საუკუნის დასაწყისში ანგლოსაქსური იდეის სამსახურში დგას, რაც გულისხმობს ბრიტანეთის მსოფლიო იმპერიის კონსოლიდაციას და წინამძღოლის ფუნქციის თავის თავზე აღებას საერთაშორისო პოლიტიკაში. აქედანვე იღებს სათავეს დიდი ბრიტანეთის და აშშ-ის განსაკუთრებული ურთიერთობა, რაც დღემდე ითვლება დემოკრატიული ინსტიტუტების გავრცელების ყველაზე მნიშვნელოვან გარანტად. აქ მივადგებით ისეთ სფეროს, სადაც თავისთავად დაისმის კითხვა, არსებობს კი „დემოკრატია“ ამ ქვეყნის ძლიერთა ეროვნული ინტერესებისგან დამოუკიდებლად, ანუ იმ ინტერესებისა, რომლის უკანაც იგულისხმება საკუთარი ეროვნული ღირსების განდიდება პლუტოკრატიულ საფუძველზე? როგორც არ უნდა იყოს, „დემოკრატია“ მაინც არ არის ისეთი ცნება, მარტივად „კარგისა“ და „ცუდის“ კრიტერიუმებით შეფასებას რომ ექვემდებარებოდეს.

დემოკრატიზმი და რეაქცია მე-19 საუკუნეში

დემოკრატიის საკითხი საკვანძო პრობლემატაა ევროპის ახალ და უახლეს ისტორიაში, იგი ცხადდება უმაღლეს საკაცობრიო ღირებულებად, ხოლო მისთვის ბრძოლა მაღალი იდეალებისთვის ბრძოლად განიხილება მრავალი ისტორიკოსის მიერ. სწორედ დემოკრატიზმის სახელით ჩამოერთვა პოლიტიკური ძალაუფლება სამეფო დინასტიებს და გვაროვნულ არისტოკრატias. რ. შტაინერი არ მისტირის არც ერთი ძველი ფორმაციის დასასრულს, რადგან მისთვის ცხადია: სისხლისმიერ-გვაროვნულმა ადგილი უნდა დაუთმოს სულისა და ჭეშმარიტების პრინციპს, თუმცა „დემოკრატიზმის“ ცნება მისთვის მაინც ფარდობითია და ცალსახად ხალხის ძალაუფლებას როდი გულისხმობს: „მე არ ვეწევი პოლიტიკას, ამადაც არაფერს ვამბობ არც დემოკრატიის სასარგებლოდ, არც საწინააღმდეგოდ... მე მსურს მხოლოდ ფაქტები გადმოვცე. ახალ ეპოქაში სვლა დემოკრატიზაციისკენ მეტნაკლებად დაჩქარებული ტემპით მიმდინარეობს, ასე რომ ამასთან ერთად წარმოიქმნება სხვადასხვა ნაკადები... და ყოველთვის მცდარია ერთი ნაკადის განხილვა იქ, სადაც მრავალი იყრება ერთად. მე ვიტყვოდი ასე: მწვანე და წითელი ნაკადები ერთად მიედინებიან... ადამიანები კი, როგორც

წესი, ერთგვარი ჰიპნოზის ქვეშ არიან მოქცეულნი, ისინი ყოველთვის მხოლოდ ერთ ნაკადს ხედავენ და ვერ ამჩნევენ სხვადასხვა ნაკადების ისტორიულ პარალელიზმს... მე ვამბობ, რომ ვითარდება სულიერი არისტოკრატია იმ დემოკრატიის პარალელურად, რომელიც მოქმედებდა საფრანგეთის რევოლუციაში, ვითარდება ლოჟების არისტოკრატია. თუ ადამიანს ჩვენს დროში სურს ნათლად ხედავდეს, თუკი მას სურს სამყაროში ღიად გამოსვლა და მისი გაგება, იგი არ უნდა გაჩერდეს დემოკრატიულ ლოგიკაზე, — რომელიც მართლ-ზომიერია მხოლოდ საკუთარ გარემოში, — სადაც ცარიელი ფრაზებია დემოკრატიული პროგრესის შესახებ და ა. შ. არამედ საჭიროა ყურადღება მივაპყროთ იმ „დამატებებს“, რომელიც თავს იჩენს მცირე ჯგუფის მისწრაფებაში ხელთ იგდოს ძალაუფლება იმ საშუალებებით, დაფარული რომ არის ლოჟების წიად, აგრეთვე სუგესტიური (ე. ი. ჰიპნოტურ-ჩაგონებითი) რიტუალების დახმარებით.“

ცხადია, რომ განსაკუთრებით იაკობინური დიქტატურის შემდგომ ლოჟების ეს ფსევდოარისტოკრატია ევროპაში რევოლუციონერების ძვლებზე აღმოცენდა. განა არსებობდა კი ძალა, რომელსაც შეეძლო ხელი შეეშალა ამისთვის? რამდენადაც დესტრუქტიულნი იყვნენ რევოლუციონერები თავიანთი ჟინით, რაც შეიძლება სწრაფად მოეხდინათ რადიკალური ცვლილებები საზოგადოება-

ში, იმდენადვე დესტრუქტიული იყო მე-19 საუკუნის დასაწყისის რესტავრატორული მოძრაობა და საერთაშორისო რეაქცია თავისი ბრმა და ყრუ კონსერვატიზმით. თუ გრაფ სენ-ჟერმენს თავისუფლებისკენ „ნელა განვითარების“ პოსტულატს მიაწერენ, რესტავრატორული მოძრაობა სულაც არ ფიქრობდა პიროვნების თავისუფლების ოდესმე დაშვებას, ხოლო რაიმე „განვითარებაზე“ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ლაპარაკიც კი ზედმეტი იყო. ასეთი მოღვაწის კლასიკური ნიმუშია ავსტრიის კანცლერი თავადი მეტერნიხი. გვაროვნული არისტოკრატიის აბსოლუტური ძალაუფლების მომხრეს ყველგან იაკობინელობა და სახელმწიფოსთვის სახიფათო ინტრიგები ელანდებოდა. თვით ბერძნების აჯანყება ოსმალთა წინააღმდეგ, რომელიც დაიწყო 1821 წელს, მისთვის „რევოლუციონერთა“ ხრიკები იყო, მიმართული სულთნის „ლეგიტიმური“ ხელისუფლების წინააღმდეგ. თავის მემუარებში იგი ერთ ქვაბში ხარშავს რევოლუციონერებს, პროტესტანტულ სექტებს და ყველა ისეთ მოძრაობას, რომელიც მოწადინებულია „რელიგიურ სფეროში რწმენა განსჯითა და კრიტიკით შეცვალოს, ხოლო ქრისტიანულმა მორალმა უნდა შეცვალოს ქრისტეს კანონი, როგორც ის ინტერპრეტირებულია ქრისტიანობის ავტორიტეტების (ე. ი. კათოლიკური ეკლესიის, კ. გ.) მიერ“. მისი თქმით, ამ ხალხის მიზანია „ავტორიტეტის დამხობა და პიროვნებათა განთავისუფ-“

ფლება“. ცხადია, ამგვარ შეუვალ კედელთან ვერაფერს გააწყობდნენ ისეთი რელიგიური მოძრაობები, რომელთაც შეეძლოთ ახალი იმპულსების შეტანა სოციალურ პლანში: თუნდაც ფრანგი იანსენისტები, მთელს ევროპაში გავრცელებული „ბიბლიური საზოგადოება“, აგრეთვე გერმანელი სოციალ-პიეტისტები.

შემთხვევითი არ არის ის ფაქტიც, რომ მეტერნიხის სახელი რუსეთის მეფე ნიკოლოზთან, რომის პაპთან და საფრანგეთის პრემიერმინისტრ გიზოსთან ერთად ფიგურირებს კარლ მარქსის მიერ 1848 წელს გამოცემულ „კომუნისტური მანიფესტის“ პირველივე ფრაზაში — „აჩრდილი დადის ევროპაში...“ ორი წლით ადრე მეტერნიხმა პირველად ახსენა „კომუნისტური ძალები“ კრაკოვის აჯანყებასთან დაკავშირებით, რომელიც სინამდვილეში მოაწყვეს პოლონელმა ნაციონალისტებმა რუსეთის უღლის გადასაგდებად. გარკვეული სიმართლე მარქსის ნათქვამშიც არის: ზემოთჩამოთვლილმა სახელმწიფო კაცებმა თავიანთი რეაქციულობით მართლაც პოზიერი ნიადაგი შეუქმნეს კომუნიზმის აჩრდილს, რომელიც სრულ რეალობად იქცა 1917 წლის ოქტომბრის გადატრიალების შემდეგ.

მე-19 საუკუნე ზოგადად ეროვნული სახელმწიფოს საუკუნედ ითვლება. 1815 წლის ვენის კონგრესის შემდეგ აქ დამყარდა ისეთი წესრიგი, რომელმაც თითქმის ასი წელი გაძლო — პირველ მსოფლიო ომამდე. დემოკრატიის წინააღმდეგ

ბრძოლის სახელით დიდძალი სისხლი დაიღვარა, ხოლო დემოკრატიის სახელით მიღწეულ იქნა სრულიად სხვა მიზნები, რომელთაც საერთო ნაკლებად აქვთ მასთან. როგორც ეროვნულობის, ისე დემოკრატიის იდეების ბოროტად გამოყენება მე-20 საუკუნეშიც მომხდარა არაერთგზის. და მაინც: ის სახელმწიფო ან ერი, სადაც დემოკრატიას უბრალოდ უარჰყოფენ, როგორც მიუღებელ რასმე, საერთოდ ვერაფერს მიაღწევს.

დემოკრატიზმის ცნებამ ამერიკაში დიდი ევოლუცია განვლო მე-19 საუკუნის დასაწყისიდან დღემდე. ასე მაგალითად, უოლტ უიტმანისთვის იგი თითქმის რელიგიური ცნება იყო, ხოლო ამერიკის აღთქმული ქვეყანა, რომელიც მოწოდებული იყო ებრძოლა მისი გამარჯვებისთვის. ამისგან ერთი შეხედვით არ განსხვავდება აშშ-ის პრეზიდენტის, ჰარი ტრუმენის (1945-1953) შეხედულება, რომლის მიხედვითაც „მთელმა მსოფლიომ უნდა გადაიღოს ამერიკული სისტემა, ვინაიდან ამერიკულ სისტემას შეუძლია თავი შეინარჩუნოს თვით ამერიკაში, თუკი ის მთელი მსოფლიოს სისტემა გახდება“. და მაინც, ტრუმენისეული ვარიანტი უკვე წმინდა კომერციალიზმს გულისხმობს. მოუტანს ეს სისტემა სიკეთეს რომელიმე პატარა ქვეყანას, რომელსაც, ვთქვათ, გააჩნია მდიდარი ისტორია და მაღალი კულტურა? რატომაც არა, თუკი ეს სისტემა ნამდვილ დემოკრატიულ წესრიგს და სამოქალაქო საზოგადოებას გულისხმობს, თანაც გაითვალისწინ-

ნებს ასეთი ქვეყნის ეროვნულ სპეციფიკას და ეთნოფსიქოლოგიას. მაგრამ თუ დამახინჯებული სახით გადმოინერგება, მაშინ იქ დამკვიდრდება პრინციპი უვარგისის და ჩამორჩენილის სელექტირებისა, გაბატონდება კლექტოკრატიული სისტემა. ასეთი ქვეყანა იოლად დაემსგავსება „ბანანის რესპუბლიკას“, რომელსაც საკუთარი ასანთის წარმოებაც კი არ შეუძლია.

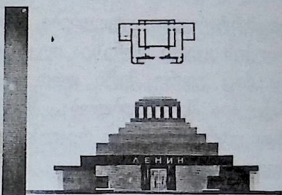
დემოკრატია რომ იდეალური ფორმა არ არის, არ-ახალია, იგი უნდა განვითარდეს გარკვეულ დონემდე, რომ შესაძლებელი გახდეს მისი ორგანული გადაზრდა სახელმწიფო მოწყობის უკეთეს ფორმაში. ამისთვის დემოკრატიული სისტემა, სამართლებრივი ინსტიტუტები, აგრეთვე ფინანსური და ეკონომიკური ურთიერთობები ყოველ დროს საჭიროებდნენ და ამჟამადაც საჭიროებენ ახალ სოციალურ იმპულსებს და იდეებს, რომლებიც შესაძლოა წამოვიდნენ ეპოქის ჯანსაღ მოთხოვნილებათა შესაბამისად მოაზროვნე ადამიანთა წრეებიდან და ხელი შეუწყონ საზოგადოების ჰუმანიზაციას. წინააღმდეგ შემთხვევაში ეკონომიკური სისტემისა და სახელმწიფო ინსტიტუტების მოჩვენებითი ფუნქციონირება იქნება მხოლოდ ადამიანურ მანკიერებათა გამომხატველი და ასპარეზი კრიმინალური მიდრეკილებების მქონე ძალთა უსაზღვრო თამაშებისა. ახალი დროის ეროვნული სახელმწიფო, ძალიანაც რომ მოინდომოს, ვეღარ შესძლებს გააკონტროლოს ისინი ან კორექტივი შეიტ-

ანოს შექმნილ ვითარებაში. დიდი ხანია, რაც მთავრობებმა ფაქტიურად დაკარგეს კონტროლი ფულის მიმოქცევაზე, რომელიც ქვეყნიდან ქვეყნებში თავისუფლად გადაედინება. ამავე დროს არ ჩანს არანაირი მექანიზმი, თუ როგორაა შესაძლებელი იდეების, ტექნოლოგიების, საქონლის და მიგრაციის ნაკადთა მართვა და ეს უკვე ფიქციად აქცევს არამართო ქვეყნების საზღვრებს, არამედ თვით სახელმწიფოსაც. ფიქციადაა ქცეული ადამიანის ელემენტარული უფლებები, რომელთა დაცვაც თითქოს ყველა დონეზეა დეკლარირებული; თუმცა რაც უფრო მეტი დრო გადის, მით უფრო ნაკლებია შესაძლებლობა, პრაქტიკულად იქცეს მათი უზრუნველყოფა რეალპოლიტიკის წარმართველ პრინციპად.

ზისმარკი

ლენინის დამფინანსებლები

ინგლისურ იუმორზე განსხვავებული შეხედულებანი არსებობს. ბევრი თვლის, რომ იგი მეტიმეტად ინტელექტუალური და გასხეპილია, თუმცა მისი არ-შეფასებაც ცუდია, მეტადრე როდესაც პოლიტიკას ეხება საქმე. 1890 წელს ბრიტანულმა იუმორისტულმა ჟურნალმა „თრასტ“ (სიმართლე) დაბეჭდა კარიკატურა „კაიზერის სიზმარი“. მინაწერი იუწყებოდა, რომ რედაქციას ხელში ჩაუვარდა მასალები იმ ჰიპნოტური სეანსისა, რომლის ქვეშაც მოექცა გერმანიის კაიზერი ვილჰელმ II. მას დასიზმრებია საკუთარი დამხობა თავის კომპანიონთან, ავსტრო-უნგრეთის კაიზერთან ერთად, რაინზე გავლებული საზღვარი საფრანგეთთან, აღმოსავლეთ პრუსია, დაკავშირებული გერმანიასთან „პოლონეთის კორიდორით“, ბალკანეთის სლავთა კონფედერაცია, დამოუკიდებელი პოლონეთი, ჩეხოსლოვაკია და ფინეთი, აგრეთვე რამდენიმე რესპუბლიკად დაყოფილი გერმანია, ხოლო რუსეთის იმპერიის ადგილას ეწერა: „რუსული უდაბნო“.

ფაქტია, რომ ის, რაც კაიზერს „დაესიზმრა“, პოლიტიკურ რეალობად იქცა სულ რაღაც 28 წელიწადში. რას იზამ, ცალკეულ საკითხებში ბოროტი სიზმარია, მაგრამ, საუბედუროდ, ახდენილი. განსაკუთრებით მსურს ყურადღების გამახვილება „რუსულ უდაბნოზე“, რომლის ისტორიაც ალბათ 1917 წლის ოქტომბრიდან დაიწყო, ხოლო ბრმა

იარაღის როლი გერმანიის კაიზერის ხელისუფლებამ შეასრულა. იმ წლის აპრილში გერმანიის გენერალური შტაბისა და რაიხსკანცლერ ბეტმან-ჰოლვეგის პირდაპირი ხელშეწყობით ლენინი თავისი შვეიცარიული ემიგრაციიდან „დალუქული ვაგონით“ გერმანიის, დანიის, შვეციის და ფინეთის გავლით გადაყვანილ იქნა რუსეთში. ლუდენდორფი და გერმანიის სარდლობა დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ ამით გააკეთეს გენიალური სვლა: ლენინი წარმატებით დააგვირგვინებდა რევოლუციას, დადებდა ზავს გერმანიასთან და ამ უკანასკნელს მიეცემოდა შესაძლებლობა, მთელი ძალები გადაესროლა დასავლეთის ფრონტზე. ლუდენდორფი თავის მემუარებში წერდა: „ლენინისათვის დახმარების აღმოჩენით ჩვენი მთავრობა თავის თავზე იღებდა განსაკუთრებულ პასუხისმგებლობას. სამხედრო თვალსაზრისით ეს ღონისძიება გამართლებული იყო რუსეთის დამარცხების მწვავე აუცილებლობის გამო.“

ისტორიამ მალევე აჩვენა, თუ რამდენად არაშორსმჭვრეტელური იყო გერმანიის მხრიდან ლენინის შეგზავნა რუსეთში, მისთვის ფინანსური და პოლიტიკური მხარდაჭერის აღმოჩენა. ჯერ ერთი, გერმანიის არმია დასავლეთის ფრონტზე ისედაც განწირული იყო, იგი ვერასგზით ვერ გაუძლებდა მოკავშირეთა იერიშს, რამდენადაც ისინი ჯარის რაოდენობითაც და სამხედრო პოტენციალითაც აღემატებოდნენ მას, მეტადრე ომში აშშ-ის ჩაბმის შემდეგ. ასეც მოხდა: 1918 წლის 8 ივნისს მოკავში-

რეებმა გაარღვიეს დასავლეთის ფრონტი, რამაც საბოლოოდ გადაწყვიტა პირველი მსოფლიო ომის ბედი. თუ როგორ აზროვნებდა პრუსიელი სალდაფონი ლუდენდორფი 1917 წელს, დაფიქსირებულია ავსტრიელი დიპლომატისა და ბანკირის, ფელიქს ზომარის მემუარულ წიგნში. აქედან ჩანს, რომ რუსეთის რევოლუცია გერმანიის მთავარსარდლისთვის ძალზე მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო, ხოლო ამერიკის ჩართვა მსოფლიო ომში — მხოლოდ უმნიშვნელო დეტალი. ამავე დროს ლუდენდორფი იმედოვნებდა, რომ გერმანიის არმია გაიჭრებოდა კავკასიისკენ და დაეუფლებოდა ნავთობს, საიდანაც რუსეთი თავისი ნავთობის 3/4-ს იღებდა. საუბრის ბოლოს გენერალი დასძენს, რომ ომის წაგება სულაც არ იქნება ურიგო გერმანიისთვის, რადგან ამ მარცხიდან პრუსია უფრო დიდი აღსდგება, ვიდრე ოდესმე ყოფილა თავის ისტორიაში.

მეორეც, მე-20 საუკუნეში სრული სიბეცე იყო ისეთი ნაბიჯის გადადგმა, რომელიც ხელს შეუწყობდა რომანოვების რუსეთზე გაცილებით აგრესიული, ექსპანსიური და იდეოლოგიზირებული სახელმწიფოს შექმნას და ეს მართლაც საბედისწერო გამოდგა გერმანიისთვის. ვიდრე გერმანიის ერთ ნაწილს იგივენაირ „რუსულ უდაბნოდ“ აქცევდა, საბჭოთა ხელისუფლება იმედის თვალით უყურებდა გერმანიის მუშათა მოძრაობას და დარწმუნებული იყო, რომ „სოციალისტური რევოლუცია“ აქ გარდაუვალია. ჯერ კიდევ ტუხაჩევსკის არმია, რომელ-

მაც 1920 წელს სცადა პოლონეთის ოკუპაცია, სინამდვილეში მიზნად ისახავდა პლაცდარმის შექმნას გერმანიის ტერიტორიაზე მოქმედებისთვის, თუკი იქ დაიწყებოდა მუშათა მღელვარება და გამოსვლები.

რევოლუციის პერიოდში შუამავალი გერმანიის ხელისუფლებასა და ბოლშევიკებს შორის იყო რუსეთის იმპერიიდან გამოსული ემიგრანტი ალექსანდრე ჰელფანდი, იგივე პარვუსი. რუსი ისტორიკოსი დ. ვოლკოვონოვი თავის წიგნში ლენინის შესახებ ამ პრობლემასთან დაკავშირებით წერს: „მე კატეგორიულად ვერ მოვყვები იმის მტკიცებას, რომ ეს საკითხი ჩემი წიგნის გამოქვეყნების შემდეგ ბოლომდე ნათელი გახდება. ეს დიდი საიდუმლოა. ბოლშევიკების ვიწრო წრის მრავალი აქცია ხორციელდებოდა სიტყვიერ საფუძველზე. ოქტომბრის გადატრიალების შემდეგ ბევრი დოკუმენტი განადგურებულ იქნა, მით უმეტეს ლენინმა იცოდა საიდუმლოთა შენახვა.“ დროებითი მთავრობის თავმჯდომარე კერენსკი ოქტომბრის გადატრიალებიდან ორი ათეული წლის შემდეგ წერდა, რომ ბოლშევიკთა ხაზინადარის, განუცკისა და პარვუსის ფინანსურ მაქინაციებს გაგრძელება ჰქონდათ პეტერბურგის „ციმბირის ბანკში“, სადაც სტოკჰოლმიდან ბერლინის გავლით გადმორიცხულ იქნა უზარმაზარი თანხები. ჰაინც პუაიფერი თავის წიგნში მიუთითებს ლენინის და ბოლშევიკების ისეთ დამფინანსებლებზე, რომლებიც ოპერირებდნენ გერმანიის ტერიტორიაზეც და მის

გარეთაც, ისინი გაცილებით შორსმჭვრეტელნი იყვნენ, ვიდრე ბერლინის მთავრობა: როტშილდის ბანკი ფრანკფურტში, ოლაფ აშბერგის ბანკი სტოკჰოლმში, რაინ-ვესტფალიის სინდიკატი ჟივოტოვსკის ხელმძღვანელობით (ამ უკანასკნელის სიძე გახლდათ ლ. ტროცკი). ლენინმა ამას გარდა მიიღო რ მილიონი დოლარი ოქროთი ბერლინელი ვარბურგისგან, რომელიც ენათესავებოდა ამერიკელ ვარბურგს, იმჟამად ცნობილ ბანკირს და ამავე ფინანსური დინასტიის წარმომადგენელს. ამ შემთხვევაშიც პარვუსი ასრულებდა შუამავლის როლს. ზემოხსენებული ავტორის ცნობით, ლენინი და ტროცკი იყვნენ ფრანგული ლოჟის „არტ ე ტრავაილ“ (ხელოვნება და შრომა) წევრები და აქედან გამომდინარე ავტომატურად შედიოდნენ „შრომის გენერალურ საზოგადოებაში“. ეს ორგანიზაცია აწყობდა გაფიცვებს და იბრძოდა მუშათა ინტერესებისათვის, თუმცა იმავდროულად იდგა „დიდი აღმოსავლეთის“ ლოჟის ზეგავლენის ქვეშ. ამ უკანასკნელის გროსმაისტერი გრუსიე ბოლშევიკურ ხელისუფლებას შუამავლობდა სოციალისტ პრეზიდენტ მილიერანთან: იგი ხელისუფლების სათავეში იმყოფებოდა 1920-1924 წლებში და ასევე დაახლოებული იყო დიდ ლოჟასთან.

რაც შეეხება ნიუ-იორკელი ფინანსისტების როლს 1917-1920 წლების საბედისწერო მოვლენებში, იგი საფუძვლიანად შეისწავლა და წარმოაჩინა ამერიკელმა ისტორიკოსმა ენტონი სატონმა თავის შრომაში „უოლ სტრიტი და ბოლშე-

ვიკური რევოლუცია“ (1974). ამ შრომაში, რომელიც ამ ავტორის სხვა წიგნების კვალობაზე ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობას წარმოადგენს და რომელიც პრაქტიკულად არც ერთ ბიბლიოთეკაში და კატალოგებში არ მოიძიება, აღდგენილია პარადოქსული სურათი: ერთის მხრივ ტროცკის ვიზიტი ნიუ-იორკში 1917 წლის დასაწყისში, მის სახელზე ამერიკული პასპორტის გაცემა, ამერიკული „წითელი ჯვრის“ დელეგაციის ვიზიტი რუსეთში 1917 წლის შემოდგომაზე, რომელიც უოლსტრიტის ბანკირებისგან და ადვოკატებისგან შედგებოდა, რუსული ოქროთი ვაჭრობა ბოლშევიკთა დასაფინანსებლად, აგრეთვე პროკომუნისტური მწერლების ხელშეწყობა, და მეორეს მხრივ ანტი-ბოლშევიკური პროპაგანდის გაშლა, თეთრგვარდიელებისა და კონტრრევოლუციური ელემენტებისადმი მხარდაჭერა ერთი და იმავე წრეების მიერ იმართებოდა.

საინტერესოა ისიც, რომ ამ პერიოდიდან მოყოლებული განსაკუთრებულ აღორძინებას განიცდის ებრაელთა შეთქმულების თეორია, რომლის ფესვებიც ალბათ შუასაუკუნეების ინკვიზიციაშია საძიებელი. ამ თეორიის მიხედვით, ყველა ებრაელი, ფაქტიურად მთელი ერი, დამნაშავეა რუსეთის რევოლუციაში. როგორც წესი, ამის გასამართლებლად მოიხმობენ ხოლმე ცარისტული „ოხრანკის“ შავრაზმელთა მიერ შექმნილ „სიონის ბრძენთა ოქმებს“. მსგავსი თეორიები დღესაც პოპულარულია დასავლეთის ნეონაციისტურ წრეებში.

როგორც ჩანს, ამ თეორიის შეგნებული კულ-
ტივირება ხდებოდა ნამდვილი კვალის, აგრეთვე
ნამდვილი მიზეზების და თემების მიჩქმალვის
მიზნით. სატონის თქმით, უოლ სტრიტის ებრაუ-
ლი წარმოშობის ბანკირები ბოლშევიკების დაფი-
ნანსებაში უმნიშვნელო როლს თამაშობდნენ, ხოლო
არაებრაელი როკფელერი, მორგანი, ტომსონი და
სხვები — ძალზე მნიშვნელოვანს.

ასევე შეკითხვებს ჰბადებს თეზა, თითქოს
ანტანტის ქვეყნების მთავრობებს აწყობდათ კერ-
ენსკის დროებითი მთავრობა და ნამდვილად
სურდათ მისი დახმარება. კერენსკისგან მათ მოითხ-
ოვეს ახალი შეტევის განხორციელება გერმანიის
აღმოსავლეთის ფრონტზე, თუმცა ცხადი იყო, რომ
გაჩანაგებული ქვეყანა და დემორალიზებული არმია
ვერაფერს გახდებოდა. შეტევა, რომელიც არმიის
მხოლოდ ერთმა ნაწილმა წამოიწყო, მალევე
ჩაიფუშა. ამის შემდეგ კიდევ უფრო აქტუალური
გახდა ლენინის ლოზუნგი „მშვიდობა ნებისმიერ
ფასად და მთელი მიწა გლეხებს“, რამაც გარდაუ-
ვალი გახდა ოქტომბრის გადატრიალება.

იმავე კერენსკის ცნობით, ავსტრია მზად იყო
გამოსულიყო შუაევროპული სამხედრო ბლოკიდან
და თავისი გზებით ეძიებდა ზავს რუსეთთან, ხოლო
გერმანია ჩქარობდა გადატრიალების მოწყობას,
რათა ამით ხელი შეეშალა ასეთი ზავისთვის.
დროებითმა მთავრობამ 1917 წლის 24 ოქტომბ-
ერს უკვე ოფიციალურად მიიღო წინადადება
ავსტრიისაგან სეპარატულ ზავზე. ცხადია, კერენ-

სკი ვერ აანალიზებს, თუ რომელ წრეებს გერმანიაში და გერმანიის გარეთ არ აწყობდათ რუსეთის დაზავება ავსტრიასთან, რასაც შესაძლოა ქვენიშნისთვის თავიდან აეცილებინა ოქტომბრის მოვლენები.

ლენინი სწორედ იმ ახალი ადამიანის ტიპს განეკუთვნება, რომელშიც ცნობიერება სტიქიურ ძალად ვლინდება, მხოლოდ ნეგატიურ პოლუსზე. გრიგოლ რობაქიძემ მას რევოლუციის ბედი უწოდა და ამით ზუსტად დაახასიათა მისი ფენომენი. რამდენადაც ბოროტი, სასტიკი და დემონიური იყო მისი ინტენციები, იმდენად უფრო ყოვლისმომცველად და საფუძვლიანად ხორციელდებოდნენ ისინი პრაქტიკაში. მისი ნააზრევნი, მითითებანი, თეზისები და გამოსვლები აბსტრაქტული პოლიტიკური პროგრამა როდია, არამედ უმოკლესი და ულოგიკურესი გზა მიზნისაკენ, რომელიც არ ითვალისწინებს შესაძლო მსხვერპლისა და ჰუმანიტარული კატასტროფის ფაქტორებს. რაც შეეხება თავად მიზანს, იგი სრულიად უტოპიურია, თუმცა ხალხის დიდი მასა მიზნებისა და საშუალებების შეუსაბამობას ან ვერ ამჩნევს, ან შეგუებულია ამასთან. პოლიტიკური „სკოლა“, რომელიც ლენინმა დააარსა, დღემდე მოქმედია ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე.

„კაპიტალიზმი თავად მოგვეყიდის იმ თოქს, რომელზეც მას ოდესმე ჩამოვკიდებთ“ — აცხადებდა ლენინი. ამგვარი განცხადების საფუძველი მას ნამდვილად ჰქონდა, ყოველ შემთხვევაში გარ-

ეგანი ფაქტებიდან გამომდინარე. რუსეთის სამოქალაქო ომის შემდეგ დასავლეთი ნამდვილად არათუ არ ფიქრობდა ჯვაროსნული ლაშქრობის დაწყებას საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ, არამედ 1920 წლიდან მოყოლებული ახალი ტექნიკით და ფინანსებით ამარაგებდა მას. ბრიტანიზმის მესვეურთა უტყუარმა ალლომ უკვე მაშინ ამოიცნო პოტენციური მოკავშირე მომავალ დაპირისპირებაში: დიდი ბრიტანეთი იყო პირველი, რომელმაც 1924 წელს საბჭოთა რუსეთი სცნო. ხოლო ვერსალის ზავის უმძიმესი პირობებით დაკაბალებული გერმანია, რომელსაც მთლიანად დაეკისრა პირველი მსოფლიო ომის ბრალეულობა, არ აპირებდა დათმობას: რევანშისტული ძალები უკვე ახალ ომზე ფიქრობდნენ.

პოლიტიკური „ისტებლიშმენტის“ წარმოქმნა

საიდუმლო საზოგადოებები მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენდნენ როგორც ბრიტანულ, ისე საერთოევროპულ პოლიტიკაზე პირველი მსოფლიო ომის პერიოდში, თუმცა ეს ევროპული კატასტროფის ერთ-ერთი და არა ერთადერთი ფაქტორია. ასევე ანგარიშგასაწევია ის გარემოება, რომ პოლიტიკის სფეროში მოღვაწე პირთა უმრავლესობას არ გააჩნდა სათანადო მორალური პასუხისმგებლობა და არც ინდივიდუალური, დამოუკიდებელი აზროვნება. ამასთან დაკავშირებით რ. შტაინერთან ვკითხულობთ, რომ ანგლოსაქსურ სამყაროში ძალზე ძლიერია „სულიერი დისციპლინა“. ასე მაგალითად, ექსვინი (დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრი 1908-1916 წლებში) და გრეი (საგარეო საქმეთა მინისტრი იმავე კაბინეტში), „რომლებიც არსებითად უცოდველი კურდღლები იყვნენ, (მასონურმა დისციპლინამ) გადააქცია თავის მარიონეტებად, თოჯინებად... გრეის შესახებ ერთმა მისმა კოლეგამ თქვა: იგი ტოვებს გამუდმებულად რაღაცაზე კონცენტრირებული ადამიანის შთაბეჭდილებას, რამდენადაც თავში არ მოსვლია არც ერთი საკუთარი აზრი. აი, ასეთ ხალხს მუდამ პოულობენ, როდესაც სჭირდებათ მარიონეტები მსოფლიო თეატრისათვის.“

პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ ანგლოსაქსური პოლიტიკის სიმძიმის ცენტრმა უკვე ოკეანის

გალმა, ამერიკაში გადაინაცვლა. ამ დროიდან მოყოლებული აშშ თანდათანობით სუპერსახელმწიფო ხდება. აქ ყალიბდება გარკვეული პოლიტიკური ისტებლიშმენტი, რომელიც ნაწილობრივ თავის თავზე იღებს იმ ფუნქციებს, რომელთაც მანამდე მთლიანად საიდუმლო საზოგადოებები ასრულებდნენ. ისტებლიშმენტის წარმომადგენლები ერთიანდებიან სხვადასხვა კლუბებში, სადაც ნაცნობობისა და პარტნიორობის საფუძველზე არაერთი საკითხი წყდება. მათ შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია 1921 წლიდან მომქმედი „საგარეო ურთიერთობათა საბჭო“. გასაიდუმლოების პრინციპი საერთაშორისო პოლიტიკის სფეროში კვლავაც მოქმედია. ვუდრო ვილსონის 14 პუნქტი (1918 წ.), რომელმაც ფაქტიურად განსაზღვრა წესრიგი ევროპაში პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ, პირველივე პუნქტში მოითხოვს ყოველგვარი საიდუმლო დიპლომატიის შეწყვეტას. მსგავსი მოთხოვნა ცარიელ ფრაზად დარჩა: მე-20 საუკუნის ისტორია სრულიად საპირისპირო სურათს გვიჩვენებს.

ამ ახალ ისტებლიშმენტს მხედველობიდან არ გამორჩენია მსოფლიოში მიმდინარე არც ერთი პოლიტიკური პროცესი. 20-იანი წლებიდან მოყოლებული მისი ყურადღება, გარდა საბჭოთა კავშირისა, განსაკუთრებით გერმანიისკენ იყო მიპყრობილი, სადაც რევანშისტული განწყობილება სულ უფრო ძლიერდებოდა, განსაკუთრებით მიუნხენის პუტჩის (1923) შემდეგ. ენტონი სატონი თავის წიგნში „უოლ სტრიტი და ჰიტლერის აღზევება“ (1976) ჩამოთვლის იმ ამერიკულ კონცერნებს, აგრეთვე

მათ პარტნიორ ფირმებს გერმანიაში, რომელთაც გადამწყვეტი როლი ითამაშეს ნაციონალ-სოციალისტური პარტიის საარჩევნო კამპანიის დაფინანსებაში 1933 წელს. ამერიკელთა მხრიდან აღსანიშნავია სტანდარტ ოილის კომპანია, ხოლო აქ ჩამოთვლილ გერმანულ მულტინაციონალურ კონცერნებს ამერიკელი დირექტორები ჰყავდათ და მათი დაფინანსება მნიშვნელოვანწილად ოკეანის გაღმიდან ხდებოდა. წიგნში დასახელებული არიან აგრეთვე ისეთი მსხვილი ბანკირები, როგორებიც იყვნენ კურტ შრიოდერი და ფრიც ტისენი, აგრეთვე ჰიალმარ შახტი, გერმანიის ეკონომიკური პოლიტიკის არქიტექტორი 30-იან წლებში და პარტიის სპიკერი უცხოური პრესის ხაზით ჰანფშტენგელი. ყოველი მათგანი მჭიდროდ იყო დაკავშირებული აშშ-სთან და ინგლისთან. სატონის მონაცემებით, 1929-1933 წლებში ნაციონალ-სოციალისტურ პარტიას საარჩევნო კამპანიისთვის გადაერიცხა 32 მილიონი დოლარი, მაშინდელი მასშტაბებით უზარმაზარი თანხა. იგი მოხმარდა როგორც საარჩევნო კამპანიას, ისე ქუჩის ბრძოლებს, რომელსაც ჰიტლერის „მოიერიშეები“ ეწეოდნენ სულთმოპოვადი ვაიმარის რესპუბლიკის წინააღმდეგ.

შეცდომა იქნებოდა გვეფიქრა, თითქოს ამერიკელ მაგნატებს მხოლოდ ერთჯერადი ეკონომიკური სარგებელი აინტერესებდათ, მხარს უჭერდნენ რა რუს ბოლშევიკებს და გერმანელ ნაცისტებს. ამ ყოველივეს მიღმა გარკვეული სტრატეგიულ-პოლიტიკური ჩანაფიქრი, გარკვეული იდეოლოგიაა საგულვეტელი.

რუდოლფ შტაინერი თავის დროზე ერთადერთი მოაზროვნე იყო, რომელმაც აღნიშნა, რომ დასავლეთის საიდუმლო საზოგადოებებში ჰეგელს მედიტატიურად კითხულობენ. ისინი თავიანთ სამოქმედო ტაქტიკას აგებენ ჰეგელიანური დიალექტიკის კანონებიდან გამომდინარე. ცხადია, ეს სრულებითაც არ ნიშნავს იმას, რომ ლოჟებიც იმავე სულს ემსახურებიან, რომლითაც შთაგონებული იყო დიდი ქრისტიანი ფილოსოფოსი. აქვე არ ღირს არც იმის დავიწყება, რომ კარლ მარქსმა ჰეგელის ნააზრევის დამახინჯების და გაყალბების შედეგად შექმნა თავისი „დიალექტიკური მატერიალიზმი“. ყოველი მოსახლენი მოვლენა, რომელიც უნდა განხორციელდეს პოლიტიკურ პლანში, ხსენებული საზოგადოებების ადებტთა მიერ იგეგმება შემდეგნაირად: ჯერ იქმნება თეზა, შემდეგ ამას წარმოუქმნიან ანტითეზას, რათა საბოლოოდ განხორციელდეს სასურველი სინთეზი.

სატონის თქმით, ასეთი „ორდენი“, რომელმაც უდიდესი გავლენა მოიპოვა მე-20 საუკუნეში და ფაქტიურად წარმართავდა აშშ-ის პოლიტიკას, არის „თავისქალა და ძვლები“ (Skull and bones)¹. ორ-

1 ორდენის ჩვეულებრივი სახელია „Chapter 322“. იგი 1833 წელს უნდა იყოს დაარსებული გერმანიაში და იქიდანაა იმპორტირებული ამერიკის კონტინენტზე. აშშ-ის პრეზიდენტ-თავან მისი წევრები იყვნენ უილიამ ტაფტი (1909-1913) და ჯორჯ ბუში (1989-1993).

სატონის სიტყვებით, ის მოძრაობა, რომელიც დაამზობს ორდენს, ძალზე უბრალოდ და ეფექტურად იმოქმედებს. მასში გაერთიანებული იქნება 10000-დან 1 მილიონამდე ამერიკელი. ისინი ვერ შეეგუებიან იმ გარემოებას, რომ სახელმწიფო ყელა სფეროში ბოსია და ამჯობინებენ იცხოვრონ კონსტიტუციის მიხედვით. ამ ბრძოლაში თითოეული მათგანი მიიღებს საკუთარ გადაწყვეტილებას და ამგვარად ჩაშლის ორდენის გეგმებს.

დენი თავის რეკრუტებს ძირითადად იელის უნივერსიტეტიდან მოკრებს: ყოველწლიურად მანდ მიიღება 15 უნივერსიტეტდამთავრებული. თუმცა ორდენი კონცენტრირებულია არა საუნივერსიტეტო საქმიანობაზე, არამედ საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროებზე: სამართალზე, აღზრდაზე, ფინანსებზე, მრეწველობაზე. იგი ერთგვარი შესაკრებელია ამერიკის აღმოსავლეთ სანაპიროს პოლიტიკურ-ფინანსური არისტოკრატიისა. ზემოხსენებული „საგარეო ურთიერთობათა საბჭო“, 1954 წელს დაარსებული „ბილდერბერგელების“ დაჯგუფება, აგრეთვე ამ უკანასკნელის ერთგვარი მოდიფიკაცია, ჯ. როკფელერის მიერ 1973 წელს დაარსებული „ტრილატერალური (ანუ სამხმრივი) კომისია“ ორდენის ეგზოტერულ, გარეგან მხარეს წარმოქმნის.

მაშასადამე ორდენისთვის „თეზა“ იყო ბოლშევიკური რუსეთი, მისი ანტიითეზა — ნაცისტური გერმანია. მათ შორის გათამაშებულ კონფლიქტს მოჰყვა „სინთეზიც“, რომლის პირველი სიმპტომი იყო „გაეროს“ შექმნა 1945 წელს. ხოლო საბოლოო მიზანი ჰეგელიანური დიალექტიკის წესით წარმართული პროცესისა, სატონის სიტყვებით, არის „ისეთი საზოგადოება, რომელშიც სახელმწიფო ძალაუფლება აბსოლუტურია, ყოვლისშემძლეა“.

„თავისქალას“ ისტებლიშმენტის ყველაზე კლასიკური წარმომადგენელი მე-20 საუკუნეში იყო ავერელ ჰარიმანი (უმცროსი), რომელიც მეორე მსოფლიო ომის დროს გამუდმებით მოძრაობდა

ვაშინგტონს, მოსკოვსა და ლონდონს შორის: ჯერ როგორც პრეზიდენტ რუზველტის საგანგებო ნდობით აღჭურვილი პირი, შემდეგ როგორც აშშ-ის სრულუფლებიანი ელჩი საბჭოთა კავშირში. იგი ჩერჩილს ახლდა მოსკოვში ვიზიტების დროს 1942 და 1944 წლებში და წარმოადგენდა ამერიკის ინტერესებს სტალინთან მიმდინარე მოლაპარაკებების დროს.

ისააკსონის და თომასის ცნობით, იმ „დიპლომატის“ კოდი, რომლითაც ჰარიმანს თან დაჰქონდა ამ ურთიერთობათა ამსახველი საიდუმლო დოკუმენტები, იყო 322. ეს არის იელის უნივერსიტეტის კლუბ-ლოჟის „თავისქალა და ძვლები“ საკრალური რიცხვი. მისი ტრადიციით, ჩვ. წ-მდე 322 წელს თავი მოიკლა ათენელმა რიტორმა დემოსთენემ და ძმობის ისტორია თითქოსდა აქედან იღებს სათავეს. ჰარიმანმა თავისი კარიერა წარმატებით განაგრძო „ცივი ომის“ პერიოდშიც: პრეზიდენტები ტრუმენი, კენედი, ჯონსონი, ნიქსონი და კარტერი კრიზისულ ვითარებაში მას აგზავნიდნენ ხოლმე კრემლში მოსალაპარაკებლად. ჰარიმანს შესანიშნავი ურთიერთობა აკავშირებდა სტალინთან და ზრუშჩოვთან. საბოლოოდ უკვე 91 წლისამ 1983 წელს მოინახულა სასიკვდილოდ გადადებული ანდროპოვი.

ის პოლიტიკა, რომელიც ავერელ ჰარიმანის მოღვაწეობის პერიოდში ისტებლიშმენტმა რუსეთის მიმართ შეიმუშავა, პირველ ეტაპზე გულისხმობდა ფაშისტური გერმანიის ნეიტრალიზაციას და მის დაძლევას. სსრკ მოკავშირეთა პარტნიო-

რი გახდა მეორე მსოფლიო ომში მიუხედავად იმისა, რომ 1939 წლის მოლოტოვ-რიბენტროპის პაქტში ჩადებული იყო ურთიერთთავდაუსხმელობის პრინციპი. „ცივი ომის“ პერიოდში (რომლის პირველ წლებში ჰარიმანი „მარშალის გეგმის“ დირექტორი იყო) ეს პოლიტიკა გულისხმობდა ევროპაში ბლოკთაშორისი დაპირისპირების მიუხედავად გარკვეული ბალანსის შექმნას, რომელსაც უნდა მოჰყოლოდა „პერესტროიკა“ თვით საბჭოთა კავშირში. მისი მიზანი კი უნდა ყოფილიყო არა დემოკრატიზაცია ან საზოგადოების ჰუმანიზაცია, არამედ ახალი სინთეზი. სატონი ჯერ კიდევ 1984 წელს აღნიშნავდა, რომ ორდენის მიზანია „ახალი მსოფლიო წესრიგის“ მიღწევა. მართლაც, „თავისქაღას“ ისტებლიშმენტის წარმომადგენელმა, პრეზიდენტმა ჯორჯ ბუშმა უკვე 1990 წელს ახსენა „ახალი მსოფლიო წესრიგი“ ამერიკის მეთაურობით.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, როდესაც მისი როლი გარკვეულწილად თავის თავზე აიღო რუსეთის ფედერაციამ, ამ პოლიტიკას ჯერ-ჯერობით სამი ძირითადი პუნქტი უნდა ჰქონდეს: 1. მკაფიო საზღვრები უნდა დადგინდეს რუსეთთან და მისი გავლენის სფეროებთან, ე. ი. ევრაზიასთან, რომელსაც არ გაუვლია რენესანსი, რეფორმაცია და განმანათლებლობა. ეს არ ნიშნავს, რომ მისგან საჭიროა სრული გამიჯვნა, არამედ გათვალისწინებულია გარკვეული დახმარება (უპირველეს ყოვლისა კრედიტებით) და სტრატეგიული პარტნიორობა. 2. ეს პარტნიორობა გულისხმობს, ერ-

თის მხრივ, რუსეთის ჩართვას სამშვიდობო პროცესებში, უწინარეს ყოვლისა ბალკანეთზე. 3. აუცილებელია რუსეთის ისეთ საგარეო-პოლიტიკურ კონსტელაციაში მოქცევა, რომ ეს უკანასკნელი, მიუხედავად თავისი მოსახლეობის ანტიდასავლური განწყობისა, მაინც ევროპასა და ამერიკაზე იყოს ორიენტირებული და არ განავითაროს საგანგებო ურთიერთობანი ჩინეთთან. ჩინეთ-რუსეთის ალიანსი, ბუეზინსკის თქმისა არ იყოს, პრაქტიკულად რთული განსაზოვრციელებელი იქნება, რადგან გაურკვეველია, ვინ იქნება მათში უფროსი ძმა. თანაც ჩინელებს

დღეს დასავლური ტექნოლოგია და მსოფლიო ვაჭრობა უფრო აინტერესებთ, ვიდრე რუსეთი. და მაინც, თუ ეს ალიანსი შედგა, დასავლეთს თვითონ მოუწევს „თეზის“ როლის თამაში, რაც ფრიად უსიამო იქნება მისთვის. ჩინეთი ეკონომიკური განვითარების თვალსაზრისით გიგანტური ნაბიჯებით მიიწევს წინ და მასთან ეკონომიკურ ომს დასავლეთის პოლიტოლოგები 21-ე საუკუნეში მოელიან.

მე-20 საუკუნეში დასავლური პოლიტიკა რუსეთს (ევრაზიას) საკვანძო მნიშვნელობას აკუთვნებდა. მოსალოდნელია, რომ ეს პრინციპი ძალაში დარჩება 21-ე საუკუნეშიც. ამით აიხსნება ის დათმობები და კონცესიები, რომლითაც რუსეთი სარგე-

ბლობს დღეს. „ცივი ომის“ განახლება თეორიულად წარმოსადგენია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი რუსეთი საბოლოოდ აირჩევს ევრაზიულ ორიენტაციას და ჩინეთთან სტრატეგიულ თანამშრომლობას გადაწყვეტს, ხოლო დასავლეთს გადაეწურება იმედი მისი „მობრუნებისა“. ამიტომაც დასავლეთის აქტუალური პოლიტიკა რუსეთის მიმართ შეიძლება განისაზღვროს როგორც „ინტერდიპენდენტიზმი“ (ეს ნეოლოგიზმი მიანიშნებს ერთმანეთზე დამოკიდებულ ორ მხარეზე). ამგვარ კურსს დიპლომატიურ დონეზე დღეს წარმართავს აშშ-ის სახელმწიფო მდივნის მოადგილე სტრობ ტალბოტი, სესილ როუდსის ყოფილი სტიპენდიანტი და „თავისქალას“ არისტოკრატიის წარმომადგენელი, თუმცა იგი მასშტაბით, რასაკვირველია, ჩამოუვარდება ავერელ ჰარიმანს. ამავე დროს ნატო-ს და კრემლსაც საკუთარი კონსოლიდაციისთვის ესაჭიროებათ მტრის ხატი. მათი კონფრონტაცია გარკვეულ ჩარჩოებში სწორედ ამ მიზანს ემსახურება. ჯერ კიდევ 1994 წლის 30 ნოემბრის „ჰერალდ ტრიბუნში“ რიჩარდ კოენი წერდა ბალკანეთის კრიზისთან დაკავშირებით: „ნატო-ს სჭირდება საერთო მტერი და უაზრობაა იმის მტკიცება, რომ სერბებს შეუძლიათ ამ როლის თავის თავზე აღება. ბოსნია დაკარგულია, და მასთან ერთად ნატო-ც. მხოლოდ რუსული საფრთხის განახლებას თუ შეეძლო მისი ხსნა.“ იგივე სცენარი, ოღონდ შებრუნებული როლებით, დღეს კრემლსაც აწყობს.

ხატოვნად რომ ვთქვათ, „თავისქალას“ სიმ-

ბოლო თითქმის შეუმჩნეველი ჭვირნიშანივით მოჩანს საქართველოს ახალი ისტორიის ფურცლებიდან. და მაინც: 1921 წლის 25 თებერვლისა და 1992 წლის 6 იანვრის შედეგთა ლიკვიდაციის შესაძლებლობა ყოველთვის იქნება, რამდენადაც მსოფლიოში მოქმედი ძალებიდან კავკასიას ბოლომდე ვერც ერთი ვერ აკონტროლებს. ზემოთ ნახსენები სამი ძირითადი პუნქტი წარმოქმნის გარკვეულ ჩარჩოს, რომლის ფარგლებშიც შესაძლებელია კორექტურებიც. მაგრამ საქმე ის როდია, საქართველო იპოვის თუ არა გზას დასავლეთისკენ: საქმე უფრო ისაა, ეს ცოცხალი საქართველო იქნება, თუ მისი გვამი, რომელსაც შეასვენებენ „ევროპულ სახლში“. მისი სიცოცხლე იქნება, რომ შესძლოს თავისი ინტერესების აქტიურად შეთავსება დასავლეთის ჯანსაღ, არაეგოისტურ ინტერესებთან. წარმატებით დაგვირგვინების შემთხვევაში ეს ნიშნავს, რომ ქართველთაგან თავგანწირულთა, აგრეთვე ჩეჩენი ხალხის უდიდესმა მსხვერპლმა შედეგი გამოიღო გეოპოლიტიკურ ასპექტში.

ამ მსხვერპლს გააჩნია სხვა, პოლიტიკაზე უფრო მაღლამდგომი ასპექტიც. ყველა ის, ვისთვისაც იგი წმინდათაწმინდაა, ვინც საქართველოს სულიერ მისიას ინდივიდუალურ დონეზე განიცდის, ვისთვისაც ეროვნულობა სუფრის პატრიოტიზმით და მზა ღოზუნგებით არ ამოიწურება, არ დაუშვებს ფორმულას „დასავლეთი დანარჩენი მსოფლიოს წინააღმდეგ“. დასავლეთის სახელით ყოველივე არადასავლურთან ფანატიკური ბრძოლა ახალი რეგიონალ-შოვინიზმის, ფაშიზმის და

ნეოკოლონიალიზმის გამოხატულებაა, ისე როგორც თავის დროზე ყოველივე „არასაბჭოურთან“ დაპირისპირება. ეს „არადასავლური“, ცხადია, არ უნდა გულისხმობდეს რაიმე იმპერიულ იდეოლოგიას, ადამიანურობის წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულს, ეთნიურ წმენდას, ტერორიზმს, დიქტატურას და ა. შ. ავიღოთ საქართველოს დღევანდელი მდგომარეობა: ყველაფერი მიჰყავთ იქითკენ, რომ საზოგადოება ორ ნაწილად დაიყოს. ქართველი ევრაზიელ-კომუნისტებისთვის ყველა, ვინც მათთან არ არის, ამერიკის აგენტია, ხოლო „მედასავლეთეებისთვის“ პრორუსულია ყველა, ვინც მათ უპირობოდ მხარში არ ამოუდგება. გასაგებია, რომ ეს ფანდია, გაუთვითცნობიერებელი ადამიანების თვალის ასაბმელად გამიზნული, ხოლო უმთავრესი ძალაუფლების საკითხია. და მაინც: ეს კოლექტივისტური, არაქართული, არაქრისტიანული ტენდენცია სავსებით უკუგდებული, ამოძირკვული უნდა იქნეს, რადგან იგი სხვის ქვეყნებში ატეხილი ჭირია. ჭეშმარიტი საქართველო მაღლა დგას ასეთ დუალიზმზე, რომელიც სამეურნეო ეგოიზმებიდან და პოლიტიკანური ცდომილებებიდან იშვა. ხოლო მისი სული, იოანეს გამოცხადების მე-10 თავში აღწერილი ანგელოზისდარად, თავს ირისე რომ დაჰნათის და სახე მზისებრ უელავს, ცალი ფეხით ზღვას ეყრდნობა, მეორე ფეხით კი ხმელეთს. ამ ხილვის სახისმეტყველება მიანიშნებს პოლარობათა დაძლევაზე ბუნებრივი და არა ხელოვნური სინთეზის გზით.

ფორსაიტის ახალი საგა

1995 წელს მკითხველის ყურადღება მიიპყრო ინგლისელი მწერლის, ფრედერიკ ფორსაიტის ახალმა წიგნმა, რომელსაც ორიგინალში „აიკონ“ (ხატი) ეწოდება, ხოლო გერმანულ თარგმანში – „შავი მანიფესტი“. ფორსაიტს, ვისი სათავედასავლო რომანებიც ძირითადად შპიონაჟის თემას შეეხება, ამ ნაწარმოების გამო პირადად დედოფალი ელიზაბეტ II-ის მიერ 1996 წელს მიენიჭა „ბრიტანეთის იმპერიის კომანდორის“ წოდება.

ეს წიგნი, ისევე როგორც ჯორჯ ორუელის „1984“ ფუტუროლოგიური ფანტასტიკის ჟანრს მიეკუთვნება. მასში აღწერილია რუსეთი 1999 წელს, რომლის ავადმყოფი და სნეული პრეზიდენტი სასიკვდილოდაა გადადებული, ქვეყანა უმძიმეს ეკონომიკურ კრიზისშია ჩავარდნილი, სიდუხჭირე და მაფია დათარეშობს მის მეტროპოლიაში. ვინმე კომაროვი არის ახალი პოლიტიკური ფიგურა, რომელმაც მოახერხა ძლიერი პარტიული ორგანიზაციის შექმნა. იგი ხალხში იმდენად პოპულარულია, რომ ფაქტიურად არ ჰყავს კონკურენტი პოლიტიკურ სცენაზე. უდავოა, რომ იგი პრეზიდენტი გახდება.

რომელიღაც დამლაგებელმა კომაროვის კაბინეტიდან შემთხვევით ხელს გააყოლა უცნობი საიდუმლო დოკუმენტი. ეს არის დაახლოებით 40-გვერდიანი „შავი მანიფესტი“, ანუ კომაროვის მომავალი ხელისუფლების პროგრამა. აქ ლაპარაკია რუსეთის „ძველი დიდების“ აღდგენაზე, არმიის

რეორგანიზაციაზე, რომელმაც დამპყრობლური ომები უნდა აწარმოოს და დაკარგული ტერიტორიები (ე. ი. რესპუბლიკები) კვლავ შემოიერთოს, ხოლო ჩეჩნები და ებრაელები სავსებით ამოწყვეტილნი უნდა იქნენ.

მოხდება ისე, რომ „მანიფესტი“ ხელში ჩაუვარდება ბრიტანული საიდუმლო სამსახურის უფროსს მოსკოვში, რომელიც ტრადიციულად აღზრდილი, ფრიად ღვთისმოსავი შოტლანდიელი გახლავთ. დოკუმენტის შინაარსი მას ძალზე შეაშფოთებს და გადაწყვეტს ყოველნაირად შეუშალოს ხელი ამ „ახალი ჰიტლერის“ აღზევებას.

ამასობაში მზადდება „ლინკოლნის საბჭოს“ ყოველწლიური შეკრება. ამ კლუბს არ გააჩნია არანაირი წესდება, მისი წევრია ის, ვინც მოწვევას მიიღებს. დათქმულ დღეს უნდა შეიკრიბოს 40-მდე პირი, მათ შორის ლორდ კარინგტონი, ჩარლზ პრაისი (ბანკირი), ელიოტ რიჩარდსონი, ლედი მარგარეტ ტეტჩერი, ჯორჯ ბუში, ჰენრი კისინჯერი, სერ ნიკოლას ჰენდერსონი, სერ ეველინ როტშილდი. შეხვედრა შედგება ჯეკსონის მახლობლად, ვაიომინგის შტატში, ბანკირ საულ ნათანსონის სახლში. შოტლანდიელი იზრუნებს, რომ წრის შეკრებისას დღის წესრიგში შეიტანონ კომაროვის თემა. მართლაც, შეკრების შემდგომ შეიქმნება „საპროექტო ჯგუფი“, რომელმაც ხელი უნდა შეუშალოს კომაროვის გეგმების განხორციელებას. მისი მთავარი აღმასრულებელნი არიან ინგლისელი ნიგელ ირვინგი და ახალგაზრდა ამერიკელი შპიონი იასონ მონკი. ისინი უაქცენტოდ ფლობენ რუსულს, ტერაქტების „ხე-

ლოვნებას“, ტყვიას ტყვიაში სვამენ, შეუძლიათ ნებისმიერი შენობიდან თოკით ჩამოსრიალება. მონსკსა და ირვინგს ეფექტურ დახმარებას გაუწევს ჩეჩენი უმარ გუნაევი. მათი მიზანი რომანის ბოლოს მიღწეული იქნება: კომაროვი, როგორც „ხატი“ უკუგდებულა. რუსეთში ჩამოდის ინგლისში აღზრდილი რომანოვი, სამეფო დინასტიის გვერდითი შტოს შთამომავალი და იგი ხდება რუსი ხალხის მორიგი „ხატი“. ასეთია ფორსაიტის ეს ახალი საგა.

რომანიდან ჩანს, თუ რამდენად მიამიტია ევროპელი მწერალი, როდესაც იგი შეეცდება გადაამუშაოს რუსეთის თემა. არაფერს არ ცვლის არც ის გარემოება, რომ იგი კარგად იცნობს დაზვერვების სტრუქტურასა და საქმიანობას, აგრეთვე ზოგადი წარმოდგენა აქვს დახურული „კლუბების“ შესახებ. დავიწყებ იმით, რომ „შავი მანიფესტის“ იდეა ვინმე კომაროვის თავში არ დაბადებულა მხოლოდ, თუნდაც ეს უკანასკნელი განზოგადოებული სახე იყოს. იგი ერთნაირად მოიცავდა რუსეთის მეფეების, მთავარმმართველების, ეგზარხოსების, თეთრგვარდიელი გენერლების, წითელი კომისრების, გენსეკების და პრეზიდენტების გულსა და გონებას. ამ მხრივ ფრიად მწარე გამოცდილება აქვთ იმპერიის მიერ დაპყრობილ ხალხებს, მეტადრე პოლონელებს, ლიტველებს, უკრაინელებს, ქართველებს, ჩეჩნებს.

ასევე არაადამაჯერებელია რუსი ხალხის მოულოდნელი ფერისცვალება, რომელმაც ერთბაშად აქცია ზურგი თავის ძველ კერპს და ახლისაკენ იბრუნა პირი. რუსეთის ხალხის და საზოგადოების მეტამორფოზა არის ხანგრძლივი, მტკივნეუ-

ლი პროცესი და არავინ იცის, რამდენ ხანს გაგრძელდება იგი. ამას წინ უნდა უძღოდეს საკუთარი ისტორიის სერიოზული, საფუძვლიანი გადაბეჭდვა და ობიექტური დასკვნების გამოტანა, ხოლო ფასეულობათა ახალი სისტემა ნიშნავს უარის თქმას იმპერიაზე. მაგრამ შესძლებს კი ხალხი, რომლის მანიპულირებაც არანაირ სიძნელეს არ წარმოადგენს, ბოლომდე გაიაზროს საკუთარი უბედურების მიზეზები? რუსეთში არ არსებულა და არც დღეს არსებობს გაშინაგნებული, მოქალაქეობრივი პოზიცია თავისუფალი ადამიანისა, რომელიც განასახიერებდა გარკვეულ ეროვნულ და სულიერ პრინციპებს. ამადაც რუსეთის ნებისმიერი მთავრობისათვის საკუთარი ხალხი დიდად არ განსხვავდება საქონლისაგან და დემოგრაფიული ციფრი ერთადერთი რეალური ატრიბუტია მისი.

თუმცა რომანში მძაფრი ირონიაა შეფარვული, რისთვისაც რუსეთის აბსურდულობამდე რადიკალური ნაციონალ-ბოლშევიკური სცენა კარგ საფუძველს იძლევა. ამასთან დაკავშირებით შვეიცარიელი ავტორი ფელიქს ინგოლდი წერს: „რუსეთის დღევანდელი ყოფა, რომელშიც არანორმალური ნორმადაა ქცეული, ვერ აღიწერება სიტყვით და აჭარბებს ყოველგვარ თეატრალურ წარმოდგენას და მხატვრულ აქციას. ყველა ჯურის ექსტრემიზმები აქ ჩვეულებრივ ავტომატურ კოშმარად იქცნენ; ამის გამო სინამდვილე სულ უფრო ფიქციურ ხასიათს იღებს და განიცდება „დრამად“, „რომანად“ და „პერფორმანსად“, როგორც თვითორგანიზებული, საკუთარი კანონებით მოქმედი სისტემა და მასში ჩართული

ყოველი პირი, ნებისთ თუ უნებლიეთ, თავის როლს ასრულებს.“ („ნოიე ციურიხერ ცაიტუნგი“, 13 მარტი, 2000)

წიგნში საერთოდ არ არის გაშლილი „ოლიგარქიების“ თემა. ეს ფინანსური მაგნატები, რომლებმაც კომუნისტური წყობის მოშლის შემდგომ შეაკოწიწეს მრეწველობის, ბანკებისა და მას-მედიების ერთგვარი კონგლომერატი, უდიდეს პრობლემას წარმოადგენენ რუსეთში სამოქალაქო საზოგადოების და სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებისთვის. ასე მაგალითად, რუსეთის ამერიკელი ექსპერტი ლი ვოლოსკი ჟურნალში „FOREIGN AFFAIRS“ (2000, №3) მიუთითებს იმ „ოლიგარქებზე“, რომლებმაც მაფიოზური მეთოდებით ხელში ჩაიგდეს ნავთობის მთელი მრეწველობა. იგი აღნიშნავს, რომ ხსენებულ პირთა მახინაცეებმა დააფრთხო და საბოლოოდ განდევნა სერიოზული ინვესტორები.

თუ დასავლეთს რუსეთის მეტამორფოზა ნამდვილად აინტერესებს, მაშინ პრინციპული პოზიცია უნდა დაიკავოს და „გაგებით“ არ უნდა მოეკიდოს კრემლის დანაშაულებრივ მისწრაფებებს. ცხადია, ამ საქმეს ვერ უშველის თუნდაც გავლენიანი ჯგუფის შეკრება და ვერც კარგად გაწვრთნილი შემსრულებლები გახდებიან რამეს. აღარაფერს ვიტყვი იმაზე, რომ დახვეწილი ინტრიგა არ გამოდგება სამოქალაქო წესრიგისა და მშვიდობის დასამყარებლად. თუმცა მწერალს ეს ყოველივე ეპატიება – ბოლოს და ბოლოს ის ხომ რომანს წერს და თანაც მომავალზე.

ჯორჯ სოროსის იდეები

მსოფლიო ფინანსთა მაგნატმა, მულტიმილიარდერმა ჯორჯ სოროსმა, რომელიც ცნობილია თავისი სახელობის „ფონდით“, 1998 წელს გამოსცა წიგნი „გლობალური კაპიტალიზმის კრიზისი“. ამ წიგნში იგი ახალი საზოგადოებრივი წესრიგის კონცეფციას აყალიბებს. გამოვეყოფ მუტადრე რამდენიმე თეზას, საიდანაც ყველაზე უკეთ ჩანს, თუ რაში ხედავს ავტორი გამოსავალს წიგნის სათაურშივე ნახსენები კრიზისიდან.

სოროსი თავისი თეორიის ჩამოყალიბებას იწყებს ზოგადად ინდივიდის კრიტიკით. იგი ნაკლოვანია, რამდენადაც არ შეუძლია თავისი გადაწყვეტილებანი სრულყოფილ ცოდნაზე დააფუძნოს; და ეს იმიტომ ხდება, დაასკვნის იგი, რომ ასეთი სრულყოფილი ცოდნა გადაწყვეტილების გამოტანის მომენტში არც არსებობს. ამრიგად, განსჯის უნარი და ზოგადად აზროვნება ეჭვქვეშაა დაყენებული: იგია უმთავრესი დამნაშავე ამ არასრულყოფილებისა. თუმცა ფილოსოფიის და ლიტერატურის ისტორიას თუ გადავხედავთ, სოროსის ამ მოსაზრებაში არც არაფერი იქნება ორიგინალური: ადამიანური ინტელექტის უუნარობას, მოიცვას სამყაროულ კანონზომიერებათა სრული კომპლექსი, ახალი ეპოქის არაერთი ფილოსოფოსი აღიარებდა.

ამგვარი მოსაზრებანი ცოტა არ იყოს უცნაურია იმ კაცისაგან, ვინც უდავოდ ერთ-ერთი ნათლიმაძაა მსოფლიო სავალუტო სისტემისა. იგი აგრ-

ძელებს: ინდივიდუალისტურად მომქმედი ადამიანი საბაზრო ურთიერთობებში ოპერირებისას მხოლოდ საკუთარი სარგებლის გაზრდას ცდილობს. აქედან გამომდინარე, ავტორისათვის ინდივიდუალიზმი და ეგოიზმი თითქმის იდენტური მოვლენებია. სოროსი თანამედროვე ადამიანს, რომელიც ეკონომიკურ ცხოვრებაში მონაწილეობს და იღებს გადაწყვეტილებებს, დაახლოებით იგივენაირად ხედავს, როგორც თავის დროზე მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსები. ამ უკანასკნელთათვის ექსპლოატატორთა კლასს პირადი მოგების გარდა სხვა მიზანი არ ამოძრავებს. ამავე ინტერესების გამო ინარჩუნებენ ისინი ბურჟუაზიულ სახელმწიფო წყობილებას. კლასთა ბრძოლის თეორეტიკოსები შექმნილი სიტუაციიდან ერთადერთ გამოსავალს ხედავენ — ესაა არსებული სახელმწიფო მანქანის დამსხვრევა და პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარება, რაც პირველი ნაბიჯია უკლასო საზოგადოების შექმნისკენ. მათგან განსხვავებით სოროსი, ცხადია, სხვა გამოსავალს გვთავაზობს: „მოქცევის უნივერსალურ წესთა დანერგვა, როგორც ითქვა, არის ჩვენი დროის უდიდესი მოთხოვნილება,“ — წერს იგი.

თუმცა იგი არსად არ განმარტავს, თუ როგორი უნდა იყოს ეს კოდექსი, კონკრეტულად ვინ უნდა შეიმუშაოს იგი ან რა საშუალებებით უნდა განხორციელდეს. იგი წერს: „დემოკრატიის ამოცანაა, ისეთი მექანიზმის შექმნა, რომელიც საზოგადოების კოლექტიური ინტერესების შესაბამისად მომტანილ გადაწყვეტილებას პრაქტიკულად განახ-

ორციელებს. ეს მექანიზმი კოლექტიური გადაწყვეტილების შერჩევაში იმავე ამოცანას შეასრულებს, რასაც საბაზრო მექანიზმი — ინდივიდუალურ სფეროში.“ ამრიგად, ინდივიდუალისტს მხოლოდ ბაზარი დარჩა, რაც მისი უზომო ეგოიზმის და მომხვეჭელობის ასპარეზად გამოდგება. რაც შეეხება ეთიკას, იგი ანონიმურმა სახელმწიფო „მექანიზმმა“ უნდა განსაზღვროს.

სოროსის წიგნის დედააზრია ის, რომ თანამედროვე გლობალური კაპიტალიზმი უნდა შეიცვალოს ახალი, „გახსნილი საზოგადოებით“. თანამედროვე კაპიტალისტური სისტემა სრულყოფილი რომ არ არის, არ-ახალია. მაგრამ საქმე ისაა, თუ რა საშუალებებით აპირებენ არასრულყოფილიდან სრულყოფილზე გადასვლას და რა ფორმაციას მიიჩნევენ საუკეთესოდ. ვინაიდან „სამყაროს ჩვენეული გაგება ნაკლოვანია და ჩვენს მოქმედებებს გაუთვალისწინებელი შედეგები მოჰყვება ხოლმე“, საჭიროა ინსტიტუტებმა გამოიტანონ ძირითადი გადაწყვეტილებანი. მაგრამ არც ცალკეული ინსტიტუტებია დაზღვეული შეცდომისაგან. ამიტომაც, სოროსის თქმით, უნდა შეიქმნას „უშეცდომოდ აწყობილ მექანიზმებზე დაფუძნებული ინსტიტუტები, რომლებიც იმოქმედებს როგორც ბაზრისთვის, ისე დემოკრატიისთვის“. აქედან გამომდინარე, ცალკეულ ადამიანს არც არაფერი ევალება იმის გარდა, რომ ფეხი აუწყოს ამ „ახალ ინსტიტუტებს“. ამგვარად ფუნქციონირებს ის „გახსნილი საზოგადოება“, რომლის წინასწარმეტყველადაც სოროსი გვევლინება: იგი სხვა არაფერია, თუ არა რობოტული,

უსულგულო ორგანიზაცია.

თუ სოროსის თეორიას ზოგადად ისტორიულ-ფილოსოფიურ კონტექსტში განვიხილავთ, დავინახავთ, რომ ადამიანებს ახალი დროის სხვადასხვა მონაკვეთებზე განსხვავებული მიდგომა ახასიათებთ წინამძღოლობის განმახორციელებელი ინსტანციის მიმართ. ასე მაგალითად, 130 წლის წინათ ცივილიზებული კაცობრიობის ერთმა ნაწილმა დაადგინა, რომ უცდომელი იყო მხოლოდ პაპი. საბჭოთა წყობილების გამარჯვების შემდეგ დედამიწის ერთ მეექვსედზე მიჩნეულ იქნა, რომ უცდომელია მხოლოდ კოლექტივი („პარტია არასოდეს არ ცდება“). სოროსის ზემოხსენებული მოსაზრება უცდომელი მექანიზმის შესახებ ამ მხრივ ახალ ეტაპს წარმოადგენს. აქვე შეიძლება ერთი პარალელის გავლება: თუ საფრანგეთის რევოლუციის წარმართველნი ადამიანის სრული განთავისუფლების სახელით მოითხოვდნენ საყოველთაო თანასწორობის დამყარებას, სოროსი ამ ადამიანურ ინდივიდუალობას სულაც აუქმებს, როგორც ნაკლოვანს; თავისუფლება კი ეგოიზმისა და ჰედონიზმის დონეზე დაჰყავს.

მაგრამ წიგნში ყველაზე მეტად საინტერესოა სოროსისეული აღიარება იმ ნეგატიური შედეგებისა, რომლებიც მსოფლიო ფინანსურმა ბაზრებმა განაპირობა. ამასთან დაკავშირებით იგი წერს: „ეს (ფინანსური) ბაზრები ხშირად შენობების ასაღებად განკუთვნილი რკინის ბურთის როლს ასრულებენ და ნანგრევებად აქცევენ არაერთ ეროვნულ ეკონომიკას. არგუმენტი, რომ ჩვენ თამაშის

წესებს ვიცავთ, მხოლოდ საკუთარი თავის გამართლებისთვის თუ გამოდგება. და მაინც, კარგი იქნებოდა, თუკი ჩვენ თვით ამ თამაშის წესებს მივხედავდით.“ სოროსი, ვისთანაც დასავლური პოლიტიკა თავის ყველა მნიშვნელოვან ნაბიჯს წინასწარ ათანხმებს, მიზნად არ უნდა ისახავდეს კიდევ ერთი თეორიის შექმნას სხვა მრავალთა შორის: საფიქრებელია, რომ მისი ნააზრევი ამა თუ იმ ფორმით პრაქტიკულადაც განხორციელდება.

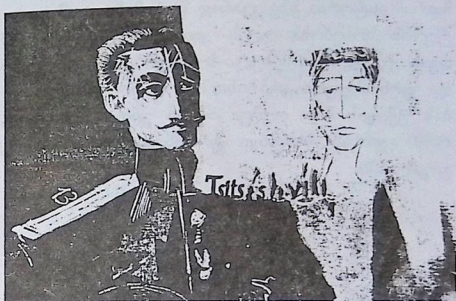
ისტორიული განვითარება საფრანგეთის დიდი რევოლუციის შემდგომ გვიჩვენებს, რომ ევროპული რესტავრაციონალიზმი მე-19 საუკუნეში შეუზღუდავი მონარქიის და რეაქციის ნიშნით წარიმართა. სოროსის თვალსაზრისები არის ერთ-ერთი სიმპტომი იმისა, რომ მე-20 საუკუნის დემოკრატიულ და ემანსიპატორულ ტენდენციებს თვისობრივად ახალი „რესტავრაცია“ უნდა მოჰყვეს — ამჯერად არა სამეფო ტახტების აღდგენის, არამედ სახელმწიფო ძალაუფლების ყოველმხრივი გაფართოებისა და გლობალიზაციის ნიშნით. ამგვარად, თვითმყოფადი აზროვნება სავსებით გამოირიცხება ეკონომიკის, პოლიტიკის, კულტურის და განათლების სფეროებიდან. ეს არის სისტემა, რომელშიც, სოციალიზმისა არ იყოს, „დემოკრატია“ ზედსართავი სახელია თაურსიტყვისა „ცენტრალიზმი“. იგი თავისი არსით იმდენად ანტიჰუმანური იქნება, რომ მის ფონზე კაფკას „პროცესი“ შესაძლოა რეალისტურ ნაწარმოებად მოგვეჩვენოს.

ხსენებული პროცესები, ცხადია, უფრო ველუ-

რი ფორმით იჩენს თავს ყოფილი საბჭოთა კავშირის სივრცეში, სადაც ცალკეულ შემთხვევებში არ დაერიდებიან ლენინურ-სტალინური მეთოდების გამოყენებასაც. ნაკომუნისტარ ხელმძღვანელებს ეს არ ესწავლებათ. ყოველივე ამასთან დაკავშირებით შესაძლოა გაკეთდეს მხოლოდ ზოგადი პროგნოზი: ლიბერალიზაციის და რეფორმების კრახი რუსეთსა და პოსტსაბჭოურ რესპუბლიკებში ერთგვარი შემზადებაა ზემოხსენებული რესტავრაციისა. სავარაუდოა, რომ მოსინჯვის სტადიაში მყოფი მოდელისათვის ცალკეულ კომპონენტებს დაესესხებიან საბჭოთა ტოტალიტარიზმს (ტრადიციული მარქსისტულ-ლენინური იდეოლოგიის აღდგენის გარეშე, რომელმაც უკვე შეასრულა თავისი ამოცანა), აგრეთვე პინოჩეტის დიქტატურას.

ამასთან დაკავშირებით, ცხადია, დაისმის კითხვა, თუ როგორ შეეხება მსოფლიო მასშტაბის მქონე, მსგავსი პოლიტიკურ-ეკონომიკური ტენდენციები საქართველოს. ქვეყანაში ახალი დასავლური ტიპის სტრუქტურები მკვიდრდება, ფეხს იკიდებენ დასავლური ფირმები და კონსორციუმები. თუ რამდენად კორექტულად და ქვეყნისთვის სასარგებლოდ მიმდინარეობს ეს პროცესი, ამ საკითხს აღარ შეეხები. რისი მიზეზითაც არ უნდა ხდებოდეს, ფაქტია, რომ ეს ახალი საზოგადოებრივი „წესრიგი“ ქართველი ერის საკეთილდღეოდ ჯერ-ჯერობით არ მოქმედებს, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ახალ ოლიგარქებსა და მათ კლანებს. ამის შესახებ ბევრი დაიწერა და ითქვა. თუმცა ქართული კლექტოკრატია იმ „თამაშის წესებიდან-

აც“ კი ძალზე შორს დგას, რომლებიც, სოროსის თქმით, გადამოწმებას და შეცვლას ექვემდებარებიან: მცნება „არ იპარო“ ყველაზე პირველყოფილ, ელემენტარულ დონეზეა დარღვეული მის წარმომადგენელთა მიერ.

უცნობია აგრეთვე, თუ რა ბედი ეწევა ახალ პირობებში ქართულ კულტურას. საუკუნეთა მანძილზე იგი იქმნებოდა სულთ არისტოკრატთა, სულთ აზნაურთა მიერ, რომელთა მიზანიც იყო ქრისტიანული ეთიკით თვითმყოფადი ინდივიდუალობის აღზრდა. სწორედ ასეთთა მიერ წარიმართებოდა საქართველოს ისტორია თავისი დადებითი ასპექტით. ევანგელური იდეალი ინდივიდუალიზმის და ეკლესიურობის ჰარმონიული შეწყვილების გზით ზორციელდებოდა. ამ კულტურამ ახალ დროში გამოიარა გასაბჭოების, კოლექტივიზაციის, სისხლიანი რეპრესიების, ომის, კომუნის-

ტური ტოტალიტარიზმის უმძიმესი განსაცდელი. კომუნისტური წყობის მოშლასთან ერთად თითქოს უნდა დამდგარიყო ის უკეთესი ხანა, რომელიც მის შემდგომ აღმავლობას, გადავლილი ავდრის მიერ იავარქმნილის აღდგენას შეუწყობდა ხელს. მაგრამ ისტორია სხვაგვარად წარიმართა: ამ კულტურის არსებობა დღეს კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას: ქვეყანაში არსებული სულიერი, პოლიტიკური და ეკონომიკური კრიზისი საბოლოო განადგურებას უქადის მას, თუმცა იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ იგი ამ სასტიკი გამყინვარების ხანასაც გაუძლებს.

პირთა საძიებელი

ა

აბაკუმი - 55
ანდრია კესარიელი - 54

ბ

ბაირონი - 96
ბეკონი, ფრენსის - 95
ბენგელი - 49
ბეტმან-ჰოლვეგი - 118
ბიუხნერი - 66
ბლანი, ლუი - 103
ბუეზინსკი - 134
ბუში, ჯორჯ - 130, 133

გ

განეცკი - 120
გიზო - 64, 112
გიომ ნოგარე - 34
გოგებაშვილი, იაკობ - 93
გოუტე, იოჰან ვოლფგანგ - 24, 25, 31, 91
გრეგორ IX - 63
გრეგორ XVI - 59
გრეი - 127, 127
გრუსიე - 121

დ

დ'ადემარი, კომტესს - 35, 35, 37
დ'ალამბერი - 31
დ'ანტენი - 31
დარვინი, ჩარლზ - 67
დემოსთენე - 132
დიდრო, დენი - 31

ე

ედუარდ VII - 76
ეკატერინე II - 72
ელიზაბეტ II - 139
ემერსონი - 96
ენგელსი, ფრიდრიხ - 58
ექსვინი - 127

ვ

ვარბურგი, მაქსი - 121
ვარბურგი, პოლი - 121
ვილანდი - 24
ვილსონი, ეუდრო - 128
ვილჰელმ II - 117
ვილჰელმ III ორანელი - 95
ვიქტორია - 100
ვოლკოგონოვი, დ. - 120
ვოლოსკი, ლი - 143

ზ

ზომარი, ფელიქს - 119

თ

თომასი - 132

ი

იაკობ I - 48, 48
იაკობ II - 94
იაკობ მოლე - 34, 34
იარკერი - 13
ივანე III - 54, 54
ივანე მრისხანე - 101
ინგოლდი, ფელიქს - 142
იოანე პავლე II - 79
იოანე შავთელი - 55
ისააკსონი - 132

კ

კარლოსი, დონ კარლოსი - 48
კარტერი, ჯიმი - 132
კაფკა - 149
კენედი, ჯონ - 132
კეპლერი - 49
კერენსკი - 120, 123, 123, 123
კლემენს XIV - 71
კლიმენტ V - 34
კლინტონი, უილიამ ჯეფერსონი - 106

კოენი, რიჩარდ — 135
კომტი, ოგიუსტ — 66
კროული, ელისტერ — 24
კუიგლი, კეროლ — 105

ლ

ლენინი — 118, 118, 118, 118, 120,
120, 120, 121, 121, 123, 124, 124,
124
ლეო XIII — 76, 76
ლესსინგი — 31
ლოიოლა, იგნაციუს 43, 44, 49,
49, 49
ლუდენდორფი — 118, 118, 119,
119
ლუდოვიკო XVI — 34
ლუთერი, მარტინ — 48, 49, 50
ლუი-ნაპოლეონ ბონაპარტე —
64
ლუი-ფილიპე — 64

მ

მაკეი — 23
მანი, გოლო — 51
მარია-ანტუანეტა — 35
მარქსი, კარლ — 67, 103, 112,
112, 130
მესტრი, ჟოზეფ დე — 74, 75,
75, 75
მეტერნიხი — 111, 112, 112
მილიერანი — 121
მილნერი — 105
მიულერი — 24
მოლე, იაკობ — 34, 34
მოლეშოტი — 66
მოცარტი — 25
მონრო — 104
მორგანი — 123

ნ

ნაპოლეონ III — 60
ნიკონი — 56
ნილ სორსკი — 55

ნიქსონი — 132, 137
ნიკოლოზ I — 59, 59, 112
ნოვალისი — 50
ნორფოლკის ჰერცოგი — 76

ო

ოეტინგერი — 49
ორუელი, ჯორჯ — 139

პ

პავლე II — 43
პაპიუსი — 24
პარეუსი — იხ. ჰელფანდი
პეტრე I — 29, 57
პეტრე სკარგა — 53
პიუს VII — 72
პიუს IX — 59, 59, 63, 76
პიუს XII — 79
პო, ედგარ — 96
პომპალი — 71
პომპადური, დე — 71
პოტიომკინი — 72
პუაიფერი, ჰაინც — 120

ჟ

ჟივოტოვსკი — 121

რ

რანკე, ლეოპოლდ — 67
რატენაუ, ვალტერ — 88
რიკარდო, დევიდ — 103
რიმეკი, რ. — 76
რობაქიძე, გრიგოლ — 124
როუდსი, სესილი — 105, 105,
105, 106, 135
როიხლინი — 49
როკფელერი — 123
როკფელერი, ჯ. — 131
როტშვილდი — 76
რუზველტი — 132

ს

სანდი, ჟორჟ — 26

სატონი, ენტონი – 121, 123,
128, 129, 130, 130, 131, 133
სენ-ჟერმენი – 34, 37, 39, 111
სენ-სიმონი – 103
სიგიზმუნდ II ვაზა – 53
სმიტი, ადამ – 103
სოლოვიოვი, ვლადიმერ – 75
სოლსბერი – 76, 77
სოროსი, ჯორჯ – 145, 145,
145, 145, 146, 146, 147, 147,
147, 148, 148, 148, 149, 149, 151
სტალინი – 79
სტეფანე ბატორი – 53, 53

ტ

ტალბოტი, ნელსონ სტრობრიჯ
– 106
ტალბოტი, სტრობ – 135
ტაფტი, უილიამ – 130
ტისენი, ფრიც – 129
ტომსონი – 123
ტროცკი, ლ. – 121, 121, 122
ტრუმენი, ჰარი – 113, 132

უ

უაილდი, ოსკარ – 96
უიტმანი, უოლტ – 96, 113
უორდსვორთი – 96

ფ

ფარნერი, გ. – 83
ფილიპ ეგალიტე (შარტრის
ჰერცოგი) – 33, 36
ფილიპე ლამაზი – 34, 34
ფილიპე II – 48
ფილოთეოსი – 54
ფოგტი – 66
ფორსაიტი, ფრედერიკ – 139,
139, 139
ფოტიოზი – 56, 56, 56

ფრეზერი, ჯეიმს ჯორჯ – 88
ფრიდრიხ II – 72
ფურიე – 103

შ

შამილი – 61
შარტრის ჰერცოგი –
იხ. ფილიპ ეგალიტე
შახტი, ჰაილმარ – 129
შელლი – 96
შექსპირი – 95, 96
შილერი, ფრიდრიხ – 50
შრიოდერი, კურტ – 129
შტაინერი, რუდოლფ – 9, 12,
13, 13, 13, 18, 23, 24, 31, 39, 46,
47, 65, 68, 72, 74, 99, 102, 109,
127, 130

ჩ

ჩერჩილი, რანდოლფ – 76
ჩერჩილი, უინსტონ – 132
ჩიჩერინი – 79

ჯ

ჯონსონი – 132

კ

კანტინგტონი, სამუელ – 80,
80
კანფუტენგელი – 129
კარიმანი, ავერელ – 131, 132,
132, 132, 133, 135
კეგელი – 41, 104, 130, 130
კეკეთორნი, ჩარლზ უილიამ –
14, 21, 23, 33, 36, 43, 44, 71, 71,
73
კელფანდი, ალექსანდრე (პარ-
ეუსი) – 120, 120, 121
კერდერი – 31

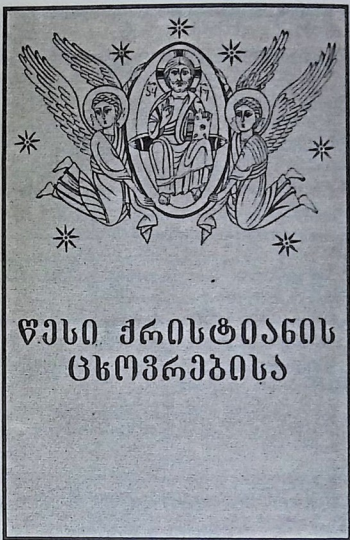
გამოყენებული ლიტერატურა

- 1) Boos Roman, Wirklichkeit und Schein im modernen Staatsbegriffe, Berlin 1931
- 2) Bock Emil, Boten des Geistes, Stuttgart 1987
- 3) Bracher Andreas, "Schädel und Knochen" an der Wall Street, Europäer, Nr. 6-7, 1999
- 4) Champdor Albert, Das Aegyptische Totenbuch, Freiburg 1993
- 5) Decker Ed, The question of freemasonry, Lafayette, Louisiana 1992
- 6) Farner G. A. Ueber den Sinn des Lebens. Zürich 1946
- 7) Forsyth Frederick, Das schwarze Manifest, C. Bertelsmann 1995
- 8) Hahn Herbert, Vom Genius Europa, Bd. 1-2, Dornach 1963
- 9) Heckethorn Charles William, Geheime Gesellschaften, Geheimbünde und Geheimlehren, Leipzig 1900
- 10) Heise Karl, Entente-Freimaurerei und Weltkrieg, Basel 1920
- 11) Heyer Karl, Aus dem Jahrhundert der französischen Revolution, Breslau 1937
- 12) Huntington Samuel, Kampf der Kulturen, München-Wien 1998
- 13) Isaacson W., Thomas E., The Wise Men, New-York 1988
- 14) Joll James, Europe since 1870, An International History, London 1990
- 15) Mackey Albert G. Encyclopedia of Freemasonry, rev. ed. 1921
- 16) Mann Golo, Walenstein; sein Leben erzählt von Golo Mann, 3 Bd., Eischer Taschenbuch Verlag 1974
- 17) Marlow John, Cecil Rhodes. The Anatomy of Empire, London 1972
- 18) Marx Karl/Engels Fridrich, Russlands Drang nach Westen, Der Krimkrieg und die europäische Geheimdiplomatie im 19. Jahrhundert, Zürich 1991
- 19) Meyer Thomas, Ludwig Polzer-Hoditz Ein Europäer, Basel 1994

- 20) Polzer-Hoditz Ludwig, Das Testament Peters des Gros-
sen, Dornach 1989
- 21) Pfeifer Heinz, Die Brüder des Schattens, Zürich 1983
- 22) Quigley Carroll, Tragedy and Hope. The World in our Time,
New-York 1996
- 23) Reuveni Amnon, Im Namen der "Neuen Weltordnung"
Dornach 1994
- 24) Riemeck Renate, Moskau und der Vatikan, Basel 1978
- 25) Riemeck Renate, Mitteleuropa - Bilanz eines Jahrhunderts,
Frankfurt 1983
- 26) Schöffler Heinz Herbert, Der Kampf um das Menschen-
bild. Das achte Oekumenische Konzil von 869 und seine Folgen,
Dornach 1986
- 27) Somary Felix, Erinnerungen aus meinem Leben, Zürich,
1959
- 28) Soros George, Die Krise der Globalen Kapitalismus, Frank-
furt 1998
- 29) Steiner Rudolf, Gesamtausgabe, Bd. 93, 167, 173, 174,
184, 192, 194, 197, 198, 216, Dornach
- 30) Sutton Anthony C. How the order creates war and revolu-
tions, Veritas publishing Company, 1985
- 31) Волкогонов Дмитрий, Ленин, политический портрет
в двух книгах, Москва 1994.

*წიგნში გამოყენებულია ძველი და
ახალი დროის
ქართული და უცხოელი
მხატვრების ნამუშევართა
ფრაგმენტები*

გამოცემლობა „კანდელის“ მეორე გამოცემული წიგნები

ლოცვები ოჯახის
ბედნიერებისათვის

ალსაზრებისათვის

დაგეხმარებათ თქვენი
ცხოვრების ქრისტიანული
წესით წარმართვაში.

K304. 476
3
საქართველოს
საბჭოთაო
ენობის

უცნობია აგრეთვე, თუ
რა ბედი ეწევა ახალ
პირობებში ქართულ
კულტურას. საუკუნეთა
მანძილზე იგი იქმნებოდა
სულით არისტოკრატთა,
სულით აზნაურთა მიერ,
რომელთა მიზანიც იყო
ქრისტიანული ეთიკით
თვითმყოფადი
ინდივიდუალობის
აღზრდა. სწორედ ასეთთა
მიერ წარმართებოდა
საქართველოს ისტორია
თავისი დადებითი
ასპექტით.